

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
Guidelines to Promote the Observance of Five Precepts among
the Elderly in Chonburi

นายบุญรอด บุญเกิด

Mr. Boonrod Boongird

นางพิชญรัตน์ เหมนาไลย

Mrs. Pitchayarat Hamnalai

๖ ๐๐๒๕๒๐๖๒

๒๕ ก.ย. ๒๕๖๑

379529

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากเงินรายได้
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐

เริ่มบริการ

๑๗ ม.ค. ๒๕๖๒

ชื่อเรื่อง : แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
ผู้วิจัย : นายบุญรอด บุญเกิด, นางพิชญรัตน์ เหมนาไลย
หน่วยงานสังกัด : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ปีงบประมาณ : 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุ โดยจำแนกตามสถานภาพ ภูมิหลัง และหาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี ได้มาโดยวิธีการสุ่มจากประชากรแบบแบ่งชั้นภูมิ จำนวน 396 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง .31 - .80 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .96 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) โดยหาค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติเปรียบเทียบ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD ใช้วิธีการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี กำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
2. เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ โดยรวมพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามภูมิลำเนา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามรายได้ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
3. แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ได้แก่
 - 1) การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุควรให้ความสนใจกับการพัฒนาศีล ทั้ง 5 ข้อ
 - 2) รูปแบบ วิธีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ ควรจะมีรูปแบบรวมทั้งวิธีการส่งเสริมที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับช่วงอายุที่แตกต่างกัน อาจอยู่ในรูปแบบของกิจกรรม/โครงการ กระบวนการกลุ่ม การศึกษาดูงาน การให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ผู้สูงอายุที่ปฏิบัติดี และการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับศีล 5 เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใจเกี่ยวกับศีล 5 อย่างถูกต้อง
 - 3) สิ่งสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ คือ ตัวผู้สูงอายุ นโยบาย

และการให้การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง และความร่วมมือกันทำงานพัฒนาผู้สูงอายุในท้องถิ่น ระหว่างบ้าน วัด และหน่วยงานภาครัฐ ที่ต้องทำงานในลักษณะบูรณาการและร่วมมือกันอย่างแท้จริง และ 4) หน่วยงานหลักที่มีบทบาทในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ในผู้สูงอายุไม่ใช่หน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงหน่วยงานเดียวเท่านั้น แต่ควรเป็นการประสานความร่วมมือกันในทุกๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันส่งเสริม โดยเริ่มจากหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากที่สุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Research Title : Guidelines to Promote the Observance of Five Precepts among the Elderly in Chonburi

Researcher : Mr. Boonrod Boongird, Mrs. Pitchayarat Hamnalai

Organization : Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University

Year : 2017

Abstarct

This research aimed to study the level of the observance of the 5 precepts among the elderly in Chaonburi, compare the obseravnce of the 5 precepts of the ealderly classified by backgrounds, and to find guidelines to promote the obseravnce of the 5 precepts among the elderly in Chonburi. The samples comprised the elderly who were above 60 years residing in Chonburi. 396 samples were selected by starified random sampling method. Questionnaires were used with the discrimination of .31 - .80. The realiability was ar .96. SPSS program was used to find percentage, mean, S.D. t-test, one-way ANOVA, Least Significant Difference, and a group discussson of 10 people for the guideline of the observance of 5 precepts were untalized. Content analysis was as follows:

1. Level of the observance of the 5 precepts among the elderly in Chonburi was high holistically.

2. The comparison of the observance of the 5 precepts among the elderly classified by sex found that holistically, male and female elderly people observed the 5 precept with statistical significance of 0.05. When classified by residence, they were statistically insignificant of .05. When classified by incomes, they were statistically insignificant.

3. The guidelines to promote the observance of the 5 precepts among the elderly in Chonburi included 1) promote the observance of the 5 precepts among the elderly who were interested in developing all the 5 precepts, 2) the models used to promote the observance of the 5 precepts should be various with the consideration on different ages. They could be activities/ projects, field trips, group process, awards, and training in order to pass on the right knowledge of the 5 precepts, 3) the most important issues in promoting the 5 precepts were the elderly

themselves, policies, and supports from the related institutes to put theories into practices continually, and the collaboration among families, temples, and government institutes. These units must integrated their forces and work together, 4) the main institute that promote the observance of the 5 precepts should not be only one particular institute, but it should be the collaboration among institutes; however, the initial institute should be Local Administrative Organization as it was the one closest to the elderly.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี เนื่องจากได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือที่ดีจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้ให้การสนับสนุนส่งเสริม ให้คำปรึกษาแนะนำสิ่งอันเป็นประโยชน์แก่การวิจัย ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุทม์ บุญศรีตัน อาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลพงศ์ สุขสว่าง อาจารย์ประจำวิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา และอาจารย์ ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ อาจารย์ประจำภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ให้คำแนะนำในการปรับปรุงเครื่องมือวิจัยให้มีคุณภาพมากขึ้น รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ ผู้ประสานงานแต่ละอำเภอที่ให้ความอนุเคราะห์ประสานกลุ่มผู้สูงอายุในแต่ละอำเภอ ทำให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วน ตลอดจนผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

ขอขอบคุณ ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างแต่ละอำเภอในจังหวัดชลบุรี ที่กรุณาเสียสละเวลาและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลสำหรับการวิจัย

ขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม ทั้ง 10 ท่าน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ หน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา สถาบันศาสนา และจากกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ที่กรุณาเสียสละเวลาและให้ข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางสำหรับส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

ขอขอบคุณ ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่สนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
คำถามของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....	7
ความหมายของผู้สูงอายุ.....	7
ความเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุ.....	8
ปัญหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับศีล 5.....	16
ความหมายของศีลในพระพุทธศาสนา.....	16
ความสำคัญและรายละเอียดของศีล 5.....	18
ลักษณะของศีล.....	25
ที่มาของศีล.....	25
วัตถุประสงค์ของการรักษาศีล.....	27
องค์ประกอบของศีล.....	27

	หน้า
การฝึกหัดศิลป์.....	28
ประโยชน์ของการรักษาศิลป์.....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	36
ตอนที่ 1 ศึกษากระบวนการดำเนินชีวิตและเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตาม หลักศิลป์ 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี.....	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	37
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	37
วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	40
ตอนที่ 2 แนวทางเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศิลป์ 5 ของผู้สูงอายุ ในจังหวัดชลบุรี.....	40
ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม.....	41
ประเด็นการสนทนากลุ่ม.	41
วิธีดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม.....	41
การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม.....	42
4 ผลการวิจัย.....	43
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิจัย.....	43
ผลการวิจัย.....	44
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาศถานภาพภูมิหลังและระดับการดำเนินชีวิตตาม หลักศิลป์ 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี.....	44
ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศิลป์ 5 ของผู้สูงอายุ ในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา และรายได้	53
ตอนที่ 3 ผลการศึกษานโยบายส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศิลป์ 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี.....	68

	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	83
สรุปผลการวิจัย.....	84
อภิปรายผล.....	87
ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	93
ภาคผนวก.....	98
ภาคผนวก ก หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย.....	99
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม.....	103
ภาคผนวก ค เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	
มหาวิทยาลัยบูรพา.....	115
ภาคผนวก ง ตัวอย่างเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย.....	117
ภาคผนวก จ ตัวอย่างเอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย.....	120
ภาคผนวก ฉ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	123
ภาคผนวก ช ประเด็นในการสนทนากลุ่ม.....	127
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	129

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามอำเภอ.....	37
4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ.....	44
4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามภูมิสำเนา.....	45
4.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ ในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา.....	46
4.4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายได้.....	46
4.5 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายข้อ.....	47
4.6 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี เป็นรายข้อ.....	48
4.7 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี เป็นรายข้อ.....	49
4.8 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 3 กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี เป็นรายข้อ.....	50
4.9 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวรมณี เป็นรายข้อ.....	51
4.10 คะแนนเฉลี่ย ความเป็ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 5 สุราเมรัยมัชฌมาทฎฐานา เวรมณี เป็นรายข้อ.....	52

ตารางที่	หน้า
4.11 เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ.....	53
4.12 เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามภูมิลำเนา.....	55
4.13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามภูมิลำเนา.....	57
4.14 การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี จำแนกตามภูมิลำเนา เป็นรายคู่.....	58
4.15 การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี จำแนกตามภูมิลำเนา เป็นรายคู่.....	59
4.16 การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวรมณี จำแนกตามภูมิลำเนา เป็นรายคู่.....	60
4.17 เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา.....	61
4.18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา.....	63
4.19 การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่.....	64
4.20 การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวรมณี จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่.....	64
4.21 เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายได้.....	65
4.22 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายได้.....	66
4.23 การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี จำแนกตามรายได้ เป็นรายคู่.....	67
4.24 การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวรมณี จำแนกตามรายได้ เป็นรายคู่.....	68

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยในปัจจุบันจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็วมาก จากข้อมูลสถิติของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2545, หน้า 8) พบว่า ประชากรของประเทศไทยเพิ่มขึ้นจาก 26.2 ล้านคน เป็นกว่า 63 ล้านคน ในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา และจำนวนประชากรวัยสูงอายุ (อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) ได้เพิ่มขึ้นมาเป็นลำดับด้วยเช่นกัน จาก 1.2 ล้านคนในปี พ.ศ. 2503 เป็นประมาณ 8.5 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2553 โดยสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุในระยะแรกๆ เพิ่มขึ้นอย่างช้าๆ และเริ่มเพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็วนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา สัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4.6 ในปี พ.ศ. 2503 เป็นร้อยละ 5.5 ในปี พ.ศ. 2523 และร้อยละ 13.2 ในปี พ.ศ. 2553 และจากการคาดการณ์ การเพิ่มขึ้นของประชากรของประเทศไทยในรอบทุกๆ 10 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2553-2583 ของสำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่า จำนวนประชากรผู้สูงอายุของไทยทั้งหมดใน พ.ศ. 2553 มีจำนวนประมาณ 8.5 ล้านคน ในพ.ศ. 2563 จำนวนผู้สูงอายุไทยจะเพิ่มขึ้นเป็น 12.6 ล้านคน ใน พ.ศ. 2573 จำนวนผู้สูงอายุของไทยจะเพิ่มขึ้นเป็น 17.5 ล้านคน และใน พ.ศ. 2583 ประเทศไทยจะมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุจำนวน 20.5 ล้านคน (กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2560, ออนไลน์) ซึ่งการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุในอัตราที่รวดเร็วเช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อในหลายด้านกับประเทศไทยทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะภาครัฐที่จะต้องจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นสำหรับรองรับสถานการณ์ดังกล่าว เนื่องจากประชากรผู้สูงอายุมีอัตราการเจ็บป่วยสูงกว่าประชากรในวัยอื่นๆ และใช้ระยะเวลาในการรักษาที่ยาวนาน จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในการรักษาพยาบาล เพราะการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุนั้นสามารถกระทำได้น้อยลง ดังนั้น ภาครัฐจึงจำเป็นต้องเตรียมการจัดสวัสดิการให้เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการ เช่น การรักษาพยาบาล การช่วยเหลือในการดำรงชีวิต สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น เรื่องราวเกี่ยวกับผู้สูงอายุจึงถือได้ว่าเป็นอีกมิติหนึ่งของปัญหาประชากรที่กำลังทวีความสำคัญและเป็นที่น่าสนใจอย่างกว้างขวาง

จากสถานการณ์การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย ทำให้หลายหน่วยงานให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญจุดหมายหนึ่งของการพัฒนาประเทศและให้ความสำคัญกับเรื่องของคุณภาพชีวิตประชากร คือ การทำให้คนในประเทศชาติส่วนใหญ่ อยู่ดีกินดี มีความสมดุลในการดำเนินชีวิต มีความเพียงพอทั้งด้าน

เศรษฐกิจ ด้านสังคม สภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาเทคโนโลยี อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การมีชีวิตที่มีคุณภาพที่ดีเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา เป้าหมายของการพัฒนาประชากรในประเทศไทย ย่อมต้องการจะให้ประชากรในประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดี มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อให้เกิดคุณภาพมากที่สุดในทุกกลุ่มอายุ โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่เราควรให้ความสนใจในสถานการณ์เช่นนี้คือ ประชากรวัยสูงอายุ (บุญรอด บุญเกิด และคณะ, 2558, หน้า 1)

ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่อยู่ในวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ อารมณ์ จิตใจ ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ทางสังคมก็ลดลงด้วย เพราะหมดภาระหน้าที่เรื่องงานและความรับผิดชอบ ผู้สูงอายุจึงเกิดความรู้สึกสูญเสียสถานภาพทางสังคมและมีความรู้สึกว่าตนเองไร้คุณค่า (บุญรอด บุญเกิด และคณะ, 2558, หน้า 1) ดังนั้น การพัฒนาผู้สูงอายุนอกจากการพัฒนาทางด้านร่างกาย เช่น การดูแลในเรื่องสุขอนามัยและอาหารการกินแล้ว การพัฒนาทางด้านจิตใจก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้ผู้สูงอายุยอมรับการเปลี่ยนแปลงตามความเป็นจริงตามธรรมชาติ ไม่เกิดความรู้สึกสูญเสียสถานภาพทางสังคมและไม่มีความรู้สึกว่าตนเองไร้คุณค่า มีทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งจากที่กล่าวมานี้เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาจิตใจของมนุษย์ได้อีกประการหนึ่งก็คือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยหลักธรรมที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาหลายหัวข้อล้วนแล้วแต่เป็นแนวปฏิบัติเพื่อการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย ทางด้านจิตใจ เป็นหลักในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั้งสิ้น โดยเฉพาะหลักกุศลกรรมบถ 10 และหลักศีล 5 เพราะ ถือว่าเป็นหลักธรรมพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นเครื่องมือที่ช่วยควบคุมกาย วาจา และจิตใจของมนุษย์ให้เรียบร้อย เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข หากมีผู้ใดทำผิดศีลข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลายข้อแล้ว ก็จะแสดงพฤติกรรม หรือการกระทำที่ผิดปกติของมนุษย์ออกมา ซึ่งจะก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวาย เกิดความเดือดร้อนทั้งต่อตนเอง หมู่คณะ และสังคมส่วนรวม (พัชรินทร์ รุจิรานุกูล และธันวดี ดอนวิเศษ, 2559, หน้า 1) ดังนั้น หากผู้สูงอายุได้ดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 แล้ว ก็จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เกิดการพัฒนาทางด้านจิตใจ และยังสามารถสั่งสอนบุตรหลานให้เข้าใจและชักชวนบุคคลในครอบครัวให้ปฏิบัติตามหลักศีล 5 ได้อีกด้วย

จากการศึกษางานวิจัยของบุญรอด บุญเกิด และคณะ (2558, หน้า 2) กล่าวว่า จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งขนส่งสินค้า มีท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง เป็นจังหวัดที่มีเศรษฐกิจเจริญก้าวหน้าจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออก มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย มีผู้คนจำนวนมากทั้งที่เป็นคนไทยและชาวต่างชาติที่หลั่งไหลเข้ามาเพื่อการประกอบอาชีพและเข้ามาในรูปแบบนักท่องเที่ยว ดังนั้น ความเป็นชุมชนเมืองจึงเริ่มมีค่อนข้างสูง เกิดการหลั่งไหลเข้ามาของแรงงานและการย้ายถิ่นของประชากรจากภาคอื่นๆ เข้ามาในจังหวัดชลบุรีมากขึ้น และด้วยสภาพเศรษฐกิจที่

เปลี่ยนแปลงไป ทุกคนในสังคมของจังหวัดชลบุรีต่างก็ต้องดูแลและช่วยเหลือตนเอง รวมทั้งต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจแบบทุนนิยมตลอดเวลา จากการที่จังหวัดชลบุรีเริ่มมีการขยายตัวและเติบโตเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น ส่งผลให้ผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีกลายเป็นกลุ่มบุคคลที่ครอบครัวและสังคมให้ความสำคัญน้อยลง ทำให้ผู้สูงอายุประสบกับปัญหาต่างๆ มากมาย ทั้งในด้านร่างกาย ด้านจิตใจและด้านสังคม

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะส่งเสริมด้านการพัฒนาจิตใจของผู้สูงอายุที่พักอาศัยในจังหวัดชลบุรี จึงสนใจศึกษาวิจัยระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพภูมิหลังผู้สูงอายุ ได้แก่ เพศ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา รายได้ และศึกษาหาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี เพื่อประโยชน์ในการนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

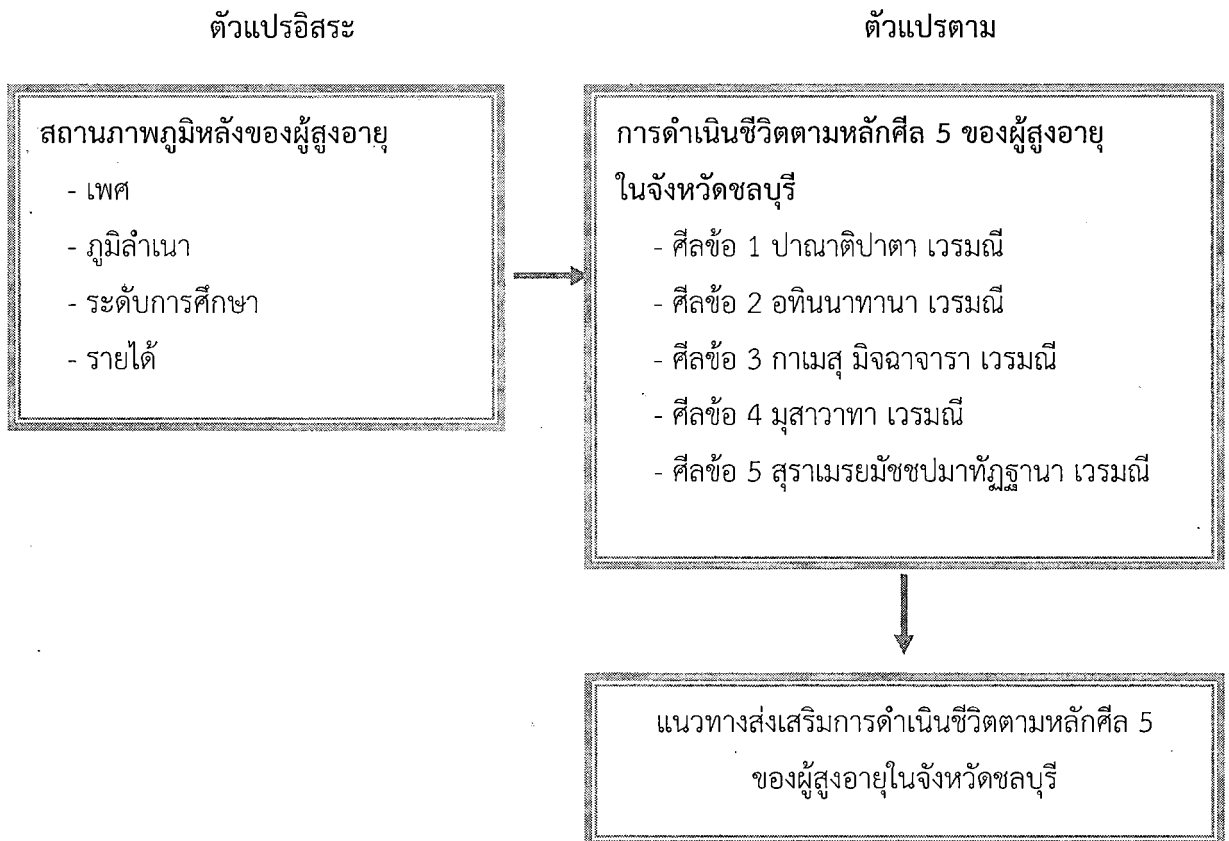
1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
จำแนกตามสถานภาพภูมิหลัง
3. เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

คำถามของการวิจัย

1. การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีอยู่ในระดับใด
2. การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี เมื่อจำแนกตาม
สถานภาพภูมิหลังเป็นเช่นไร
3. แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
ควรเป็นเช่นไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยใช้กรอบแนวความคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย ศีลข้อ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี (เว้นจากการปลงชีวิต, เว้นจากการฆ่า การประทุษร้ายกัน) ศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี (เว้นจากการถือเอาของที่เจ้าของเขามีได้ให้, เว้นจากการลัก โกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน) ศีลข้อ 3 กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี (เว้นจากการประพฤติดีกาม, เว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่หวงแหน) ศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวรมณี (เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง) และศีลข้อ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี (เว้นจากน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท, เว้นจากการเสพสิ่งเสพติดให้โทษ) (พระธรรมปิฎก, 2546, หน้า 175) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีเพื่อนำไปสู่การหาวิธีการพัฒนาส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
2. ได้แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพภูมิหลัง และหาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยมุ่งศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพภูมิหลังของผู้สูงอายุ และหาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5

2. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี ทั้ง 11 อำเภอ รวมจำนวน 39,734 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชลบุรี, 2559)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี ได้มาโดยวิธีการสุ่มจากประชากรแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามอำเภอ ได้กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี ทั้งสิ้นจำนวน 396 คน ตามสูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยความคลาดเคลื่อน .05 ของยามาเน่ (Yamane, 1970, pp. 580-581)

3. ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพภูมิหลังของผู้สูงอายุ ได้แก่ เพศ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา รายได้

ตัวแปรตาม คือ การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิต หมายถึง การปฏิบัติที่ช่วยสนับสนุนเกื้อกูลให้การดำเนินชีวิตเป็นไปในทางที่เหมาะสม ในงานวิจัยนี้ หมายถึง การปฏิบัติที่ช่วยสนับสนุนเกื้อกูลให้การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีเป็นไปในทางที่เหมาะสม

ศีล 5 หมายถึง หลักแห่งความประพฤติชอบทางกาย วาจา อันเป็นมาตรฐานที่วางไว้สำหรับกำหนดวัดความประพฤติของมนุษย์ ประกอบด้วย

ศีลข้อ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี คือ เว้นจากการปลงชีวิต เว้นจากการฆ่าการประทุษร้ายกัน

ศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี คือ เว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ เว้นจากการลัก โกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน

ศีลข้อ 3 กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี คือ เว้นจากการประพฤติดีกาม เว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่หวงแหน

ศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวรมณี คือ เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง

ศีลข้อ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี คือ เว้นจากน้ำเมาคือสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท, เว้นจากการเสพสิ่งเสพติดให้โทษ

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่อยู่อาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
2. แนวคิดเกี่ยวกับศีล 5
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ความหมายของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุหรือผู้ที่อยู่ในวัยชรา (The old age) ในแต่ละประเทศหรือแต่ละสังคมกำหนดไว้แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับการทำงานหรือสภาพร่างกาย ในบางครั้งอายุมิได้บอกว่าใครเป็นผู้สูงอายุ แต่เป็นเพียงแนวทางให้เราทราบว่าใครสมควรเป็นคนชราหรือผู้สูงอายุ (สุพัตรา สุภาพ, 2540)

คำว่า ผู้สูงอายุ (Aging) หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องของชีวิต โดยที่อายุหรือวัยมีผลต่อพฤติกรรมและแรงจูงใจของบุคคล ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยา จิตใจ และสังคม

องค์การสหประชาชาติได้ให้คำนิยาม ผู้สูงอายุไว้ว่า ผู้ที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป โดยคาดการณ์ว่า ปี 2568 ผู้สูงอายุจะกลายเป็นประเด็นสำคัญของโลก (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ, 2544, หน้า 7) ส่วนในประเทศไทยนั้นตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุปี 2546 ได้บัญญัติในมาตราที่ 3 ไว้ว่า ผู้สูงอายุหมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ทำการสำรวจผู้สูงอายุประจำปี 2550 และได้กำหนดว่า ผู้สูงอายุหมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป โดยได้แบ่งผู้สูงอายุออกเป็น 3 กลุ่มตามช่วงวัย คือ กลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-69 ปี) กลุ่มผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70-79 ปี) และกลุ่มผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 58.8) เป็นผู้สูงอายุวัยต้น ร้อยละ 31.7 เป็นผู้สูงอายุวัยกลาง และร้อยละ 9.5 เป็นผู้สูงอายุวัยปลาย ซึ่งเป็นวัยที่ต้องการการพึ่งพาสูง (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2550, หน้า 13)

บรรลุ ศิริพานิช (2543) ได้กล่าวว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นผู้สูญเสียความสมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ และสังคม มีความอ่อนแอ มีปัญหาสุขภาพกายและจิตใจ ตลอดจนความเป็นอยู่ในสังคม

สุรกุล เจนอบรม (2541) ได้ให้คำจำกัดความของผู้สูงอายุว่า หมายถึง บุคคลในวัยสุดท้ายของวงจรชีวิต ซึ่งวงจรชีวิตของบุคคลจะเริ่มตั้งแต่ วัยทารก วัยเด็ก วัยหนุ่มสาว วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา ปัจจุบันมักจะใช้อายุเป็นเกณฑ์ในการกำหนดความหมายของการเป็นผู้สูงอายุ การใช้อายุเป็นเกณฑ์นี้ ก็มักจะแตกต่างกันไปในสังคมของแต่ละประเทศ เช่น บางประเทศกำหนด 55 ปี บางประเทศกำหนด 65 ปี หรือ 75 ปี และตัวเลขเหล่านี้ก็คือ เกณฑ์อายุที่ใช้เพื่อการเกษียณตัวเองออกจากการปฏิบัติงานตามที่แต่ละประเทศกำหนดขึ้นไว้

เพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2545) ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งถือเป็นช่วงวัยสุดท้ายของชีวิต และเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม และอาจแบ่งเป็นวัยสูงอายุตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย

อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ (2552) กล่าวว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิง โดยนับอายุตามปฏิทินเป็นมาตรฐานสากลในการเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งทางการไทยกำหนดให้เป็นเกณฑ์ในการเกษียณอายุราชการของข้าราชการด้วย

กิตติภักดิ์ วิทยาภรณ์ (2553) ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป ซึ่งถือเอาความชราภาพที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติกับทุกคน เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง และสูญเสียความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม มีปัญหาสุขภาพกายและจิตใจ ตลอดจนความเป็นอยู่ในสังคม เป็นวัยสุดท้ายของชีวิต

จากที่มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า เกณฑ์ที่ใช้ในการกำหนดผู้สูงอายุในประเทศไทย คือ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปทั้งชาย และหญิง และมีสัญชาติไทย แต่ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาในเขตพื้นที่ชนบท ดังนั้น ผู้สูงอายุจะหมายถึง ผู้ที่ไม่ได้อยู่ในช่วงวัยแรงงานที่เป็นผู้หารายได้หลักให้กับครอบครัวแล้ว มีอายุ 60 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและเพศหญิง รวมทั้งมีสัญชาติไทย

ความเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย มีนักการศึกษาที่กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงในตัวผู้สูงอายุไว้ดังนี้

ศิริรงค์ ทับสายทอง (2533) กล่าวว่า ความสูงอายุ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในระยะสุดท้ายของช่วงอายุมนุษย์ ดังนั้น ความสูงอายุหรือความชราภาพจึงเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม ที่เกิดขึ้นตามอายุ วัยสูงอายุเป็นวัยที่บุคคลต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์อย่างมากมาย ซึ่งโดยมากเป็นไปในทางลบ

สุมาลี สังข์ศรี (2540) กล่าวว่า บุคคลเมื่ออายุเข้าสู่วัยผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงหลายด้านด้วยกัน สรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ด้านร่างกาย ร่างกายจะเปลี่ยนแปลงไปตามวัย อวัยวะต่างๆ ส่วนเสื่อมถอย สมรรถภาพลง การทำงานของอวัยวะต่างๆ อ่อนแอ สุขภาพไม่แข็งแรง อาจเจ็บป่วยได้ง่าย
2. ด้านอาชีพการงาน เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ ผู้สูงอายุจำนวนมากต้องหยุดพักจากอาชีพการงานตามเงื่อนไขของหน่วยงานหรือสถานที่ทำงานต่างๆ หรือแม้แต่ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพของตนเอง ก็มักจะพักงานแล้วให้ลูกหลานดำเนินการต่อ
3. ด้านรายได้ รายได้ที่เคยได้รับเป็นประจำจะมีการเปลี่ยนแปลงไป บางคนรายได้ลดลงไปมาก จนทำให้สภาพการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป
4. สภาพทางสังคม จากที่เคยมีเพื่อนร่วมงาน มีผู้ได้บังคับบัญชา มีลูกน้อง (กรณีของผู้ที่ทำงานในหน่วยงานต่างๆ) มีตำแหน่งหน้าที่ที่มีคนยกย่องนับหน้าถือตามากมาย แต่เมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุต้องเกษียณอายุจากหน้าที่การงานแล้วสถานภาพทางสังคมเหล่านี้จะลดลงไปหรืออาจจะหายไป ทำให้ผู้สูงอายุต้องปรับตัวเข้ากับสภาพความเป็นอยู่แบบใหม่
5. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เมื่อบุคคลเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ลูกหลานก็เจริญเติบโตแล้ว ในครอบครัวจำนวนมากลูกหลานจะแต่งงานมีครอบครัวใหม่ ผู้สูงอายุก็ต้องอยู่กันเองตามลำพังบ้าง หรือผู้สูงอายุอาจจะต้องเผชิญกับความพลัดพรากต่างๆ ทั้งญาติพี่น้อง คู่ครอง ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกสูญเสีย ว้าเหว่ กลัวถูกทอดทิ้ง เป็นต้น
6. จิตใจ เนื่องจากผู้สูงอายุมีสรีระทางร่างกายเปลี่ยนแปลง ซึ่งผลของการเปลี่ยนแปลงนั้นกระทบมาถึงสภาพจิตใจด้วย เช่น เหงา หวาดระแวง วิตกกังวล นอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงด้านอื่นๆ ทั้งในด้านการงาน สภาพทางสังคม ความมั่นคงของรายได้ล้วนมีผลต่อสภาพจิตใจ

สุรกุล เจนอบรม (2541) กล่าวถึงผู้สูงอายุจากความเปลี่ยนแปลงไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ความเป็นผู้สูงอายุจากอายุที่ปรากฏ (Chronological) ความสูงอายุ ลักษณะนี้เป็นไปตามอายุขัยของมนุษย์ โดยตั้งแต่ปีที่เกิด ดังนั้น การดูลักษณะของความเป็นผู้สูงอายุตามเกณฑ์นี้จึงดูที่จำนวนปีหรืออายุที่ปรากฏจริงตามปฏิทิน โดยไม่นำเอาเรื่องของสุขภาพ ความสามารถสติปัญญา บทบาททางสังคม เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเลย
2. ความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย (Physiological Aging หรือ Biological Aging) ความเป็นผู้สูงอายุลักษณะนี้ได้จากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่เกิดขึ้น เช่น ผมเริ่มขาว ผิวหนังเหี่ยวย่นตกร่อง สายตาเริ่มยาว ศีรษะเริ่มล้าน ฯลฯ ซึ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายนี้จะเพิ่มมากขึ้นตามอายุขัยที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี

3. ความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ (Psychological Aging) ความเป็นผู้สูงอายุลักษณะนี้ได้จากกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจที่เกิดขึ้นในวัยผู้สูงอายุ เช่น ซึมเศร้า จุกจิกจู้จี้ ขี้บ่น ใจน้อย หรือบางคนจะสนุกสนาน ร่าเริง ใจเย็น มีความสงบสุขมากขึ้น ฯลฯ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านสติปัญญาด้วย เช่น ระบบความจำเปลี่ยนไป การรับรู้และเรียนรู้เริ่มลดถอยลง สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการของความสูงอายุนี้จะแสดงออกมาให้เห็นทางด้านบุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคล

4. ความเป็นผู้สูงอายุจากบทบาททางสังคม (Sociological Aging) ความเป็นผู้สูงอายุลักษณะนี้ได้จากบทบาทหน้าที่ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น อาจจะมีมากขึ้นหรือลดน้อยลง การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลอื่นๆ รวมไปถึงด้านครอบครัว เพื่อน ตลอดจนความรับผิดชอบในการทำงานและบทบาททางสังคมด้านอื่นๆ ด้วย

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ (2544) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วัยสูงอายุจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสถานภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมเป็นอย่างมากและต่างก็มีผลกระทบต่อกันเป็นลูกโซ่ การเปลี่ยนแปลงแต่ละด้านมีดังนี้

1. สถานภาพด้านร่างกายของผู้สูงอายุ (Physical Status Aging) ในร่างกายของผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงอวัยวะต่างๆ ในร่างกายซึ่งการเจริญเติบโตเริ่มเสื่อมถอยและทำงานอย่างไม่ปกติ อัตราการเผาผลาญในร่างกายลดลง เกิดการเปลี่ยนแปลงของกล้ามเนื้อ ทำให้ผิวหนังเหี่ยวแห้ง เกิดการเปลี่ยนแปลงของต่อมต่างๆ เกิดการเสื่อมของกระดูก รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบสมอง การขับถ่ายและระบบอื่นๆ ของร่างกายเกือบทุกระบบ เป็นการเสื่อมถอยทางสุขภาพและระบบประสาททำให้มีโอกาสสับสนโรคภัยไข้เจ็บได้ง่าย และเกิดการเจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ

2. สถานภาพทางจิตใจของผู้สูงอายุ (Psychological Status of Aging) ส่วนหนึ่งเกิดจากความเสื่อมถอยของอวัยวะต่างๆ ความผิดปกติของระบบประสาทและสมอง มีผลกระทบต่อความทรงจำ เกิดอาการหลงลืม และความทรงจำย้อนกลับ ทำให้ผู้สูงอายุมีสภาพจิตใจที่สับสน นอกจากนั้น การสูญเสียด้านต่างๆ ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจหลายประการ ได้แก่ การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก หรือบุคคลใกล้ชิด การสูญเสียสถานภาพทางสังคม เนื่องจากถึงวัยที่ต้องออกจากงาน การสูญเสียสัมพันธภาพในครอบครัว เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวมีผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับบุตรหลานลดลง และการไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางเพศ

3. สถานภาพทางสังคมของผู้สูงอายุ (Social Status of Aging) ในอดีต ผู้สูงอายุและครอบครัวประกอบด้วย บุตร หลาน และบุคคลอื่นไม่น้อยกว่า 3 รุ่นอายุ อาศัยอยู่ด้วยกันเป็นครอบครัวใหญ่ อันเป็นลักษณะของครอบครัวขยาย (Extended Family) สมาชิกในครอบครัวมีความผูกพันกันมาก สมาชิกในครอบครัวมีความรักใคร่และเกื้อกูลซึ่งกันและกัน แต่ในปัจจุบันโครงสร้าง

ครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ที่ประกอบด้วย บิดา มารดา และบุตรเท่านั้น ทำให้กิจกรรมต่างๆ ที่เคยมีในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป บางครั้งต้องพึ่งการบริการจากสถาบันภายนอกในลักษณะการซื้อบริการ เช่น การดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น

4. สถานภาพทางการเงินของผู้สูงอายุ (Financial Status of Aging) จากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่สร้างความทันสมัยด้านต่างๆ ทั้งทางวิทยาการและเทคโนโลยี ทำให้มีการขยายตัวหรือเกิดการเติบโตของชุมชนเมือง (Urbanization) วิถีทางดำเนินชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป จากการเปลี่ยนแปลงสังคมจากสังคมแบบดั้งเดิมไปสู่สังคมสมัยใหม่ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนไม่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ เกิดความหว้าเหว่ และมักถูกทอดทิ้งไว้ลำพัง ทั้งๆ ที่ผู้สูงอายุอาจจะมีความต้องการรายได้มากกว่าในช่วงวัยกลางคน เช่น เกิดปัญหาสุขภาพทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลมากขึ้น ต้องการผู้ดูแลเนื่องจากตนเองไม่แข็งแรง

พรเทพ มนตร์วัชรินทร์ (2547) กล่าวถึง กระบวนการสูงอายุ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามวัย ตามสภาพร่างกาย ตามสภาพจิตใจ และตามสภาพสังคม ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติที่มนุษย์มีอาจหลีกเลี่ยงได้ แต่ละบุคคลจะมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละด้านเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์ร่วมกัน โดยผู้สูงอายุแต่ละบุคคลจะมีกระบวนการสูงอายุในแต่ละด้านที่แตกต่างกันไป

คำจันทร์ ร่มเย็น (2550) กล่าวถึง สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงในการมีอายุ หรือสภาพของคนชรานั้น ได้มีนักวิทยาศาสตร์ทั้งสาขาทางการแพทย์และสาขาอื่นๆ ค้นคว้ากันมา ว่าเหตุใดคนเราจึงแก่ลง สรุปได้ 6 ประเด็นคือ

1. จากพันธุกรรม เช่น มาจากครอบครัวที่อายุสั้น ทั้งนี้อาจเนื่องจากสภาพของสังขารมีความบกพร่องแต่กำเนิด เช่น เป็นโรคหัวใจ โรคหลอดเลือดในสมอง โรคเบาหวาน แต่เรื่องอายุสั้นเพราะความพิการจากพันธุกรรม ยังไม่ได้พิสูจน์ชัดเจนนัก

2. โรคต่างๆ โดยเฉพาะโรคติดเชื้อ เช่น ไตพิการในวัยเด็ก ตับอักเสบในวัยหนุ่ม โรคหัวใจ และโรคติดเชื้ออื่นๆ เช่น ปอดอักเสบ การอักเสบของทางเดินปัสสาวะ ดังนั้น การมีสุขภาพดีมาแต่วัยเยาว์ จะช่วยทำให้อายุยืน

3. การดำเนินชีวิตในแต่ละอาชีพ จัดเป็นสิ่งแวดล้อมภายนอกร่างกาย ผู้ทำงานตรากตรำ เช่น ชาไร่ ชาวนา กรรมกร ควรพยายามรักษาตัวให้ดี จะช่วยให้ชีวิตแก่ช้าลงและอายุยืน

4. อาหาร อาหารเป็นสิ่งสำคัญและเป็นสาเหตุของความชรา การรับประทานอาหารแต่น้อย และรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ถูกสัดส่วนจะช่วยลดความเสี่ยงของอวัยวะต่างๆ

5. การทำงานของต่อมไร้ท่อ ต่อมไร้ท่อที่สร้างฮอร์โมนต่างๆ มีการเสื่อมโทรมตามวัย หากมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเร็ว ร่างกายจะชราเร็ว

6. สภาพจิตใจ ผู้ที่มีอารมณ์รุนแรง ตึงเครียดบ่อยๆ จะเกิดโรคหัวใจ โรคหลอดเลือดแข็ง และการเสื่อมโทรมของเนื้อเยื่อ เป็นต้น

ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ มีดังนี้ คือ (กิตติภักดิ์ วิทยาภรณ์, 2553, หน้า 69-70)

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย (Biological Change) โดยปกติร่างกายจะมีการสร้างเซลล์ใหม่ขึ้นมาทดแทนเซลล์เก่าที่ตายไป แต่สำหรับผู้สูงอายุจำนวนเซลล์ที่ตายจะเพิ่มมากขึ้น ทำให้ความสามารถในการทำงานของระบบต่างๆ ของร่างกายจะลดลง

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ (Psychological Change) ในวัยผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายอย่าง ซึ่งเป็นไปในทางลบ ได้แก่ การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก การสูญเสียความสัมพันธ์ทางสังคมและเศรษฐกิจ การสูญเสียสัมพันธภาพในครอบครัว และความสูญเสียสมรรถภาพทางเพศ ซึ่งเป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ทางจิตใจ มีผลทำให้ผู้สูงอายุวิตกกังวลรู้สึกกลัวตนเองน้อยค่า ก่อให้เกิดความเหงา ความเศร้า และเบื่อหน่ายได้ง่าย

3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม (Social Change) ผู้สูงอายุจะลดบทบาทของตนเอง การเกี่ยวข้องกับทางสังคมและกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมจะน้อยลง วงสังคมแคบและเกี่ยวข้องกับคนอื่นก็เฉพาะกิจกรรมบางอย่างเท่านั้น

สรุปความเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุได้ว่า เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงในทางเสื่อมถอยอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระยะท้ายๆ ของช่วงอายุมนุษย์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติกับทุกคน ผู้ที่อยู่ในช่วงวัยของผู้สูงอายุนั้นต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์อย่างมากมาย เริ่มตั้งแต่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งโดยมากเป็นความเสื่อมถอย ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา ความจำ การเรียนรู้ ด้านอาชีพการงาน ด้านรายได้ สถานภาพทางสังคม ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และด้านจิตใจ โดยแต่ละบุคคลจะมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละด้านเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์ร่วมกัน และผู้สูงอายุแต่ละบุคคลนั้นอาจจะมีการเสื่อมถอยของวัยในแต่ละด้านที่แตกต่างกัน ซึ่งสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของวัย หรือสภาพของความชราอาจจะมาจากพันธุกรรม โรคต่างๆ การดำเนินชีวิตในแต่ละอาชีพ ประเพณีนิยม ความคิดเกี่ยวข้องกับตนเอง การทำงานทางร่างกาย และสภาพจิตใจ

ปัญหาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

จากสถานภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพร่างกาย สภาพจิตใจ และบทบาททางสังคมและเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ จะเห็นได้ว่าเป็นการศึกษาถึงเหตุปัจจัยที่นำไปสู่ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ดังนี้

สมาลี สังข์ศรี (2540) กล่าวถึง ปัญหาที่ผู้สูงอายุประสบอาจแยกเป็นประเด็นหลักๆ ได้ ดังนี้

1. ปัญหาสุขภาพ เมื่อบุคคลเข้าสู่วัยสูงอายุสภาพร่างกาย สรีรร่างกายได้เปลี่ยนแปลงไปในทางเสื่อมถอยลง การทำงานของอวัยวะต่างๆ ลดน้อยถอยลง ร่างกายหรืออวัยวะที่ใช้งานมานานก็อาจจะเกิดขัดข้องเจ็บป่วยขึ้นได้ โรคที่พบในผู้สูงอายุนั้นเกี่ยวข้องกับทุกระบบของร่างกาย ทั้งในด้านตา หู ระบบทางเดินหายใจ ผิวหนัง ความดันโลหิต หัวใจ ระบบย่อยอาหาร โรคเกี่ยวกับรักษาประสาท กล้ามเนื้อ กระดูก เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าผู้สูงอายุท่านนั้นๆ จะดูแลรักษาสุขภาพร่างกายดีเพียงใด ได้รับประทานอาหารที่พอเพียง ออกกำลังกาย พักผ่อนเพียงพอหรือไม่

2. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เมื่ออย่างเข้าสู่วัยเกษียณอายุแล้ว ทำให้รายได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ด้วยสภาพร่างกายที่ทรุดโทรมอ่อนแอลง สมรรถภาพในการทำงานก็ลดลง ซึ่งมีผลมาถึงอาชีพและการหารายได้ เพราะฉะนั้น ในช่วงวัยสูงอายุนี้สภาพการเปลี่ยนแปลงของรายได้มีผลกระทบต่อผู้สูงอายุมาก เป็นปัญหาทั้งผู้สูงอายุในเมืองและในชนบทดังจะพบได้ว่า ผู้สูงอายุจำนวนมากต้องพึ่งพาอาศัยบุตรหลานญาติพี่น้อง ส่วนผู้สูงอายุที่ไม่มีที่พึ่งพาก็ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงตนเองต่อไปจนกระทั่งร่างกายไปไม่ไหว

3. ปัญหาด้านจิตใจของผู้สูงอายุ เกิดจากสาเหตุหลายประการ สาเหตุที่สำคัญ ได้แก่

3.1 สาเหตุจากร่างกาย เนื่องจากอวัยวะต่างๆ ของร่างกายทำงานได้ไม่เต็มที่เหมือนวัยหนุ่มสาว และการทำงานของอวัยวะบางอย่าง เช่น สมองหรือต่อมไร้ท่อมีผลโดยตรงต่อจิตใจ ทำให้ผู้สูงอายุซึมเศร้า สับสน วิดกกังวล ไม่สบายใจ นอกจากนั้น การที่ร่างกายอ่อนแอ ไม่กระฉับกระเฉง หรือมีโรคภัย ทำให้ผู้สูงอายุคิดมาก คิดว่าตนเองเป็นภาระแก่ผู้อื่น เป็นต้น

3.2 สาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงการทำงาน ในวัยที่กำลังทำงาน บุคคลจะมีภาระหน้าที่มากมาย ไม่มีเวลาว่างมากนัก แต่แล้ววันจะมีหน้าที่ความรับผิดชอบหลายอย่างแต่เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุแล้วภาระการงานลดลงหรือบางคนหยุดการทำงาน (เกษียณการทำงาน) ไปเลยทำให้มีเวลาว่าง ไม่มีอะไรทำ จนทำให้ผู้สูงอายุปรับตัวไม่ทัน คิดมาก มองตนเองเป็นคนไร้ค่า

3.3 สาเหตุจากครอบครัว ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการอยู่กับครอบครัว ญาติพี่น้อง ต้องการความอบอุ่น แต่ในสภาพสังคมเศรษฐกิจปัจจุบันบุตรหลานอาจจะต้องแยกครอบครัวหรือแยกไปประกอบอาชีพการงานที่อื่น ปลดปล่อยให้ผู้สูงอายุอยู่ตามลำพัง ผู้สูงอายุจึงรู้สึกเหงาถูกทอดทิ้งหมดกำลังใจคล้ายกับว่าลูกหลานไม่ดูแลเอาใจใส่

3.4 สาเหตุจากสภาพสังคม ในสมัยก่อนผู้สูงอายุถึงแม้ว่าจะพ้นจากหน้าที่การงานไปแล้ว แต่ยังคงมีบทบาทเป็นเสมือนที่พึ่ง ที่ปรึกษาของคนหนุ่มสาวในการประกอบกิจการงานต่างๆ แต่ในสมัยปัจจุบันสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป บทบาทในส่วนนี้ของผู้สูงอายุดูเหมือนว่าถูกลดลงไปบ้าง ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความน้อยใจเสมือนหมดความสำคัญ

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ (2544) กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ต่างก็มีผลกระทบต่อกันเป็นลูกโซ่ โดยมีสภาพปัญหาแต่ละด้านเป็นดังนี้

1. ปัญหาทางสภาพร่างกาย เป็นการเสื่อมถอยทางสุขภาพและระบบประสาททำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสรับโรคภัยไข้เจ็บได้ง่าย และเกิดการเจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ ได้ก่อให้เกิดปัญหากับผู้สูงอายุ ครอบครัว และบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเจ็บป่วยในระยะเวลาที่ยาวนาน และภาวะทุพพลภาพที่ตามมา ซึ่งนอกจากจะเป็นปัญหาทางด้านค่าใช้จ่ายแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาด้านจิตใจและสังคมตามมาด้วย

2. ปัญหาทางสภาพจิตใจ การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ ตลอดจนการสูญเสียในด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีอาการเศร้าซึม หวาดระแวง ท้อแท้ ผิดหวัง มีปมด้อย มีเรื่องครุ่นคิดและวิตกกังวลตลอดเวลา มีความหวาดระแวงว่าจะถูกทิ้ง ไม่มีผู้ดูแลเอาใจใส่ จึงเกิดอารมณ์ฉุนเฉียว และใจน้อย บางครั้งขาดความยับยั้งชั่งใจ กลัวง่าย มองตนเองว่าไม่มีความสำคัญไร้ความสามารถ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง นอกจากนี้ ยังพบอาการโรคจิตที่มักเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ เช่น อาการของอารมณ์ที่แสดงออกในด้านความเศร้าซึมและเปลี่ยนแปลงเป็นคลุ้มคลั่งสลับกันประสพหลอน ตามองไม่เห็นและหูแว่วเกิดขึ้น มีความจำเลอะเลือน สงสัยและสับสน อาการเสื่อมสลายในลักษณะค่อยๆ เป็นไปทั้งด้านความคิด สติปัญญา การตัดสินใจ และการควบคุมตนเอง

3. ปัญหาทางสภาพสังคม การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างครอบครัว ส่งผลต่อสถานภาพทางสังคมของผู้สูงอายุ ทั้งการใช้ชีวิตในครอบครัวและในสังคม โดยในครอบครัวนั้นผู้สูงอายุมีความยากลำบากในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยต้องพึ่งพาตนเองมากยิ่งขึ้น ส่วนในสังคมการเคารพนับถือ ยกย่องลดลง โดยสังคมให้ความเคารพ นับถือยกย่องผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีกำลังทรัพย์มากกว่าเคารพในความเป็นผู้มีอายุยืนยาวกว่า การเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคมปรากฏชัดเจน เมื่อต้องเกษียณจากการปฏิบัติงานประจำ ผู้สูงอายุต้องเปลี่ยนบทบาทตนเองจากหัวหน้าครอบครัวไปเป็นผู้ที่ต้องพึ่งพิงผู้อื่น ในฐานะผู้รับมากกว่าผู้ให้ ก่อให้เกิดความอับอาย คิดว่าตนเองเป็นตัวปัญหา เป็นภาระเรื้อรังของครอบครัวและสังคม

4. ปัญหาทางสภาพการเงิน การเปลี่ยนแปลงสังคมจากสังคมแบบดั้งเดิมไปสู่สังคมสมัยใหม่ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกที่ตนไม่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ และมักถูกทอดทิ้งไว้ลำพัง ทั้งๆ ที่ผู้สูงอายุอาจมีความต้องการรายได้มากกว่า ในช่วงวัยกลางคน เช่น เกิดปัญหาสุขภาพทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลมากขึ้น ต้องการคนดูแลเนื่องจากตนเองไม่แข็งแรง ดังนั้น ผู้สูงอายุจะมีความต้องการด้านการเงินมากขึ้น ในกรณีที่ถูกปฏิเสธจากแหล่งทรัพยากรทางการเงิน เช่น การเกษียณอายุ ทำให้ครอบครัวของผู้สูงอายุต้องเผชิญกับการมีรายได้จำกัด รวมทั้งภาวะทางเศรษฐกิจที่ถดถอยส่งผลกระทบต่อรายได้ของผู้สูงอายุทั้งสิ้น

การสำรวจสำมะโนประชากร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ปัญหาหลักๆ ที่ผู้สูงอายุไทยเผชิญอยู่นั้นประกอบด้วย (เพ็ญแข ประจันปัจฉินิก, 2545)

1. ปัญหาด้านสุขภาพกาย โดยกระทรวงสาธารณสุข พบว่า มีโรคที่คุกคามผู้สูงอายุมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ โรคหัวใจ โรคเมเร็ง และโรคเบาหวาน

2. ปัญหาด้านสุขภาพจิต จะพบมากในผู้สูงอายุ เนื่องจากเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขนาดใหญ่มาเป็นครอบครัวขนาดเล็ก จากผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ผู้สูงอายุซึ่งต้องพึ่งพาลูกหลานต้องคิดมาก เครียด และจะถูกทอดทิ้งอย่างรวดเร็ว

3. ปัญหาไม่สามารถปรับตัวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุได้ การเข้าสู่วัยผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย บางครั้งทำให้บางคนอาจปรับตัวไม่ทัน จึงเกิดความเครียด ซึมเศร้า โกรธง่าย ใจน้อย และมองโลกในแง่ร้าย

4. ปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ไร้ที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุในชนบท และตามชุมชนแออัดต่างๆ ที่ลูกหลานต้องดิ้นรนหารายได้ โดยทำงานในเมืองหลวง ซึ่งปัจจุบันเพิ่มความรุนแรงมาก อันเป็นผลมาจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2550) ได้สรุปปัญหาของผู้สูงอายุเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

1. ปัญหาทางด้านร่างกาย ได้แก่ การเสื่อมถอยของสุขภาพ เช่น โรคของผู้สูงอายุ อวัยวะภายในเสื่อมถอย เช่น โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดหัวใจตีบ โรคความดัน โรคเกาต์ โรคข้อเสื่อม โรคเอ็นเสื่อม และโรคอ่อนเพลีย เป็นต้น

2. ปัญหาด้านจิตใจ ซึ่งมีความรุนแรงมากกว่าทางด้านร่างกาย ได้แก่ ปัญหาที่มารุมเร้าจิตใจ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ค่าครองชีพสูง ปัญหาเยาวชนที่เป็นอนาคตของลูกหลาน เป็นผลทำให้ผู้สูงอายุมีความวิตกกังวล เครียด ส่งผลให้เกิดโรคแก่ร่างกาย เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคไขมันอุดตัน เป็นต้น

อาชญญา รัตนอุบล และคณะ (2552) กล่าวว่า ปัญหาของผู้สูงอายุแบ่งได้เป็น 2 ด้านที่สำคัญ คือ

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายในของผู้สูงอายุ เช่น ปัญหาด้านสติปัญญา ปัญหาด้านสุขภาพร่างกายที่เสื่อมถอยลงตามธรรมชาติ ปัญหาด้านจิตใจ เช่น ภาวะเครียด กัดดัน ว้าเหว และปัญหาจากสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เป็นต้น

2. ปัญหาจากปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านการปรับโครงสร้างทางสังคม ปัญหาการไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร และปัญหาทางด้านการขาดโอกาสทางการศึกษา เป็นต้น

สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพกาย ปัญหาด้านสุขภาพจิต ปัญหาไม่สามารถปรับตัวเข้าสู่วัยสูงอายุได้ ปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ในปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับมาจากสาเหตุหลายประการ สาเหตุที่สำคัญ ได้แก่ สาเหตุจากร่างกาย เนื่องจากอวัยวะต่างๆ ทำงานเสื่อมถอยลง สุขภาพร่างกายอ่อนแอ ไม่กระฉับกระเฉง หรือมีโรคภัยง่าย ทำให้ผู้สูงอายุคิดมาก สาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่การทำงาน ไม่มีงานอะไรทำ จนทำให้ผู้สูงอายุปรับตัวไม่ทัน สาเหตุจากครอบครัว ที่ปล่อยให้ผู้สูงอายุอยู่ตามลำพัง ผู้สูงอายุจึงรู้สึกท้อแท้ถูกทอดทิ้ง สาเหตุจากสภาพสังคม ในปัจจุบันสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป บาทบาทของผู้สูงอายุถูกลดลงไป ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความน้อยใจเหมือนเป็นคนไม่มีคุณค่า จากสาเหตุดังกล่าวนี้ ก่อส่งผลกระทบต่อจิตใจ เพราะผลกระทบต่อจิตใจนั้นถือว่าค่อนข้างมีความสำคัญ แต่คนข้างเคียงอาจจะไม่ให้ความสำคัญเท่ากับทางด้านร่างกาย

แนวคิดเกี่ยวกับศีล 5

ความหมายของศีลในพระพุทธศาสนา

ศีล เป็นเรื่องที่สำคัญมากของพุทธศาสนาซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงบัญญัติตามเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อที่จะให้เป็นหลัก เป็นเกณฑ์ในการงดเว้น เป็นเครื่องชำระขัดเกลาจิตใจของผู้รักษาให้บริสุทธิ์ผุดผ่องใส นำพาตนเองให้ก้าวเข้าไปสู่ความหลุดพ้น ได้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย ดังนี้

พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (พระเทพเวที, 2533, หน้า 292) ให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีล คือ การรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, หน้า 957) ให้ความหมายของศีลไว้ว่า คือ ข้อบัญญัติที่กำหนดการปฏิบัติทางกายและวาจาทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล 5 ศีล 8

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2538, หน้า 767) กล่าวว่า สาระของศีลอยู่ที่เจตนา ได้แก่ การไม่คิดล่วงละเมิด คำว่า ละเมิดแห่งหนึ่ง คือ ละเมิดระเบียบ ละเมิดกฎเกณฑ์ บทบัญญัติ ละเมิดวินัยที่วางกันไว้ อีกแห่งหนึ่ง คือ ละเมิดต่อผู้อื่น หมายถึง เจตนาที่จะเบียดเบียนผู้อื่นนั่นเอง ศีล จึงหมายถึง การไม่เจตนาละเมิดระเบียบวินัย หรือไม่เจตนาล่วงเกินเบียดเบียนผู้อื่น ถ้ามองแต่อาการ หรือการกระทำ ศีลก็คือ การไม่ละเมิดและการไม่เบียดเบียน

สมเด็จพระญาณสังวร (สุวฑฺฒโน, 2516, หน้า 177-178) ให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีล แปลว่า ปกติ หมายถึง ปกติกาย วาจา เพราะมีใจคิดงดเว้นจากโทษทางกาย ทางวาจา ที่ควรงดเว้น ดังเช่นที่ระบุไว้ในศีล 5 ศีลจึงสำเร็จด้วยวิริติเจตนา แปลว่า เจตนาคิดงดเว้น คำว่า วิริติ กับคำว่า เจริญ แปลว่า งดเว้นเหมือนกัน

สุชีพ ปุญญานุภาพ (2537, หน้า 73) ให้ความหมายไว้ว่า ศีล คือ ความเป็นปกติทางกาย วาจา เป็นเรื่องของการฝึกในด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมเคยชิน

สนิท ศรีสำแดง (2544) กล่าวว่า ศีล คือ หลักแห่งความประพฤติชอบทางกาย วาจา ศีล 5 เป็นมาตรฐาน วางไว้สำหรับกำหนดวัดความประพฤติของมนุษย์ในขั้นตอนความเป็นภิกษุสามเณร จึงเรียกว่า มนุษยธรรม คนที่ประพฤติต่ำกว่ามาตรฐานนี้ ถือว่าเป็นมนุษย์ไม่สมบูรณ์แบบ ไม่น่าไว้วางใจ สรุปลี คือ ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม

พระโพธิญาณเถระ (หลวงพ่อชา สุภัทโท) (2544) กล่าวถึง ความหมายของศีลไว้ว่า ศีล แปลว่า ปกติ คนผิดศีลจึงหมายถึงคนผิดปกติ ศีลจึงเป็นเกณฑ์พฤติกรรมขั้นต่ำสุดที่ใช้จำแนกมาตรฐานทางจิตใจของคนออกจากสัตว์ ศีล เมื่อกล่าวโดยรวมย่อแล้วมีอย่างเดียว คือ “เจตนา” โดยที่ศีลเป็นวินัยทางธรรมในเบื้องต้นของคน ซึ่งวินัยสำหรับคนที่ครองเรือนที่สำคัญ คือ ศีล 5 อาจสรุปรวมได้สั้นๆ ว่า ศีล คือ ข้อห้ามของศาสนาพุทธ

ระวี ภาวิไล (อ้างถึงในพระมหามณัส ทับประโม่ง, 2554, หน้า 28) ให้ความหมายไว้ว่า ศีล คือ การรับปฏิบัติตามบทบัญญัติทางจริยธรรม ซึ่งประสบการณ์ของอดีตชนได้พิสูจน์แล้วว่าเป็นเครื่องจรรโลงความมั่นคง และความผาสุกของสังคมมนุษย์ ศีล คือ การสำรวมกาย วาจา ศีล คือ วินัย ศีล คือ ความอดกลั้นต่อสิ่งชั่วร้ายและล่อใจต่างๆ ศีล คือ การละเว้นการเบียดเบียนสรรพชีวิต ศีลนี้ คือ ระบบการฝึกฝนเพื่อพัฒนาตนเองของแต่ละบุคคล เมื่อแต่ละบุคคลพัฒนาแล้ว สังคมซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลจึงมีสภาพเป็นสังคมอารยชนได้

พุทธทาสภิกขุ (2533, หน้า 56-58) กล่าวว่า ศีล หรือสิ่งที่เรียกว่า ศีลนั้นคืออะไร ถ้าจะถือเอาตามตัวหนังสือ คำว่า “ศีล” มีทางที่ทำความเข้าใจเป็น 2 อย่าง คือ

1. โดยตัวพยัญชนะแท้ๆ คำว่า ศีล หมายถึง ความปกติ หรือปกติภาวะตามธรรมดา
2. โดยอรรถะ หรือโดยเนื้อความ ศีลเล็งถึงข้อปฏิบัติที่ปฏิบัติแล้วจะทำให้เกิดความ

ปกติ

ความหมายโดยพยัญชนะและโดยอรรถะ มีความเกี่ยวเนื่องกัน คือ อยู่ที่คำว่า “ปกติ” เป็นส่วนสำคัญ คำว่า ศีล แปลว่า ปกติ ความหมายของความปกติ นั้น ก็ได้หมายความว่า อยู่หนึ่งๆ นิ่งแข็งเป็นตอไม้ แต่หมายความว่า ยังคงทำอะไรร้อยทุกอย่างตามที่ควรจะต้องทำ แต่อยู่ในภาวะปกติ คือ ไม่เดือดร้อน ไม่กระวนกระวาย ไม่ต้องระส่ำระสาย ไม่มีความสกปรกเกิดขึ้น นี่คือภาวะปกติของคน ถ้ามีภาวะปกติอย่างนี้ ก็เรียกว่า มีศีลโดยแท้จริงโดยสมบูรณ์ ผู้ใดภาวะปกติทางกาย ทางวาจา แสดงออกมาเห็นอยู่ชัดๆ ไม่มีเรื่องกระวนกระวาย ไม่มีความเดือดร้อน ระส่ำระสาย ไม่สกปรก ไม่มีผิด มั่ว ก็เรียกว่า คนนั้นมีศีล ส่วนเรื่องทางใจนั้น ไม่ค่อยเอามาพูดถึงกันนัก เพราะเรื่องศีลนี้เอาแต่เพียงความสำคัญที่กายวาจาเป็นหลักก่อน ส่วนใจนั้นจะเป็นไปโดยอ้อม ถ้ากายวาจาปกติ ก็ย่อมแสดงอยู่ในตัวว่า ใจก็ปกติเหมือนกัน เพราะกายวาจานี้เป็นไปตามใจ ถ้าใจปกติ กายวาจาก็ปกติ แต่พอพูดถึงถึง

เรื่องศีลแล้ว ก็ให้วัดกันที่กาย วาจา คือ แสดงออกทางภายนอกนี้ มันยังปกติไม่ไปกระทบกระทั่งใคร เข้า แล้วก็ไม่ได้ทำความเดือดร้อนให้แก่ตนเองด้วย จึงเรียกว่า ภาวะปกติ

ส่วนโดยอรรถะ คือ โดยเนื้อความนั้น คำว่า ศีล หมายถึงระเบียบที่ได้บัญญัติขึ้นไว้ สำหรับประพฤติปฏิบัติกัน เพื่อให้เกิดภาวะปกติขึ้นมาที่กาย ที่วาจา ที่เนื้อ ที่ตัว พวกเราถือศีลกันอย่าง ที่เรียกกันว่า “ถือศีล” นั่นก็คือ ถือระเบียบปฏิบัติที่จะทำให้เกิดภาวะปกติอยู่ที่เนื้อที่ตัว นี่เราเรียกว่า เราถืออยู่โดยพหุติณัย คือ ไม่ใช่เพียงเป็นตัวหนังสือ หรือเป็นคำบัญญัติอะไรเฉยๆ แต่เป็นสิ่งที่ต้อง ปฏิบัติลงไปจริงๆ มีการเคลื่อนไหว มีการกระทำลงไปจริงๆ ถ้าพูดโดยนิตินัย ศีล คือ ภาวะปกติซึ่ง อยู่ที่ไหนก็ยังไม่รู้ แต่ถ้าพูดโดยพหุติณัย หมายถึงอยู่ที่บุคคลผู้นั้นที่อ้างตัวเองว่ามีศีล หรือว่า พยายาม เพื่อจะมีศีล นี่โดยภาษาหรือโดยคำพูด ศีลมีความหมายอย่างนี้ หมายถึงภาวะปกติและการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดภาวะปกติขึ้นมา

กล่าวโดยสรุป ศีล คือ ความปกติของมนุษย์ในการประพฤติปฏิบัติชอบทั้งทางกายและ ทางวาจาให้เรียบร้อย ตั้งอยู่ในความดีงาม ไม่ละเมิด เบียดเบียน ล่วงเกินผู้อื่น

ความสำคัญและรายละเอียดของศีล 5

ศีล 5 เป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐาน เป็นเครื่องช่วยควบคุมกายวาจาของมนุษย์ให้เรียบร้อย เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุขพอสมควร หากมีผู้ใดทำผิดศีลหรือละเมิดข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลายข้อแล้ว ก็จะทำให้แสดงพฤติกรรม หรือการกระทำที่ผิดปกติของมนุษย์ออกมา ซึ่งจะก่อให้เกิด ความสับสนวุ่นวายเกิดความเดือดร้อนทั้งต่อตนเอง หมู่คณะ และสังคมส่วนรวม

ศีล 5 เกิดขึ้นจากสามัญสำนึกของมนุษย์โลก หรือจะเรียกว่าเป็นกฎสากลก็ได้ ที่ปรารถนา จะให้มนุษย์อยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ปลอดภัย โดยไม่ต้องหวาดระแวงหรือกลัวอันตราย หรือกลัว ว่าจะถูกเบียดเบียนถูกทำร้าย ไม่ว่าจากใคร หรือด้วยวิธีใดก็ตาม

การรักษาศีล ไม่เพียงเป็นการรักษาความเป็นปกติของความเป็นมนุษย์ หรือเพื่อรักษา กฎเกณฑ์ ในการอยู่ร่วมกันในสังคมเอาไว้เท่านั้น แต่ยังเป็นการให้ทานที่มีคุณค่ายิ่งกว่าการให้วัตถุ ใดๆ ทั้งสิ้น เพราะในขณะที่ใครคนหนึ่งรักษาศีล ทุกชีวิตจะได้รับประโยชน์อันมหาศาล นั่นคือ ได้รับ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินทันที กล่าวคือ เมื่อเรารักษาศีลข้อที่ 1 คือ ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ย่อมได้ชื่อว่า ให้ชีวิต ให้ความปลอดภัยแก่ชีวิตของสรรพสัตว์ เป็นการให้สิ่งที่สูงค่ายิ่งกว่าทรัพย์สินใดๆ เมื่อเรารักษาศีลข้อที่ 2 คือ ไม่ลักทรัพย์ ย่อมได้ชื่อว่า ให้ความปลอดภัยแก่ทรัพย์สินของผู้อื่น เป็นการ ให้ฐานะความเป็นอยู่อันมั่นคง เมื่อเรารักษาศีลข้อที่ 3 คือ ไม่ประพฤติผิดในกาม ย่อมได้ชื่อว่า ให้ความสุข ให้ความปลอดภัย แก่บุตร ธิดา ภรรยา สามียของผู้อื่น เป็นการให้ความคุ้มครองแก่สถาบัน ครอบครัวอย่างดีที่สุด เมื่อเรารักษาศีลข้อที่ 4 คือ ไม่กล่าวคำเท็จ ย่อมได้ชื่อว่า ให้ความจริงแก่ผู้อื่น ทำให้เกิดความสบายใจในการดำเนินชีวิต โดยไม่ต้องหวาดระแวงซึ่งกันและกัน เมื่อเรารักษาศีลข้อที่ 5 คือ ไม่ดื่มสุราเมรัย ย่อมได้ชื่อว่า ให้ความปลอดภัยแก่ทุกสิ่ง เพราะคนที่ประมาทขาดสตินั้น

สามารถทำความชั่วได้ทุกอย่าง จะฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม หรือพูดเท็จก็สามารถที่จะทำได้ทั้งสิ้น การรักษาศีล จึงเป็นบุญอันพิเศษอย่างยิ่ง เพราะได้ทั้งบุญจากการบำเพ็ญมหาทาน และบุญจากการรักษาศีล และนี่เป็นเพียงศีล 5 อันเป็นเบื้องต้นเท่านั้น หากรักษาศีลในขั้นที่สูงยิ่งขึ้นไป ย่อมเป็นมหาทาน เป็นบุญอันยิ่งใหญ่ ที่สามารถชำระจิตใจผู้รักษาศีลให้สะอาดบริสุทธิ์อย่างสุดที่จะพรรณนาได้

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2538, หน้า 768-769) กล่าวว่า การปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความถูกต้องดีงามทางกายและวาจานั้น บุคคลต้องปฏิบัติตามหลักที่เรียกว่า ศีลพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิต 3 ด้าน คือ ด้านสัมมาวาจา ด้านสัมมากรรมันตะ และด้านสัมมาอาชีวะ ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1. สัมมาวาจา เจรจาชอบ ได้แก่

1.1 ละมุสาวาท เว้นการพูดเท็จ รวมถึงต้องมีสัจจะวาจา คำพูดจริง

1.2 ละปิสฺสุมาวาจา เว้นการพูดส่อเสียด รวมถึงต้องพูดคำที่ก่อให้เกิดความสมัคร

สมานสามัคคี

1.3 ละผรุสฺสวาจา เว้นการพูดคำหยาบ รวมถึงต้องพูดคำอ่อนหวานสุภาพ

1.4 ละสัมผัปปลาปะ เว้นการพูดเพ้อเจ้อ รวมถึงต้องพูดคำมีประโยชน์

2. สัมมากรรมันตะ กระทำชอบ ได้แก่

2.1 ละปาณาติบาต เว้นการทำลายชีวิต รวมถึงต้องมีการกระทำที่ช่วยเหลือ

เกื้อกูล

2.2 ละอทินนาทาน เว้นการเอาของที่เขามิได้ให้ (คู่อุปถัมภ์สัมมาอาชีวะหรือทาน)

2.3 ละกาเมสุมิฉาจาร เว้นความประพฤติดีกในกาม รวมถึงต้องมีการประพฤติ

สันโดษ

3. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ ละมิจฉาชีพ เลี้ยงชีพด้วยสัมมาชีพ รวมถึง

ความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพที่สุจริต เช่น ทำงานไม่ให้คั่งค้างอากุล

ความสำคัญของศีลสามารถสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้ (ประยูร วงธิสอน, 2548, หน้า 7)

1. ศีล มีความสำคัญต่อการควบคุมกาย วาจา และใจของคนให้เรียบร้อย สงบ ร่มเย็น และเป็นสุข

2. ศีล มีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม หากคนในสังคมขาดศีล สังคมกลุ่มนั้นๆ ก็ไม่น่าอยู่ จะมีปัญหามากมายตามมา

3. ศีล เป็นระบบการควบคุมและขัดเกลาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต มีผลต่อ กิจกรรม พิธีกรรม พฤติกรรม ความเป็นไปของผู้คนในสังคม

4. ศิล มีความสำคัญและเป็นหัวใจในการปฏิบัติธรรมอันสำคัญยิ่งตามคำสอนของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะศิลปะ คือ สิ่งที่จะต้องมาเป็นอันดับแรกในการศึกษาและปฏิบัติธรรมใน ศาสนาพุทธ คือ เริ่มจาก ศิล สมาธิ ปัญญา ถ้าไม่มีศิลปะก็จะมีสมาธิและจะเกิดปัญญาไม่ได้

5. ศิล มีความสำคัญต่อความเป็นมนุษย์ของคน คนกับมนุษย์จะมีความเหมือนกัน เพียงร่างกาย แต่จะแตกต่างกันที่มีศิลปะ คนถ้าไม่มีศิลปะก็จะมีแตกต่างจากสัตว์ทั่วๆ ไป อาจร้ายกว่าสัตว์ ด้วยซ้ำ ศิลจะทำคนให้เป็นมนุษย์ได้ เพราะจะเป็นมนุษย์ได้จะต้องเป็นคนมีศิลปะ ควบคุมกำกับจิตใจ ตลอดเวลา หลักมนุษยธรรมอันทำให้คนเป็นมนุษย์ก็คือ ศิละนั้นเอง

ศิลปะ 5 ถือได้ว่าเป็นศิลปะขั้นต้นที่ถือว่าเป็นพื้นฐานแห่งศิลปะทั้งปวง พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ 5 ข้อ เรียกว่า เบญจศิลปะ หรือศิลปะ 5 มีรายละเอียดแต่ละหัวข้อดังนี้

เบญจศิลปสิกขาบทที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี คือ การตั้งใจงดเว้นการทำลายชีวิตสัตว์

ความมุ่งหมายในการทรงบัญญัติสิกขาบทข้อนี้ คือ เพื่อให้มนุษย์อบรมจิตใจตนให้คลาย ความเหี้ยมโหด มีความเมตตากรุณาต่อกันและมีความเผื่อแผ่แก่สัตว์ทั้งปวงด้วย เห็นชีวิตของผู้อื่น เสมอกับชีวิตของตน และให้ปลูกไมตรีจิตในสัตว์ทุกจำพวก

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2530, หน้า 8) ได้ทรงอธิบายถึง เบญจศิลปะข้อนี้ว่า ขอบเขตของสิกขาบทนี้ มีทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งผู้รักษาศิลปะจะต้องเว้นเพื่อรักษา ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ คือ

1. การฆ่า การทำให้ตายด้วยตนเอง หรือใช้ผู้อื่นทำหรือร่วมกับคนอื่น
2. การทำร้ายร่างกาย การทำให้บาดเจ็บอย่างสาหัส
3. การทรมาน เช่น การใช้งานเกินกำลัง การกักขัง การนำสัตว์ไปโดยวิธีทรมาน

การผลาญสัตว์ เช่น ยั่วให้ต่อสู้กันเพื่อความสนุกสนาน

ในอรรถสาสนี (2534) ได้กล่าวว่า ปาณาติปาตา ต้องถึงพร้อมด้วยองค์ประกอบ 5 ประการ คือ สัตว์นั้นมีชีวิต รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต มีเจตนาจะฆ่า พยายามฆ่า สัตว์นั้นตายเพราะความพยายามนั้น เมื่อครบองค์ 5 นี้ ศิลจึงขาด ถ้าไม่ครบศิลปะเป็นเพียงต่างพร้อย ทำเอง หรือใช้ให้คนอื่นทำ ศิลย่อมขาด ได้เหมือนกัน

เบญจศิลปสิกขาบทที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี คือ เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขา ไม่ได้ให้ด้วยอาการแห่งขโมย

ความมุ่งหมายในการบัญญัติสิกขาบทข้อนี้ คือ เพื่อให้ทุกคนเคารพในกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น งดเว้นจากการทำมาหากินในทางทุจริต งดเว้นจากการประกอบอาชีพในทางมิชอบ ไม่เบียดเบียน ผู้อื่นในการเลี้ยงชีพ

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2530, หน้า 17) ทรงอธิบายว่า ข้อห้ามหรือขอบเขตของสิกขาบทนี้ มีทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งผู้รักษาสีลจะต้องเว้นเพื่อรักษาให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ คือ โจรกรรม อนุโลมโจรกรรม ฉายาโจรกรรม

1. โจรกรรม หมายถึง กิริยาที่ถือเอาสิ่งของที่ไม่มีผู้ให้ด้วยอาการเป็นโจร มี 14 ประเภท คือ
 - 1.1 ลัก คือ ถือเอาทรัพย์เมื่อเจ้าของไม่เห็น ที่เรียกว่า ขโมย และตัดช่องย่องเบา
 - 1.2 ฉก คือ ชิงเอาทรัพย์ต่อหน้าเจ้าของ ที่เรียกว่า ตีชิง วิ่งราว
 - 1.3 กรรโชก คือ ชูให้เขากลัวแล้วให้ทรัพย์ ที่เรียกว่า จี้ ในปัจจุบัน
 - 1.4 ปล้น คือ รวมหัวกันหลายคน มีศัสตราอาวุธเข้าแย่งทรัพย์
 - 1.5 ตู คือ อ้างหลักฐานพยานเท็จ หักล้างกรรมสิทธิ์ของผู้อื่น เช่น ที่ดิน เป็นต้น ซึ่งไม่อยู่ในปกครองของตน
 - 1.6 ฉ้อ คือ โกงเอาทรัพย์ของผู้อื่นที่ตนปกครอง เช่น โกงของฝาก โกงที่ดินที่ตนอยู่อาศัย เป็นต้น
 - 1.7 หลอก คือ บั่นเรื่องให้เขาเชื่อแล้วให้ทรัพย์
 - 1.8 ลวง คือ การใช้เครื่องมือและเปลี่ยนผิดมาตรฐานตบตาคนอื่น
 - 1.9 ปลอม คือ การทำของปลอม ใช้ของปลอมแลกเปลี่ยนได้ทรัพย์มา
 - 1.10 ตระบัด คือ บิดพลิ้วคำมั่นสัญญาเพื่อเอาทรัพย์
 - 1.11 เบียดบัง คือ การปกปิดซ่อนทรัพย์จนเจ้าของทอดอาลัยแล้วเอาเสีย
 - 1.12 สับเปลี่ยน คือ การสับทรัพย์ของตนกับของคนอื่นถือเอาที่ตนต้องการ
 - 1.13 ลักลอบ คือ การหลีกเลี่ยงไม่จ่ายตามพิกัด เช่น เลี่ยงภาษี
 - 1.14 ยักยอก คือ การใช้อำนาจหน้าที่จำหน่ายทรัพย์ของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยมิชอบ

2. ความเลียงชีพอนุโลมโจรกรรม หมายถึง กิริยาที่แสวงหาทรัพย์ในทางที่ไม่บริสุทธิ์ แต่ยังไม่นับเข้าในโจรกรรม มี 3 ประเภท คือ

- 2.1 สมโจร คือ การสนับสนุนให้คนอื่นทำโจรกรรม
- 2.2 ปอกลอก คือ คบกับคนอื่นเพื่อหวังลอกเอาทรัพย์
- 2.3 รับสินบน คือ ถือเอาทรัพย์ที่เขาให้เพื่อทำธุระให้แก่เขาในทางที่ผิด

3. กิริยาเป็นฉายาโจรกรรม หมายถึง กิริยาที่ทำทรัพย์ของผู้อื่นให้สูญหาย และเป็นสินใช้ตกอยู่แก่ตน มี 2 ประเภท คือ

- 3.1 ผลาญ ได้แก่ การทำทรัพย์สินของคนอื่นให้เสียหาย เช่น ลอบเผาบ้านเรือนของผู้อื่นหรือลอบฆ่าสัตว์พาหนะของผู้อื่น เป็นต้น

3.2 หยิบฉวย ได้แก่ เอาสิ่งของของคนอื่นมาด้วยความมั่งง่าย ทำนองถือวิสาสะ เช่น เอาทรัพย์ของเพื่อนไปใช้โดยไม่บอกให้เจ้าของรู้

เบญจศีลสิกขาบทที่ 3 กาเมสุมิฉฉาจารา เวมณี คือ การงดเว้นจากการประพฤติดิฉิต ในกามทั้งหลาย

ความมุ่งหมายที่ทรงบัญญัติสิกขาบทข้อนี้ คือ เพื่อให้มนุษย์สร้างความสามัคคีไม่แตกร้างกัน รักษาสายโลหิตวงศ์ตระกูลของตน ไม่ส่ำส่อนกันเยี่ยงสัตว์เดรัจฉาน หรือเป็นผู้มกมากในกาม

ในอฏฐสาสนี (2534) ได้อธิบายถึงขอบเขตข้อห้ามของสิกขาบทข้อนี้ว่า ทั้งหญิงและชาย ย่อมประพฤติดิฉิตในกามด้วยกันทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทได้ดังนี้

1. หญิงที่ต้องห้ามสำหรับชายมี 3 จำพวก คือ

1.1 หญิงมีสามี โดยที่สุดแม้แต่ภรรยาเข้าชั่วคราวก็ถือว่ามิใช่เจ้าของ

1.2 หญิงมีผู้พิทักษ์รักษา เช่น บิดา มารดา หรือญาติ เป็นต้น รักษา

1.3 หญิงที่จารีตห้าม เช่น แม่ ย่า ยาย ทวด ลูก หลาน เหลน ชี

หญิงทั้ง 3 ประเภทนี้ เมื่อชายประพฤดิล่วงเกิน จะโดยเขายินยอมหรือไม่ยินยอม ก็ตามศีลย่อมขาด

2. ชายที่ต้องห้ามสำหรับหญิงมี 2 จำพวก คือ

2.1 ชายอื่น ทุกคน นอกจากสามีของตน สำหรับหญิงมีสามี

2.2 ชายที่จารีตห้าม เช่น ภิกษุ สามเณร และนักบวชในศาสนาต่างๆ สำหรับหญิงทุกประเภทเต็มใจ ส่วนการเคล้าคลึงหรือพุดเกี้ยว แม้ศีลจะไม่ขาด ย่อมทำให้ศีลต่างพร้อยได้ และในอฏฐสาสนี (2534) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของกาเมสุมิฉฉาจารา มี 4 ประการ คือ หญิงหรือชายนั้นเป็นผู้ต้องห้าม ตั้งใจเสพกาม ประกอบกามกิจ อวัยวะเพศล่วงล้ำเข้าไปแม้เพียงเท่าเมล็ดงา

เมื่อครบองค์ประกอบทั้ง 4 นี้ ศีลถือว่าขาด ถ้าไม่ครบองค์ประกอบทั้ง 4 ถือว่าศีลยังไม่ขาด เป็นแค่เพียงต่างพร้อย ใช้ให้คนอื่นทำกับคนอื่นศีลไม่ขาด

เบญจศีลสิกขาบทที่ 4 มุสาวาทา เวมณี คือ การงดเว้นจากการพุดเท็จ

ความมุ่งหมายในการทรงบัญญัติสิกขาบทนี้ คือ เพื่อป้องกันการทำลายประโยชน์ของตนและผู้อื่น ด้วยการพุดเท็จและให้เป็นคนมีสัจจะวาจา

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2530) ทรงอธิบายสิกขาบทข้อนี้ว่ามีข้อห้ามหรือขอบเขตทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งผู้รักษาศีลจะต้องเว้นเพื่อความบริสุทธิ์บริบูรณ์ คือ การแสดงเท็จหรือลักษณะของมุสาวาท ท่านประมวลไว้มี 7 วิธี คือ

1. ปด การโกหกชัดๆ เช่น ไม่รู้ว่ารู้ ไม่เห็นว่าเห็น ไม่มีว่ามี เป็นต้น

2. ทนสาบาน คือ ทนสาบานเพื่อให้คนอื่นหลงเชื่อว่า ตนไม่เป็นเช่นนั้น จะเป็นด้วยวิธีแห่งตัวเอง หรือด้วยวิธีหนึ่งนึ่ง เมื่อถูกถามก็จัดเป็นทนสาบาน

3. ทำเล่ห์กะเท่ห์ ได้แก่ การอวดอ้างความศักดิ์สิทธิ์เกินความจริง เช่น อวดวิเศษ
เรื่องไ้หาย โดยไม่รู้จริงเห็นจริง เป็นต้น

4. มายา ได้แก่ แสดงอาการหลอกคนอื่น เช่น ไม่เจ็บ ทำเป็นเจ็บ เจ็บน้อยทำเป็น
เจ็บมาก เป็นต้น

5. ทำเลศ คือ ใจอยากจะพูดเท็จ แต่เล่นสำนวน พูดคลุมเครือให้ผู้ฟังคิดผิดไปเอง
เช่น เห็นขโมยวิ่งผ่านหน้าไป ไม่อยากบอกให้ผู้ตามจับทราบว่าคุณเห็นจึงย้ายที่ยืนหรือที่นั่งไป เมื่อถาม
ก็พูดเล่นสำนวนว่าอยู่ที่นี้ไม่เห็น อย่างนี้เรียกว่า ทำเลศ

6. เสริมความ ได้แก่ เรื่องเล็ก แต่พูดให้คนฟังเห็นว่าเป็นเรื่องใหญ่ เช่น เห็นไฟกัน
บุหรืไหม้ ญ่าแห้งก็ตะโกนเสียงดังว่า ไฟไหม้ๆ เพื่อให้คนแตกตื่นตกใจ เป็นต้น โฆษณาสินค้า
พรรณนาสรรพคุณจนเกินความจริงก็จัดเข้าในข้อนี้ด้วยเช่นกัน

7. อำความ ตรงกันข้ามกับเสริมความ คือ เรื่องใหญ่ แต่พูดให้เป็นเรื่องเล็ก
หรือปิดบัง อำพรางไว้ ไม่พูด ไม่รายงานต่อผู้มีหน้าที่ให้รับทราบ

ลักษณะความหมายของมุสา 3 อย่าง คือ

1. มุสา แปลว่า เท็จหรือไม่จริง การกล่าวคำเท็จหรือคำไม่จริง เรียกว่า มุสาวาท
เรียกว่า พูดโกหก ส่วนมากใช้วาจา แต่การแสดงเท็จหรือโกหกอาจแสดงได้ทั้ง 2 ทาง คือ ทางวาจา
กับทางกาย ทางวาจา คือ พูดคำเท็จออกมา ทางกาย คือ แสดงเท็จทางกาย เช่น การเขียนจดหมาย
โกหก รายงานเท็จ ทำหลักฐานปลอม ตีพิมพ์ข่าว พิมพ์เผยแพร่ ทำเครื่องหมายให้คนอื่นเชื่อ
ตลอดจนการใช้ให้คนอื่นเข้าใจผิด เช่น สันศิระ หรือโบกมือปฏิเสธในเรื่องควรรับหรือพยักหน้า
ในเรื่องควรปฏิเสธ เป็นต้น

2. อนุโลมมุสา คือ การไม่แสดงเรื่องเท็จทั้ง 7 อย่าง แต่พูดเรื่องไม่จริง ซึ่งไม่มีเจตนา
จะกล่าวเท็จ แต่เจตนาจะให้เขาเจ็บใจหรือก้าวร้าวกัน เป็นต้น เรียกว่า อนุโลมมุสา (ไม่จัดเป็น
มุสาวาท) เช่น

2.1 พูดเสียดแทง กระแทกกระแทก แดกดัน

2.2 พูดประชด ยกให้เกินความเป็นจริง

2.3 พูดด่า กัดให้ต่ำกว่าความเป็นจริง

2.4 พูดสับปลับ ด้วยความคะนองวาจา แต่ไม่ตั้งใจให้เข้าใจผิด

2.5 พูดคำหยาบ คำตำหนาม

3. ปฏิสวะ ได้แก่ การรับคำของคนอื่น ด้วยเจตนาบริสุทธิ์ แต่ภายหลังกลับใจไม่ทำ
ตามที่รับคำนั้น โดยที่ตนยังพอทำตามคำนั้นได้อยู่มี 3 อย่าง คือ

๖๔๖. ๔๙

๖๕๔๓ ๖

3.1 ผิดสัญญา สัญญาว่าจะทำด้วยความสุจริตใจ แต่กลับไม่ทำภายหลัง

3.2 เสียสัตย์ ให้สัตย์ปฏิญาณไว้แล้ว แต่ไม่ปฏิบัติตาม

3.3 คินคำ รับปากว่าจะไป แต่กลับใจภายหลังไม่ไป

ทั้ง 3 อย่างนี้ ไม่เป็นมุสาวาท ศิลไม่ขาด แต่ทำให้ศิลปะต่างพร้อยได้ และในอัฐฐสาลินี ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของมุสาวาทว่า ต้องถึงพร้อมด้วยองค์ 4 ประการ คือ เรื่องไม่จริง เจตนาจะพูดเรื่องนั้น พูดหรือแสดงออกไป และผู้ฟังเข้าใจเนื้อความนั้น

ในการพิจารณามุสาวาทที่มีโทษมาก หรือมีโทษน้อยนั้น ท่านกล่าวไว้ว่า มุสาวาทที่ทำลายประโยชน์ของผู้อื่นมาก คือ เขาได้รับความเสียหายมาก มีโทษมาก ได้รับความเสียหายน้อย มีโทษน้อย กำหนดวัตถุประสงค์ เจตนา และประโยคเช่นเดียวกัน แต่ยังมีคำพูดอีกประเภทหนึ่งที่เป็นคำไม่จริง แต่พูดแล้วไม่เป็นมุสาวาท คือ คำพูดที่พูดตามที่ได้ยินมา หรือเข้าใจว่าเป็นเรื่องจริง เรียกว่า ยถาสัญญา คำพูดประเภท ยถาสัญญา มี 4 อย่าง คือ

1. โวหาร พูดตามสำนวนโกหก ที่ใช้กันจนเป็นธรรมเนียม เช่น คำลงท้ายจดหมายว่า ด้วยความเคารพอย่างสูง หรืออย่างยิ่ง เป็นต้น แม้จะไม่ตรงตามความจริง แต่ก็ไม่ได้จัดว่าเป็นมุสาวาท
2. นิยาย การเล่านิยายหรือการแสดงละคร ละคร เป็นต้น แม้จะเป็นเรื่องไม่จริง แต่ก็ไม่ได้จัดว่าเป็นมุสาวาท
3. สำคัญผิด พูดด้วยความเข้าใจว่าถูกทั้งๆ ที่เรื่องนั้นไม่ถูก ไม่เป็นความจริง ไม่ได้จัดว่าเป็นมุสาวาท
4. พลัง พูดด้วยความพลั้งเผลอ โดยไม่ได้ตั้งใจให้ผิด ไม่ได้จัดว่าเป็นมุสาวาท

เบญจศีลสิกขาบทที่ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี คือ การเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ได้แก่ น้ำเมา คือ สุราและเมรัย

ความมุ่งหมายในการทรงบัญญัติสิกขาบทข้อนี้ คือ เพื่อให้คนมีสติไม่ประมาท รักษาสติของตนไว้ไม่ให้เผลอเผลอพลาดพลั้งในการปฏิบัติงานประจำ เพื่อดำรงชีวิตให้ราบรื่น

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2530) ทรงอธิบายสิกขาบทนี้ว่า มีข้อห้าม หรือขอบเขตทั้งโดยตรงและโดยอ้อม

โดยตรง คือ น้ำเมา ได้แก่

1. สุรา น้ำเมาที่กลั่น ที่เรียกกันว่า เหล้า
2. เมรัย น้ำเมายังไม่ได้กลั่น ได้แก่ เบียร์ สาโท น้ำตาลเมา กระแช่

โดยอ้อม หมายถึง ยาเสพติดให้โทษทุกชนิด เช่น ฝิ่น กัญชา ไอร์ระเหย เป็นต้น เป็นอันห้ามไว้ในศีลข้อนี้ กิริยาที่ทำไม่เฉพาะการดื่มอย่างเดียว แต่หมายถึงสูบและการฉีดด้วย การดื่มสุรา หรือ ยาเสพติดให้โทษที่ทำให้ศิลปะขาดนั้น ต้องพร้อมด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ของนั้นเป็นของมีนเมา มีเจตนาจะเสพของมีนเมา พยายามเสพ และให้ล่วงไหลล้าคองไป

ลักษณะของศีล

ศีลตามความหมายของพระพุทธศาสนามีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ (ปัทมา ผาดจันทิก และคณะ, 2551, หน้า 8-9)

1. ทำให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูลแก่การปฏิบัติกิจต่างๆ เพื่อเข้าถึงจุดหมายที่ดำรง โดยลำดับจนถึงสูงสุดของชีวิต
2. ทำให้สมาชิกของสังคมหรือชุมชนนั้นๆ อยู่ร่วมกันด้วยดี สังคมสงบสุขเรียบร้อย สมาชิกต่างดำรงอยู่ด้วยดี และมุ่งหน้าปฏิบัติกิจของตนได้โดยสะดวก
3. ฝึกขัดเกลาตนเอง ทำให้กิเลสเบาบางลง ด้วยการควบคุม ยับยั้ง สังวร ปรับการแสดงออกทางกายวาจาให้เอื้อแก่สภาพความเป็นอยู่ที่เกื้อกูลและการอยู่ร่วมกันด้วยดีนั้น อันเป็นขั้นต้นของการพัฒนาชีวิตของตนให้พร้อมที่จะเป็นที่รองรับของกุศลธรรมทั้งหลาย เฉพาะอย่างยิ่ง คือ เป็นพื้นฐานของสมาธิ หรือการฝึกปรือคุณธรรมทางจิตใจที่สูงขึ้นไป

แม้ว่าจะมีศีลสูงกว่าศีล 5 อีกหลายระดับหลายประเภท แต่ศีลหรือระเบียบความประพฤติทุกอย่างซึ่งเป็นที่ต้องการในการปฏิบัติธรรม ดังที่เรียกว่า ศีลซึ่งอริยชนชั้นขม้นก็มีสาระสำคัญอย่างเดียวกันทั้งหมด คือ เป็นศีลที่ประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามหลักการ ไม่เหลวไปเพราะค้นหาที่มุ่งแสวงหาอิฏฐารมณ์เป็นผลตอบแทน หรือเพราะทฤษฎีที่นำเอาความยึดถือเกี่ยวกับตัวตนมาปิดบังวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของศีล (พระธรรมปิฎก, 2543, หน้า 420)

ที่มาของศีล

ที่มาของศีลหรือต้นเหตุแห่งศีล ซึ่งเป็นศีลที่มาโดยการแต่งตั้งนั้นมี 2 อย่าง คือ (พุทธทาสภิกขุ, 2533, หน้า 58-64)

1. ศีลที่ธรรมชาติแต่งตั้งบัญญัติ เป็นศีลที่แท้จริงที่สุด ที่ว่าธรรมชาติบัญญัตินี้หมายถึง ธรรมชาตินั้น มีกฎเกณฑ์โดยธรรมชาติว่าอย่างนั้นต้องเป็นอย่างนั้น ไม่มีอารมณ์เปลี่ยนไปเปลี่ยนมาอย่างมนุษย์ ไม่ต้องการอย่างมนุษย์ ธรรมชาติก็คือธรรมชาติ ธรรมชาติคือของจริง ซึ่งมีตัวของมันเอง มีกฎเกณฑ์ของมันเอง เพราะฉะนั้น จึงมีกฎเกณฑ์ที่ตายตัวลงไปว่า ถ้าทำให้ผิดกติกา มันก็ต้องยุ่ง ต้องเดือดร้อน ต้องระส่ำระสาย นี่คือธรรมชาติพูดจริงๆ ซื่อๆ แบบนี้ เป็นกฎของธรรมชาติที่เฉียบขาดเป็นแนวเดียว สายเดียว และสม่าเสมอที่สุด แล้วก็ยังเน้นว่า มนุษย์จะรู้หรือไม่รู้ก็ตามใจมนุษย์ ฉะนั้นเอาของฉนั้นอย่างนั้น ฉะนั้น มนุษย์จะรู้หรือไม่รู้ก็ตามใจมนุษย์ ธรรมชาติไม่รับผิดชอบ ถ้ามนุษย์รู้ผิด รู้ถูก รู้น้อย รู้มากอะไร มันก็มีผลเกิดขึ้นตามสมควรแก่การเรียนรู้และการปฏิบัติของมนุษย์คนนั้นๆ ฉะนั้น ดูให้ดีว่า ศีลชนิดนี้ธรรมชาติเป็นผู้บัญญัติ หรือจะเรียกอีกทีหนึ่งว่า พระเจ้าธรรมชาติเป็นทั้งผู้บัญญัติและเป็นทั้งผู้ควบคุมด้วย ธรรมชาติเป็นผู้ควบคุมเอง ฉะนั้น จึงไม่ว่าหน้าใคร จึงยุติธรรมที่สุด ใครทำอะไรผิดกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ก็ต้องได้รับผลที่แน่นอนที่สุดและเฉียบขาดที่สุด

2. ศิลที่มนุษย์แต่งตั้งหรือบัญญัติ เป็นศิลปะที่มีหลายอย่าง หลายชนิด หลายพวก หลายยุค หลายสมัย อย่างนี้แล้วจะเอาความแน่นอนอะไรไม่ได้ แต่ถึงอย่างนั้นก็ตาม ถ้ายังมีศิลปะหรือหลักของศิลปะที่ใช้เป็นแบบแผนแบบฉบับมาตั้งแต่เดิมยืนโรงตายตัวอยู่ ถ้าศิลปะชนิดนี้มีอยู่ ก็หมายความว่า ศิละนั้นได้อิงอาศัยกฎของธรรมชาติ คือ อนุโลมไปตามศิลปะของธรรมชาติ ที่ธรรมชาติบัญญัติไว้ อย่างนี้แน่นอนว่าจะต้องมีประโยชน์ แล้วก็จะเป็นของจริงที่จะต้องรับรู้ หรือรักษากันไว้ด้วยดี ฉะนั้น ศิลปะประเภทนี้มนุษย์บัญญัติ ก็บัญญัติไปตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ตามเหตุที่มันเกิดขึ้นมาตามธรรมชาติ ส่วนใหญ่ก็ได้แก่ หลักใหญ่ๆ ที่ตรงกันหมดแทบทุกศาสนา ทุกยุค ทุกสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลานี้ก็คือ ศิล 5 ซึ่งเป็นแม่บทของศิลปะทั้งหลายทั้งปวง ศิลอะไรจะมีอย่างใดก็ต้องออกไปจากแม่บททั้ง 5 นี้ เดียวนี้ก็มีข้อปลีกย่อยไกลออกไป ซึ่งแตกต่างกัน แต่ตัวแม่บทนี้จะต้องตรงกัน ส่วนฝอยนั้นก็ค่อยๆ ต่างกันไป ฝอยมากขึ้นหลายๆ ชั้น ความแตกต่างกันก็ย่อมต้องมี ฉะนั้น อย่าไปเอาส่วนฝอยมาเป็นหลักมาเป็นที่ยึดถืออะไร ขอให้เอาส่วนที่เป็นเนื้อแท้ตัวจริง หรือหัวใจของมันเป็นหลัก

แม้มนุษย์จะบัญญัติศิลปะไปตามเกณฑ์ของธรรมชาติมีหลักใหญ่ๆ ที่เป็นหัวใจตรงกันหมด แต่ข้อปลีกย่อย หรือฝอยนั้นตรงกันไม่ได้ แต่เราก็มีทางที่จะทำให้มีความเข้าใจตรงกันได้มากอยู่เหมือนกัน โดยอาศัยปัญญาความรู้ที่แต่ละจะช่วยให้ ฉะนั้น อย่าหลบลูหลบล้างตามงาย รักษาศิลปะแบบที่เรียกว่า งมงามกันไป จนไม่รู้จะทำอะไร จนตัวเองก็ไม่รู้ว่ามามีศิลปะหรือไม่มีศิลปะ ลังเลสงสัยไปหมด

ศิลปะที่บัญญัติโดยมนุษย์ก็มีหลายชั้นหลายอย่าง อนุโลมตามความต้องการของมนุษย์ไม่มากนักน้อย เพราะว่ามันมนุษย์นี้มีใจลำเอียงและอยู่ใต้อำนาจกิเลส ถ้าธรรมชาติเป็นผู้บัญญัติศิลปะจะบัญญัติตรงตามกฎธรรมชาติ ถ้ามนุษย์บัญญัติศิลปะจะบัญญัติไปตามความต้องการของตัว เช่น อยากจะไปสวรรค์ ก็บัญญัติศิลปะว่า ทำอย่างไรจะได้ไปสวรรค์ ส่วนธรรมชาติบัญญัติศิลปะแต่เพียงว่า อย่าให้ผิดปกติ ไม่รู้ไม่ใช่เรื่องสวรรค์ ต้องการแต่ความเป็นปกติ นี่คือข้อที่แตกต่างกัน ถึงแม้ว่า มนุษย์จะบัญญัติศิลปะตามความต้องการของมนุษย์นี้ก็ได้ทั้งหลักของธรรมชาติไปเสียทั้งหมด เพียงแต่ว่า เห็นแก่ความต้องการของมนุษย์ก่อน ก่อนจะเห็นกฎของธรรมชาติ คือ เห็นแก่ตัวก่อน ก่อนที่จะเห็นแก่ความจริง ทีนี้เมื่อมนุษย์บัญญัติ มนุษย์ก็ต้องรักษา ควบคุม ดูแลให้มีการรักษาศิล ฉะนั้น มันจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับมนุษย์เต็มไปหมด บัญญัติในรูปของวินัยสำหรับภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ก็มีบัญญัติในรูปกฎหมายของประชาชนคนทั่วไปก็มี แต่ว่าเมื่อมนุษย์บัญญัติแล้วมนุษย์ก็ต้องรักษา ดูแล ควบคุม นี่เรียกว่า ศิลโดยการแต่งตั้งของมนุษย์ ไม่เหมือนกับศิลปะโดยการแต่งตั้งของธรรมชาติ เมื่อเรารู้ตรงนี้ว่า ธรรมชาติมันมีก่อน มีอะไรก่อน มีหลักเกณฑ์ก่อนเสมอ มนุษย์นี้มาทีหลัง เป็นธรรมชาติเหมือนกัน แต่ว่ามาทีหลัง เมื่อรู้หลักของธรรมชาติอย่างนี้แล้วอาศัยหลักธรรมชาตินี้เป็นเครื่องวินิจฉัยตัดสิน ถ้าทำได้อย่างนี้ การบัญญัติศิลปนั้นก็บริสุทธิ์เหมือนกับการบัญญัติศิลปะของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นผู้ไม่มีกิเลสที่เป็นเหตุให้เข้าข้างตัว ถ้าลองเอาคนที่มึนกลืนอยู่ในตัวเข้าข้างตัวมาบัญญัติศิลปะ เขาก็จะบัญญัติคล้อย

ตามความประสงค์ของเขา มีช่องโหว่นั้นนี้สำหรับให้หลีกเลี่ยง หรือว่าให้แก้ตัวหรือเอาประโยชน์เข้าข้างตัวเอง

วัตถุประสงค์ของการรักษาศิล

หากเราเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการรักษาศิล ว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์อย่างไร จำเป็นหรือไม่ที่จะต้องรักษา ก็จะทำให้เราสามารถรักษาศิลได้อย่างถูกต้อง รักษาแล้วเกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นไปเพื่อประโยชน์ที่แท้จริงของศิลปะ ไม่ใช่เป็นเพียงแค่การรักษาแบบทำตามกันมา หรือว่ารักษาไปอย่างนั้น ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อันใดเลย (พระมหาโพธิวงศาจารย์, 2557)

การรักษาศิล มีวัตถุประสงค์สำคัญ 5 ประการ ดังต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อเป็นการป้องกันชีวิตของเราในภพชาติปัจจุบัน ไม่ให้ต้องพบกับความทุกข์ ความเดือดร้อน และความเสื่อมเสียอันเนื่องมาจากการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อให้เกิดความสุข ความดีงามในการดำเนินชีวิต
3. เพื่อให้เกิดความสงบร่มเย็น และความดีงามแก่ครอบครัว และสังคม
4. เพื่อเป็นการป้องกันชีวิตของเราในภพชาติต่อไป ไม่ให้ต้องพบกับความทุกข์ ความเดือดร้อน และความเสื่อมเสียอันเนื่องมาจากการเบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น
5. เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณธรรมให้สูงขึ้นได้แก่ สมานธิ และปัญญา อันจะทำให้บรรลุมรรค ผล นิพพานได้

สรุปได้ว่า การรักษาศิลทำให้เกิดประโยชน์หลายประการ ทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม หากเราเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการรักษาศิล ก็จะทำให้เราสามารถรักษาศิลได้อย่างถูกต้อง

องค์ประกอบของศิลปะ

การฆ่าสัตว์ต้องประกอบด้วยองค์ 5 คือ

1. สัตว์นั้นมีชีวิต
2. รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต
3. มีจิตคิดจะฆ่าสัตว์นั้น
4. มีความพยายามฆ่าสัตว์นั้น
5. สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น

การลักทรัพย์ต้องประกอบด้วยองค์ 5 คือ

1. ทรัพย์หรือสิ่งของนั้นมีเจ้าของหวงแหน
2. รู้ว่าทรัพย์นั้นมีเจ้าของหวงแหน
3. มีจิตคิดจะลักทรัพย์นั้น
4. มีความพยายามจะลักทรัพย์นั้น
5. ลักทรัพย์ด้วยความพยายามนั้น

การประพุดิผิตในกามตองประกอบดวอยงค 4 คือ

1. หญิงหรือชายที่ไมควรละเมิด
2. มีจิตคิดเสพเมณ
3. ประกอบกิจในการเสพเมณ
4. ยงอวยวะเพศใหถึงกัน

การพุดเท็จประกอบดวอยงค 4 คือ

1. เรื่องไมจริง
2. มีจิตคิดจะพุดใหผิตความเป็นจริง
3. พยายามคิดจะพุดใหผิตจากความเป็นจริง
4. คนฟังเขาใจความหมายคนที่พุดนั้น

การดื่มเนมาตองประกอบดวอยงค 4 คือ

1. เนมาที่ดื่มเป็นเนมา
2. มีจิตคิดจะดื่ม
3. พยายามดื่ม
4. เนมาลวงพันลาคอลงไป

การละเมิดศีลถายังไมครบองค์ประกอบทุกข้อ ยังไมถือวาศีลขาด เช่น การฆ่า มืองคประกอบ 5 แตทำไป 4 องค์ประกอบ เรียกว่า ศีลทะลุ ถาลดหลั่นลงมาเรียกว่า ศีลต่าง ศีลพร้อยตามลำดับ

การฝึกหัดศีล

การฝึกหัดศีลมี 2 ลักษณะ คือ

1. การฝึกศีลที่อาศัยความเคยชินและศรัทธา เป็นวิธีที่เน้นหนักด้านระเบียบวินัย โดยการฝึกปฏิบัติให้เกิดความคุ้นเคยและความเคยชินเป็นนิสัย พร้อมกันนั้นก็สร้างศรัทธาโดยให้ กัลยาณมิตรแนะนำชักจูงให้เห็นว่า การประพุดิผิตมีระเบียบวินัยเช่นนั้นมีประโยชน์หรือมีคุณค่า อย่างไร เมื่อพ้นจากขั้นประพุดิผิตไปตามกรอบหรือตามบังคับ มาถึงขั้นเห็นคุณค่าใฝ่เนียมที่จะทำอย่าง นั้น แล้วก็เข้าสู่ขั้นเป็นสัมมาทิฐิ

2. การฝึกศีลที่ใช้โยนิโสมนสิการกำกับ เป็นวิธีที่เน้นความเข้าใจในความหมายของ การกระทำหรือการปฏิบัติ ผู้กระทำจะมีความมั่นใจในการกระทำของตนเป็นการปฏิบัติอย่างมั่นใจ ด้วยปัญญา ทำให้เกิดความเข้าใจ เป็นสัมมาทิฐิเพิ่มขึ้นอยู่เรื่อยไป พร้อมกันกับการฝึกศีลและปิดช่องที่จะกลายเป็นความประพุดิผิตปฏิบัติศีลด้วยความมมายที่เรียกว่า “สัลลพตปรามาส” การฝึกศีลวิธีนี้ เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากใช้ได้เฉพาะกับคนที่มัสติปัญญาสูงจริงๆ จึงจะสามารถเข้าใจความหมายของ การกระทำหรือการปฏิบัติศีลได้อย่างกระจ่างชัด

ประโยชน์ของการรักษาศีล

ผู้ที่รักษาศีลย่อมได้รับผล ดังนี้ (มูลนิธิพุทธศาสนสุตฺต, 2559, หน้า 1)

1. เกิดความเมตตา กรุณา
2. เป็นที่สรรเสริญ ยกย่อง นับถือ และเป็นแบบอย่างต่อผู้อื่น
3. เป็นผู้ไม่เสียทรัพย์โดยเปล่าประโยชน์
4. นำมาซึ่งความสงบสุขต่อตนเอง ครอบครัว และผู้ใกล้ชิด
5. เป็นหนทางสู่ความสำเร็จในครอบครัวและสัมมาอาชีพ

หากคนใดได้ปฏิบัติรักษาศีล 5 ได้ จะเกิดอานิสงส์ของศีล 5 ดังนี้ (บริษัท ไอที โอพีเอ็ม จำกัด, 2559, หน้า 1)

1. ทำให้อายุยืน ปราศจากโรคภัยเบียดเบียน
2. ทรัพย์สมบัติที่มีอยู่จะปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย
3. ลูก หลาน สามี ภรรยา อยู่ด้วยกันอย่างผาสุก ไม่มีผู้คอยเบียดเบียน
4. พุทธอะไรก็มีคนเคารพเชื่อถือ คำพูดมีเสน่ห์ เป็นที่จับใจ เพราะด้วยสัตย์

ด้วยศีล

5. เป็นผู้มั่งคั่งปัญญาคี และเฉลียวฉลาด ไม่หลงหน้าหลงหลัง เหมือนคนบ้า

ไม่มีสติ

สรุปได้ว่า อานิสงส์ของการรักษาศีล 5 นั้น เป็นผลดีทั้งต่อผู้ปฏิบัติและรักษาศีล 5 เอง และต่อบุคคลอื่นที่เข้าไปเกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้รักษาศีล 5 จะพึงได้รับสิ่งที่ดีๆ อย่างแน่นอน ดังปรากฏตามคำบาลีที่พระเจ้าให้ศีลจะกล่าวทุกครั้งเมื่อให้ศีลจบลง คือ “สีเลนะ สุคะติง ยันติ, สีเลนะ โภคะสัมปะทา, สีเลนะ นิพพุติง ยันติ” โดยใจความก็คือ 1) สีเลนะ สุคะติง ยันติ. ทำให้เข้าถึงคติที่ดีได้ก็เพราะศีล (ไม่ตกไปสู่คติอันชั่ว) 2) สีเลนะ โภคะสัมปะทา ทำให้ได้โภคสมบัติก็เพราะศีล (ไม่เป็นผู้ยากจนเชิงใจ) 3) สีเลนะ นิพพุติง ยันติ ทำให้ถึงความดับทุกข์ได้ก็เพราะศีล (ไม่จมติดอยู่กับความทุกข์)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาพิชัย ยมพาลไพ (2541) ได้ศึกษาทัศนะเรื่องศีล 5 ของชาวพุทธในสังคมไทย ปัจจุบัน: ศึกษาเฉพาะกรณีการฆ่าสัตว์ ผลการศึกษาพบว่า การงดเว้นจากการฆ่าสัตว์มีความสำคัญ เพราะเป็นข้อปฏิบัติเพื่อความสงบสุข ป้องกันการเบียดเบียนชีวิต และความหวาดระแวงระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสัตว์ การฆ่าถือว่าต้องมืองค์ประกอบครบ 5 ประการ คือ สัตว์มีชีวิต รู้ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต คิดจะฆ่า พยายามฆ่า และสัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น ศีลจึงขาด ถ้าองค์ประกอบไม่ครบ ศีลข้อนี้กระทำได้ 3 วิธี คือ ปฏิญาณตนจะไม่ล่วงละเมิด งดเว้นเมื่อประสบเหตุการณ์เฉพาะหน้า และงดเว้นเป็นปกติ ผู้ปฏิบัติตามศีลข้อนี้จะได้รับผลดังนี้ การดำรงชีวิตอยู่อย่างปกติสุข มีความอุดมสมบูรณ์ สามารถปฏิบัติธรรมขั้นสูงได้ต่อไป

พระธงชัย โชติธัมโม (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การยึดหลักปฏิบัติตามหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่มีผลต่อความมั่นคงในชีวิต พบว่า คนในชุมชนที่มีการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านเบญจศีลต่างกัน มีความมั่นคงในชีวิตแตกต่างกัน เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงในชีวิต จำแนกตามการปฏิบัติตามหลักธรรม ด้านเบญจธรรม คนในชุมชนที่มีการปฏิบัติตามหลักธรรมด้านเบญจธรรมต่างกัน มีความมั่นคงในชีวิตแตกต่างกัน

กอบกุล วิศิษฐ์สรศักดิ์ (2548) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมครองตนตามศีล 5 ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ปีการศึกษา 2548 ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการครองตนตามศีล 5 ของนักศึกษาส่วนใหญ่จะทำผิดศีล 5 ในพฤติกรรมพบเห็นทั่วไปในสังคม ไม่ส่งผลกระทบต่อสังคมนัก เช่น การตบยุง การพูดประชดผู้อื่น เป็นต้น และปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ สาขาวิชา ผลการศึกษา และที่พักอาศัย ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการครองตนตามศีล 5 แต่ชั้นปีและอาชีพของผู้ปกครอง มีผลต่อพฤติกรรมการครองตนตามศีล 5 และปัจจัยสนับสนุนด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว ประสบการณ์ร่วมกิจกรรมทางศาสนา และความรู้ที่ได้รับจากคำสอนทางศาสนา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการครองตนตามศีล 5 โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นภาพร นิติภิรมณ์ชัย (2548) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2548 จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ คณะที่ศึกษา มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนปัจจัยสนับสนุน คือ ความสนใจในพระพุทธศาสนาบางข้อ คือ การฟังเทศน์ทางวิทยุและโทรทัศน์เป็นประจำ และการพูดคุยหรือสนทนาธรรมกับเพื่อนๆ หรือบุคคลอื่น การเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาบางข้อ คือ การเข้าร่วมโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และการเป็นสมาชิกชมรมพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ $P < 0.05$ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

พระมหานามนิช พลราชม (2548) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในฐานะพุทธศาสนิกชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุธีวิทยา อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านความรู้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุธีวิทยา มีการละเมิด ศีล 5 ทุกข้อ ซึ่งเกิดจากความไม่รู้เกี่ยวกับศีล 5 โดยเฉพาะศีลข้อ 4 พบว่า นักเรียนไม่รู้ว่าการพูดเท็จ กับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เพื่อให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองสบายใจเป็นการกระทำผิดศีลมากที่สุด รองลงมาเป็นศีลข้อ 3 และข้อ 1

2. แนวทางและวิธีการพัฒนา การปฏิบัติตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุธีวิทยา คือ การสร้างโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ และปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 คือ การเข้าค่ายคุณธรรม เพื่อพัฒนาความรู้และฝึกปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 การจัดทำป้ายคำขวัญสุภาพศีล เกี่ยวกับศีล 5 ติดตามต้นไม้และอาคารเรียน การยกย่องให้รางวัลนักเรียนตามที่ได้ปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 การสมานานศีล และการนั่งสมาธิทุกเช้าก่อนเข้าชั้นเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับศีล 5 ในการสอนวิชาพุทธศาสนาในชั้นเรียนตามปกติ การส่งเสริมกิจกรรมของนักเรียนในวันสำคัญๆ ทางพุทธศาสนา การบันทึกกิจกรรมการปฏิบัติตนตามศีล 5 และการรณรงค์ต่อต้านสื่อโฆษณาที่มอมเมาเยาวชน

ธงชัย จบน้อย (2554) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาความรู้และพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในฐานะพุทธศาสนิกชนของนักเรียน ช่วงชั้นเรียนที่ 3 โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนช่วงชั้นเรียนที่ 3 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง บิดา/มารดา ประกอบอาชีพ รับจ้างบิดา/มารดา จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา นักเรียนพักอาศัยอยู่กับบิดา/มารดา มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่ำกว่าวันละ 50 บาท เดินทางมาโรงเรียนด้วยรถรับส่งนักเรียน ใช้เวลาว่างในแต่ละวันในการอ่านหนังสือ และส่วนใหญ่ไหว้พระสวดมนต์เป็นประจำทุกวัน

2. ความรู้การปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในฐานะพุทธศาสนิกชนของนักเรียนช่วงชั้นเรียนที่ 3 โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม ในภาพรวมพบว่า นักเรียนมีความรู้อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 93.89 ปานกลาง ร้อยละ 5 และมาก เพียงร้อยละ 1.11

3. พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในฐานะพุทธศาสนิกชนของนักเรียนช่วงชั้นเรียนที่ 3 โรงเรียนอ่างทองปัทมโรจน์วิทยาคม ในภาพรวมและรายข้อของศีล 5 พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการปฏิบัติตนอยู่ในระดับน้อย

4. แนวทางการพัฒนาความรู้และพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ผู้วิจัยได้เสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 จำนวน 2 ด้าน ประกอบด้วยด้านความรู้มี 3 กลยุทธ์และด้านพฤติกรรม มี 5 กลยุทธ์ เพื่อใช้แก้ปัญหาที่ได้จากผลการวิจัย

พระมหาภาสิต สุขวรรณคดี (2547) ศึกษาเรื่อง การรักษาศีล 5 ของนักศึกษาภาคสมทบ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัยในพระราชูปถัมภ์ พบว่า นักศึกษามีความสัมพันธ์ในครอบครัวในระดับสูง และมีความสนใจในพระพุทธศาสนามาก แต่มีการศึกษาหลักธรรมในชีวิตประจำวันมีน้อย ส่วนความสนใจในพระพุทธศาสนาและการศึกษาหลักธรรมบางข้อมีความสัมพันธ์กับการรักษาศีล 5 คือ 1) การพูดคุยหรือสนทนาธรรมกับเพื่อนๆ 2) มีโอกาสไปพักที่วัดและอยู่ปฏิบัติธรรม 3) ศึกษาธรรมจากหลักสูตรพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ 4) ศึกษาธรรมจากโครงการเข้าค่ายคุณธรรม 5) ศึกษาธรรมจากการอ่านหนังสือธรรมะและสิ่งตีพิมพ์ มีความสัมพันธ์กับระดับการรักษาศีล 5 ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05

เสาวรีย์ ตะโพนทอง และคณะ (2548) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาลในกรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องความหมายของศีล และรู้ว่าการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นการละเมิดศีล 5 โดยจะรับรู้เรื่องศีล 5 จากสื่อโทรทัศน์มากกว่าสื่ออื่นๆ ส่วนพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน นิสิตนักศึกษาจะละเมิดศีลข้อ 1 เพราะต้องตบยุงหรือแมลงที่มาบกรวน ละเมิดศีลข้อ 2 โดยทุจริตในการสอน ลอกการบ้านหรือรายงานของเพื่อน ละเมิดศีลข้อ 4 โดยเล่าเรื่องไม่ตรงกับความจริงต่อพ่อแม่ และละเมิดศีลข้อ 5 โดยเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สำหรับศีลข้อ 3 พบว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยละเมิดหรือนานๆ ครั้งจึงจะทำผิดศีลข้อนี้ เพราะนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่จะรักและซื่อสัตย์ต่อแฟน สำหรับความแตกต่างทางพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันพบว่า เพศชายจะละเมิดศีลข้อ 3 มากกว่าเพศหญิง และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างศีลทั้ง 5 ข้อมีความสัมพันธ์กันทางบวกทุกข้อ

สุณีย์ กัลป์ยะจิตร (2548) ศึกษาเรื่อง การนำศีล 5 มาใช้ในชีวิตประจำวันของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการนำศีล 5 มาใช้ในชีวิตประจำวันของเยาวชน ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง การคบเพื่อนที่เคยกระทำความผิด และฐานการกระทำความผิด

มนตรี คู่ควร (2548) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติตามศีลข้อที่ 5 ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พบว่า เพศ คณะที่กำลังศึกษา การพักอาศัยในปัจจุบัน สถานภาพของบิดามารดา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตามศีลข้อที่ 5 ในชีวิตประจำวัน ส่วนความรู้ความเข้าใจไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตามศีลข้อที่ 5 ของนักศึกษา รวมทั้งการร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตามศีลข้อที่ 5 ของนักศึกษาเช่นกัน และนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าศีลข้อที่ 5 เป็นข้อที่สำคัญมากเพราะถ้าละเมิดข้อนี้แล้ว จะทำให้ละเมิดข้ออื่นด้วย นอกจากนี้จะส่งผลถึงผลการเรียนตกต่ำ ทำให้เสียสุขภาพเกิดโรคต่างๆ ตามมามากมาย เสียบุคลิกภาพ จิตใจไม่ปกติ อารมณ์แปรปรวนฉุนเฉียวได้ง่าย

ปัทมา ผาดจันทิก และคณะ (2551) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศีล 5 ในชีวิตประจำวันของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติตนตามศีล 5 โดยเฉพาะอย่างยิ่งศีลข้อ 5 เรื่องการไม่เสพยาเสพติด รองลงมาคือ ศีลข้อ 2 เรื่องการไม่รับซื้อของที่ถูกขโมยมา ส่วนศีล 5 ที่นักศึกษามักจะละเมิดมากที่สุดคือศีลข้อ 4 เรื่องการพูดไร้สาระ รองลงมาคือ การพูดจาหยาบคายกับผู้อื่น และศีลข้อ 5 เรื่องการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ตามลำดับ

สำหรับการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศีล 5 ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และคณะ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศีล 5 ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา ส่วนอายุ ชั้นปี และเกรดเฉลี่ย ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศีล 5 ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา ส่วนปัจจัยสนับสนุนทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ความเข้าใจเรื่องศีล 5 สภาพแวดล้อมทางครอบครัว และการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศีล 5 ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา

พระมหามณัส ทับประโม่ง (2554) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความรู้และพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับความรู้เกี่ยวกับศีล 5 ของนักเรียนระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ คือ ศีลข้อ 5 ห้ามเสพยาของมึนเมา ระดับมาก 2 ข้อ คือ ศีลข้อ 4 ห้ามพูดเท็จ และศีลข้อ 2 ห้ามลักทรัพย์ และระดับปานกลาง 2 ข้อ คือ ศีลข้อ 3 ห้ามประพฤติดินในกาม และศีลข้อ 1 ห้ามฆ่าสัตว์

2. ระดับพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับนานๆ ครั้ง ถึงจะล่วงละเมิด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับไม่เคย 3 ข้อ คือ ศีลข้อ 5 ไม่เสพยาของมึนเมา ศีลข้อ 2 ไม่ลักทรัพย์ และศีลข้อ 4 ไม่พูดเท็จ และระดับนานๆ ครั้ง 1 ข้อ คือ ศีลข้อ 3 ไม่ประพฤติดินในกาม และระดับบ่อย 1 ข้อ คือ ศีลข้อ 1 ไม่ฆ่าสัตว์ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมการรักษาศีลจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ศีลข้อ 5 ไม่เสพยาของมึนเมา ศีลข้อ 2 ไม่ลักทรัพย์ ศีลข้อ 4 ไม่พูดเท็จ ศีลข้อ 3 ไม่ประพฤติดินในกาม และศีลข้อ 1 ไม่ฆ่าสัตว์

3. การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับศีล 5 ระหว่างเพศ และสถาบัน พบว่า ระหว่างเพศมีความรู้เกี่ยวกับศีล 5 แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือไม่แตกต่างกันและระหว่างกลุ่มสถาบัน ทั้ง 4 กลุ่ม มีความรู้เกี่ยวกับศีล 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม และนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา มหาสารคาม มีความรู้เกี่ยวกับศีล 5 มากกว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคามและนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

4. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ระหว่างเพศ และสถาบัน พบว่าระหว่างเพศ มีพฤติกรรมการรักษาศีล 5 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือไม่แตกต่างกัน ส่วนระหว่างกลุ่มสถาบัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม และนักศึกษาสถาบันการพลศึกษามหาสารคาม มีพฤติกรรมรักษาศีล 5 มากกว่านักศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

5. การวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า

5.1 ปัญหาเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมรักษาศีล 5 ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม เรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ในบางครั้งจำเป็นต้องนำสัตว์มาเป็นอาหาร บางครั้งก็พูดเท็จบ้างเพราะในบางเวลาบางเรื่องก็ไม่สมควรพูดเลย จำเป็นต้องโกหกเพื่อไม่ให้ผู้ฟังเกิดความไม่สบายใจ ยังไม่เข้าใจการปฏิบัติตามหลักศีล 5 อย่างชัดเจน ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ไม่สม่ำเสมอ ข้อจำกัดในด้านของเวลา ขาดความอดทน และขาดสติ

5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความรู้และพฤติกรรมรักษาศีล 5 ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้ ควรมีการเผยแพร่หลักธรรมทางพุทธศาสนา ควรมีการฝึกอบรมเกี่ยวกับศีล 5 ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล 5 อย่างสม่ำเสมอ และศีล 5 บางข้อ ควรมีรายละเอียดที่ลดหย่อนบ้าง

จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่มีความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย การเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ในผู้สูงอายุจะช่วยให้ผู้สูงอายุดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เพราะศีล 5 เป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐาน เป็นเครื่องช่วยควบคุมกาย วาจาของมนุษย์ให้เรียบร้อย เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข ทำให้เกิดการปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความถูกต้องดีงามทางกาย และวาจา โดยผู้สูงอายุที่ปฏิบัติตนตามศีล 5 จะเป็นบุคคลที่มีคุณค่าและเป็นแบบอย่างที่ดีงามแก่ลูกหลานต่อไป พระพุทธองค์ทรงบัญญัติไว้ 5 ข้อ ได้แก่ เบญจศีลสิกขาบทที่ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี คือ การตั้งใจงดเว้นการทำลายชีวิตสัตว์ เบญจศีลสิกขาบทที่ 2 อทินนาทานา เวรมณี คือ เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ด้วยอาการแห่งขโมย เบญจศีลสิกขาบทที่ 3 กามสมุจจา จารา เวรมณี คือ การงดเว้นจากการประพฤติดนในกามทั้งหลาย เบญจศีลสิกขาบทที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี คือ การงดเว้นจากการพูดเท็จ เบญจศีลสิกขาบทที่ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี คือ การเว้นจากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ได้แก่ น้ำเมา คือ สุราและเมรัย ซึ่งประโยชน์ของการรักษาศีลจะทำให้ผู้ที่รักษาศีลย่อมได้รับผล ได้แก่ เกิดความเมตตา กรุณา เป็นที่สรรเสริญ ยกย่อง

นับถือ และเป็นแบบอย่างต่อผู้อื่น เป็นผู้ไม่เสียทรัพย์โดยเปล่าประโยชน์ นำมาซึ่งความสงบสุขต่อตนเอง ครอบครัว และผู้ใกล้ชิด เป็นหนทางสู่ความสำเร็จในครอบครัวและสัมมาอาชีพ และหากคนใดได้ปฏิบัติรักษาศีล 5 ได้ จะเกิดอานิสงส์ของศีล 5 ดังนี้คือ ทำให้อายุยืน ปราศจากโรคภัยเบียดเบียน ทรัพย์สมบัติที่มีอยู่จะปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย ลูก หลาน สามี ภรรยา อยู่ด้วยกันอย่างผาสุก ไม่มีผู้คอยเบียดเบียน พูดอะไรก็มีคนเคารพเชื่อถือ คำพูดมีเสน่ห์ เป็นที่จับใจ ไพเราะด้วยสัตย์ด้วยศีล เป็นผู้มีสติปัญญาดี และเฉลียวฉลาด ไม่หลงหน้าหลงหลัง เหมือนคนบ้าไม่มีสติ จึงสรุปได้ว่า อานิสงส์ของการรักษาศีล 5 นั้น เป็นผลดีทั้งต่อผู้ปฏิบัติและรักษาศีล 5 เอง และต่อบุคคลอื่นที่เข้าไปเกี่ยวข้อง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุ โดยจำแนกตามสถานภาพภูมิหลัง และหาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาการดำเนินชีวิตและเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี และเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพภูมิหลัง มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี ทั้ง 11 อำเภอ รวมจำนวน 39,734 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชลบุรี, 2559)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี ได้มาโดยวิธีการสุ่มจากประชากรแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามอำเภอ ได้กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี ทั้งสิ้นจำนวน 396 คน ตามสูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยความคลาดเคลื่อน .05 ของยามาเน่ (Yamane, 1970, pp. 580-581) ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามอำเภอ

อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. อำเภอเมืองชลบุรี	5,337	52
2. อำเภอเกาะสีชัง	288	5
3. อำเภอพานทอง	3,923	40
4. อำเภอบ่อทอง	3,240	32
5. อำเภอบางละมุง	1,853	20
6. อำเภอบ้านบึง	5,618	56
7. อำเภอพนัสนิคม	13,567	135
8. อำเภอศรีราชา	1,875	20
9. อำเภอสัตหีบ	2,180	20
10. อำเภอหนองใหญ่	964	8
11. อำเภอเกาะจันทร์	889	8
รวม	39,734	396

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพภูมิหลังของผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา และรายได้ โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี มีลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท จำนวน 28 ข้อ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ผลงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
2. สร้างแบบสอบถามการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี เพื่อศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำนวน 28 ข้อ

3. นำแบบสอบถามการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ที่สร้างขึ้น เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ได้แก่

3.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุทม์ บุญศรีตัน

อาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูลพงศ์ สุขสว่าง

อาจารย์ประจำวิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา
มหาวิทยาลัยบูรพา

3.3 อาจารย์ ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ

อาจารย์ประจำภาควิชาศาสนาและปรัชญา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

4. นำแบบสอบถามการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้สูงอายุ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination) โดยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Person's Product – Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ อยู่ระหว่าง .31-.80

5. นำแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้อ ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป จำนวน 28 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) และได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .96

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) และมีความสมบูรณ์ จำนวน 28 ข้อ ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างพักอาศัยอยู่ เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ที่สร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลกับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองทุกอำเภอ โดยประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานท้องถิ่น คือ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ที่ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างที่ สุ่มเลือกไว้พักอาศัยอยู่

3. ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลและอธิบายวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัย โดยมีนักศึกษาภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นผู้ช่วยในการอ่านข้อคำถามแก่ผู้สูงอายุฟังและบันทึกคำถามลงใน แบบสอบถาม เนื่องจากผู้สูงอายุบางท่านมีปัญหาในเรื่องของการอ่านหนังสือ

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ที่เก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุแล้วมาตรวจสอบและคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์

5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ที่มีความสมบูรณ์มาลงรหัสให้คะแนนน้ำหนักแต่ละข้อและบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ โดยวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

6. ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาดำเนินการตามความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากผู้ตอบแบบวัดมาแยกวิเคราะห์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพภูมิหลังของผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา และรายได้ โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัด ชลบุรี มีลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Best & Kahn, 1993, p. 247) วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และ คำถามเป็นแบบประเมินค่านั้นเรียงจากระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด นำมากำหนด ขนาดคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีระดับมาก
- 3 หมายถึง มีระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์สำหรับประเมินระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีทั้ง 5 ระดับ โดยเอาคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) ของคะแนนเป็นตัวชี้วัด กำหนดเป็นเกณฑ์และแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535, หน้า 23-24)

4.51 – 5.00	หมายถึง มีระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง มีระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง มีระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง มีระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง มีระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาดำเนินการตามความมุ่งหมายของการวิจัย ในส่วนของการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพภูมิหลัง ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการทดสอบค่าที (t-test)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
2. สถิติเปรียบเทียบ t-test
3. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) และทดสอบ

ความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD

ตอนที่ 2 แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการหาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

กำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน ประกอบด้วย

1. ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ จำนวน 4 คน

ได้แก่

- 1.1 ตัวแทนจากพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดชลบุรี

จำนวน 1 คน

- 1.2 ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี ที่มีบทบาทและทำหน้าที่ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ จำนวน 2 คน

- 1.3 ตัวแทนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชลบุรี ที่มีบทบาทและทำหน้าที่ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ จำนวน 1 คน

2. ตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา จำนวน 4

รูป/คน ได้แก่

- 2.1 ตัวแทนสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี จำนวน 2 คน

- 2.2 ตัวแทนพระสงฆ์ในจังหวัดชลบุรีที่มีบทบาทและความสนใจด้านการเผยแผ่หลักธรรม จำนวน 2 รูป

3. ตัวแทนจากกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำนวน 2 คน ได้แก่

- 3.1 ตัวแทนผู้สูงอายุในกลุ่มชมรมผู้สูงอายุ จังหวัดชลบุรี ที่มีบทบาทและความสนใจส่งเสริมการดำเนินชีวิต คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำนวน 1 คน

- 3.2 ตัวแทนผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 1 คน

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

ประเด็นหลักในการสนทนากลุ่ม คือ แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

วิธีดำเนินการจัดเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามหรือหัวเรื่องที่จะศึกษาและนำมาสร้างเป็นกรอบคำถามและแนวทางในการสนทนากลุ่ม เป็นประเด็นกว้างๆ แล้วถามเจาะลึกในรายละเอียด โดยมีประเด็นการสนทนากลุ่ม คือ แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

2. ผู้วิจัยจัดเตรียมการสนทนากลุ่ม :

2.1 จัดคณะทำงาน ประกอบด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึกการสนทนา และบันทึกเทป และผู้ช่วยและผู้บริการทั่วไป

2.2 ประสานงานเรื่องกำหนดการและเลือกสถานที่ที่ใช้ในการสนทนากลุ่มให้มีขนาดเหมาะสม และปราศจากเสียงรบกวนจากภายนอก

2.3 ดำเนินการสนทนากลุ่ม

2.4 นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาทำการถอดเทป และวิเคราะห์เนื้อหาตามกรอบสนทนากลุ่ม เพื่อนำเสนอในรูปแบบความเรียง

2.5 นำข้อมูลผลการวิเคราะห์ตามกรอบสนทนากลุ่มที่ได้ในการสนทนากลุ่มครั้งที่ 1 นำเสนอในการสนทนากลุ่มครั้งที่ 2 เพื่อเป็นการทบทวนและตรวจสอบข้อมูลที่ได้ร่วมกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาประกอบความเรียง พร้อมยกตัวอย่างคำพูดในการสนทนากลุ่มประกอบ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย โดยเริ่มจากการกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
SD	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจง t
F	แทน	ค่าสถิติการแจกแจง F
SS	แทน	ค่าผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนแต่ละตัวยกกำลังสอง
MS	แทน	ค่าความแปรปรวน
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็น
$*$	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอน โดยเรียงลำดับตามความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสถานภาพภูมิหลังและระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา และรายได้

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสถานภาพภูมิหลังและระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัยศึกษาสถานภาพภูมิหลังและระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยผลการวิเคราะห์สถานภาพภูมิหลังของผู้สูงอายุผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ภูมิฐานะ ระดับการศึกษา และรายได้ ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

1. การศึกษาสถานภาพภูมิหลังเกี่ยวกับเพศของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ

เพศ	n = 396	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศชาย	134	33.80
เพศหญิง	262	66.20
รวม	396	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีเป็นเพศชาย ร้อยละ 33.80 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.20

2. การศึกษาสถานภาพภูมิหลังเกี่ยวกับภูมิสำเนาของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ปรากฏผล
ดังแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามภูมิสำเนา

ภูมิสำเนา	n = 396	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อำเภอเมืองชลบุรี	52	13.13
อำเภอเกาะสีชัง	5	1.27
อำเภอพานทอง	40	10.10
อำเภอบ่อทอง	32	8.08
อำเภอบางละมุง	20	5.05
อำเภอบ้านบึง	56	14.14
อำเภอพนัสนิคม	135	34.09
อำเภอศรีราชา	20	5.05
อำเภอสัตหีบ	20	5.05
อำเภอหนองใหญ่	8	2.02
อำเภอเกาะจันทร์	8	2.02
รวม	396	100.0

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีมีภูมิสำเนาอยู่ในอำเภอเมือง
ชลบุรี ร้อยละ 13.13 อำเภอเกาะสีชัง ร้อยละ 1.27 อำเภอพานทอง ร้อยละ 10.10 อำเภอบ่อทอง
ร้อยละ 8.08 อำเภอบางละมุง ร้อยละ 5.05 อำเภอบ้านบึง ร้อยละ 14.14 อำเภอพนัสนิคม ร้อยละ
34.09 อำเภอศรีราชา ร้อยละ 5.05 อำเภอสัตหีบ ร้อยละ 5.05 อำเภอหนองใหญ่ ร้อยละ 2.02 และ
อำเภอเกาะจันทร์ ร้อยละ 2.02

3. การศึกษาสถานภาพภูมิหลังเกี่ยวกับระดับการศึกษาของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
ปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตาม
ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n = 396	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	25	6.31
ประถมศึกษา	362	91.42
มัธยมศึกษา	9	2.27
รวม	396	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 6.31 เรียนชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 91.42 และเรียนชั้นมัธยมศึกษา ร้อยละ 2.27

4. การศึกษาสถานภาพภูมิหลังเกี่ยวกับรายได้ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ปรากฏผล
ดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายได้

รายได้ต่อเดือน	n = 396	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 2,000 บาท	264	66.67
2,000- 4,000 บาท	78	19.70
4,001- 6,000 บาท	26	6.56
6,001- 8,000 บาท	16	4.04
ตั้งแต่ 8,001 บาท ขึ้นไป	12	3.03
รวม	396	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีมีรายได้น้อยกว่า 2,000 บาท ร้อยละ 66.67 รายได้ 2,000- 4,000 บาท ร้อยละ 19.70 รายได้ 4,001- 6,000 บาท ร้อยละ 6.56 รายได้ 6,001- 8,000 บาท ร้อยละ 4.04 และรายได้ตั้งแต่ 8,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 3.03

สำหรับผลการศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาค่าคะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งในภาพรวมรายข้อและรายข้อในศีล แต่ละข้อ แล้วนำคะแนนเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อจัดระดับการดำเนินชีวิต ผลการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายข้อ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายข้อ

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5	n = 396		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
ศีลข้อ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี (เว้นจากการปลงชีวิต, เว้นจากการฆ่าการประทุษร้ายกัน)	4.54	.44	มากที่สุด	5
ศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี (เว้นจากการถือเอาของที่เจ้าของ เขามีได้ให้, เว้นจากการลัก โกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน)	4.74	.39	มากที่สุด	2
ศีลข้อ 3 กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี (เว้นจากการประพฤติดิฉิดในกาม, เว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่ หวงแหน)	4.88	.30	มากที่สุด	1
ศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวรมณี (เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง)	4.68	.37	มากที่สุด	3
ศีลข้อ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี (เว้นจากน้ำเมาคือสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท, เว้นจากการเสพสิ่งเสพติดให้โทษ)	4.61	.45	มากที่สุด	4
รวม	4.68	.24	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ศีลข้อ 3 (กาเมสุ มิจฉาจารา เวมณี) ศีลข้อ 2 (อทินนาทานา เวมณี) ศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวมณี) ศีลข้อ 5 (สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวมณี) และศีลข้อ 1 (ปาณาติปาตา เวมณี)

2. การศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 1 ปาณาติปาตา เวมณี ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 1 ปาณาติปาตา เวมณี เป็นรายข้อ

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 (ศีลข้อ 1 ปาณาติปาตา เวมณี)	n = 396		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตด้วยตนเอง	3.86	1.18	มาก	6
2. เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตโดยใช้ผู้อื่นทำ หรือร่วมกับคนอื่น	4.39	1.15	มาก	5
3. เว้นการทำร้ายร่างกายหรือการทำให้ผู้อื่น บาดเจ็บอย่างสาหัส	4.46	1.03	มาก	4
4. เว้นจากการใช้งานสัตว์เกินกำลัง	4.97	.21	มากที่สุด	1
5. เว้นจากการกักขังหรือการนำสัตว์ไป โดยวิธีทรมาน	4.65	.79	มากที่สุด	3
6. เว้นจากการยั่วให้สัตว์ต่อสู้กัน เพื่อความสนุกสนาน	4.94	.44	มากที่สุด	2
รวม	4.54	.44	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 1 (ปาณาติปาตา เวมณี) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ เว้นจากการใช้งานสัตว์เกินกำลัง เว้นจากการยั่วให้สัตว์ต่อสู้กันเพื่อความสนุกสนาน และเว้นจากการกักขังหรือการนำสัตว์ไปโดยวิธีทรมาน ส่วนอันดับสุดท้าย คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตด้วยตนเอง

3. การศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี เป็นรายชื่อ

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 (ศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี)	n = 396		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่ไม่มีผู้ให้ ด้วยอาการเป็นโจร	4.97	.18	มากที่สุด	2
2. เว้นจากการแสวงหาทรัพย์สินทางที่ ไม่บริสุทธิ์ เช่น การปกกลอก รับสินบน	4.27	1.21	มาก	4
3. เว้นจากการทำทรัพย์สินผู้อื่นให้สูญหาย เช่น ลอบเผาบ้านเรือนของผู้อื่น	5.00	.00	มากที่สุด	1
4. เว้นจากการเอาสิ่งของของคนอื่นมาด้วย ความมกง่าย ทำนองถือวิสาสะ เช่น เอาทรัพย์สินของเพื่อนไปใช้โดยไม่บอก ให้เจ้าของรู้	4.74	.74	มากที่สุด	3
รวม	4.74	.39	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 2 (อทินนาทานา เวรมณี) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และระดับมาก 1 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ เว้นจากการทำทรัพย์สินผู้อื่นให้สูญหาย เช่น ลอบเผาบ้านเรือนของผู้อื่น เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่ไม่มีผู้ให้ด้วยอาการเป็นโจร และเว้นจากการเอาสิ่งของของคนอื่นมาด้วยความมกง่าย ทำนองถือวิสาสะ เช่น เอาทรัพย์สินของเพื่อนไปใช้โดยไม่บอกให้เจ้าของรู้ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ เว้นจากการแสวงหาทรัพย์สินในทางที่ไม่บริสุทธิ์ เช่น การปกกลอก รับสินบน

4. การศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 3 กาเมสุ มิจฉาจารา เวรณณิ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 3 กาเมสุ มิจฉาจารา เวรณณิ เป็นรายข้อ

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 (ศีลข้อ 3 กาเมสุ มิจฉาจารา เวรณณิ)	n = 396		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. เว้นจากการไม่ผิดลูกเมียเขา การนอกใจคู่ครอง	4.85	.66	มากที่สุด	4
2. เว้นจากการไม่ล่วงเกินบุตรธิดาของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต	4.88	.60	มากที่สุด	3
3. เว้นจากการแย่งคนรักของคนอื่น	4.98	.13	มากที่สุด	2
4. เว้นจากการกีดกันความรักคนอื่น	4.69	.97	มากที่สุด	5
5. เว้นจากการหลอกลวง ข่มขืน คำประเวณีหรือล่วงเกินทางเพศต่างๆ	4.99	.07	มากที่สุด	1
รวม	4.88	.30	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 3 (กาเมสุ มิจฉาจารา เวรณณิ) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ เว้นจากการหลอกลวง ข่มขืน คำประเวณี หรือล่วงเกินทางเพศต่างๆ เว้นจากการแย่งคนรักของคนอื่น และเว้นจากการไม่ล่วงเกินบุตรธิดาของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต ส่วนอันดับสุดท้าย คือ เว้นจากการกีดกันความรักคนอื่น

5. การศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวมณี ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวมณี เป็นรายข้อ

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 (ศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวมณี)	n = 396		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. เว้นจากการพูดปิด การโกหก เช่น ไม่เห็นว่าเห็น ไม่มีว่ามี	4.02	1.10	มาก	7
2. เว้นจากการทนสาบานเพื่อให้คนอื่นหลงเชื่อว่าตนไม่เป็นเช่นนั้น	4.85	.55	มากที่สุด	3
3. เว้นจากการทำเลห้กะเทห์ ได้แก่ การอวดอ้างความศักดิ์สิทธิ์เกินความจริง เช่น อวดวิเศษเรื่องไขห่วย	4.91	.44	มากที่สุด	2
4. เว้นจากการแสดงอาการหลอกคนอื่น เช่น ไม่เจ็บทำเป็นเจ็บ เจ็บน้อยทำเป็นเจ็บมาก	4.72	.83	มากที่สุด	5
5. เว้นจากการทำเลศ คือ ใจอยากจะพูดเท็จแต่เล่นสำนวน พูดคลุมเครือให้ผู้ฟังคิดผิดไปเอง	4.83	.50	มากที่สุด	4
6. เว้นจากการพูดเสริมความ จากเรื่องเล็กแต่พูดให้คนฟังเห็นว่าเป็นเรื่องใหญ่	4.91	.41	มากที่สุด	1
7. เว้นจากการพูดอำความ ปิดบัง อำพรางไว้	4.56	.83	มากที่สุด	6
รวม	4.68	.37	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวมณี) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ และระดับมาก 1 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ เว้นจากการพูดเสริมความ จากเรื่องเล็กแต่พูดให้คนฟังเห็นว่าเป็นเรื่องใหญ่ เว้นจากการทำเลห้กะเทห์ ได้แก่ การอวดอ้างความศักดิ์สิทธิ์เกินความจริง เช่น อวดวิเศษเรื่องไขห่วย และเว้นจากการทนสาบานเพื่อให้คนอื่นหลงเชื่อว่าตนไม่เป็นเช่นนั้น ส่วนอันดับสุดท้าย คือ เว้นจากการพูดปิด การโกหก เช่น ไม่เห็นว่าเห็น ไม่มีว่ามี

6. การศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 5 สุราเมรัยมิชฌปะมาทัญฐานา เวมณี ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 คะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 5 สุราเมรัยมิชฌปะมาทัญฐานา เวมณี เป็นรายข้อ

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 (ศีลข้อ 5 สุราเมรัยมิชฌปะมาทัญฐานา เวมณี)	n = 396		ระดับ	อันดับที่
	$\bar{X}$	SD		
1. เว้นจากการดื่มสุรา คือ น้ำเมาที่กลั่น ได้แก่ เหล้า	4.45	1.19	มาก	4
2. เว้นจากการดื่มเมรัย คือ น้ำเมายังไม่ได้กลั่น ได้แก่ เบียร์ สาโท น้ำตาลเมา กระแช่	4.59	.92	มากที่สุด	3
3. เว้นจากการสูบบุหรี่	4.42	1.37	มาก	5
4. เว้นจากการเสพยาเสพติดให้โทษทุกชนิด	4.98	.15	มากที่สุด	1
5. เว้นจากการให้ของมีนเมาแก่ผู้อื่น	4.37	.82	มาก	6
6. เว้นจากการขายของมีนเมา ขายยาเสพติด แก่ผู้อื่น	4.87	.63	มากที่สุด	2
รวม	4.61	.45	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 5 (สุราเมรัยมิชฌปะมาทัญฐานา เวมณี) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ เว้นจากการเสพยาเสพติดให้โทษทุกชนิด เว้นจากการขายของมีนเมา ขายยาเสพติดแก่ผู้อื่น และเว้นจากการดื่มเมรัย คือ น้ำเมายังไม่ได้กลั่น ได้แก่ เบียร์ สาโท น้ำตาลเมา กระแช่ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ เว้นจากการให้ของมีนเมาแก่ผู้อื่น

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
จำแนกตามเพศ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา และรายได้

ผลการเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา และรายได้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

1. การเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
จำแนกตามเพศ

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5	ชาย		หญิง		t	p
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
ศีลข้อ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี (เว้นจากการปลงชีวิต, เว้นจากการฆ่าการประทุษร้ายกัน)	4.52	.46	4.56	.42	.88	.38
ศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี (เว้นจากการถือเอาของที่เจ้าของ เขามีได้ให้, เว้นจากการลัก โกง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน)	4.75	.39	4.74	.38	.05	.96
ศีลข้อ 3 กาเมสุ มิงฉาจารา เวรมณี (เว้นจากการประพฤติดูผิดในกาม, เว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่ หวงแหน)	4.74	.43	4.95	.16	5.41*	.00
ศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวรมณี (เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง)	4.54	.46	4.76	.28	5.00*	.00
ศีลข้อ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี (เว้นจากน้ำเมาคือสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท, เว้นจากการเสพสิ่งเสพติดให้โทษ)	4.35	.53	4.75	.32	7.93*	.00
รวม	4.56	.28	4.75	.19	6.85*	.00

*p < .05

จากตารางที่ 4.11 เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ โดยรวมพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านศีลข้อ 3 (กาเมสุ มิจฉา จารา เวรมณี) ศีลข้อ 4 (มฺสาวาทา เวรมณี) และศีลข้อ 5 (สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี) เพศชายและเพศหญิงมีการดำเนินชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนศีลข้อ 1 (ปาณาติปาตา เวรมณี) และศีลข้อ 2 (อทินนาทานา เวรมณี) เพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. การเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตาม ภูมิภาค ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามภูมิสำเนา

ภูมิสำเนา	เมืองชลบุรี		เกาะสีชัง		พานทอง		บ่อทอง		บางละมุง		บ้านบึง		พนัสนิคม		ศรีราชา		สัตหีบ		หนองใหญ่		เกาะจันทร์	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
ศีลข้อ 1	4.52	.39	4.67	.29	4.60	.31	4.55	.33	4.78	.20	4.38	.57	4.53	.45	4.50	.57	4.68	.31	4.81	.17	4.65	.37
ศีลข้อ 2	4.63	.43	4.60	.14	4.80	.32	4.93	.13	4.75	.31	4.93	.14	4.67	.47	4.64	.43	4.93	.16	4.72	.28	4.47	.53
ศีลข้อ 3	4.86	.31	4.96	.09	4.81	.42	4.77	.46	4.92	.27	4.91	.21	4.88	.28	4.87	.29	4.99	.04	4.95	.09	5.00	0.00
ศีลข้อ 4	4.64	.42	4.43	.43	4.58	.47	4.61	.49	4.67	.32	4.76	.27	4.69	.35	4.82	.20	4.91	.15	4.59	.39	4.68	.20
ศีลข้อ 5	4.64	.42	4.83	.12	4.55	.42	4.46	.45	4.49	.61	4.60	.47	4.65	.44	4.70	.40	4.66	.50	4.54	.36	4.71	.38
รวม	4.65	.27	4.69	.07	4.65	.25	4.64	.27	4.71	.22	4.69	.22	4.68	.25	4.71	.23	4.82	.16	4.71	.17	4.71	.21

จากตารางที่ 4.12 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
อำเภอเมืองชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี อำเภอเกาะสีชัง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ยกเว้น ศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) อยู่ในระดับมาก

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี อำเภอพานทอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี อำเภอบ่อทอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ยกเว้น ศีลข้อ 5 (สุราเมรัยมิเสพมาพิชานา เวรณณิ) อยู่ในระดับมาก

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี อำเภอบางละมุง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ยกเว้น ศีลข้อ 5 (สุราเมรัยมิชฌมาทักฐานา เวรมณี) อยู่ในระดับมาก

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี อำเภอบ้านบึง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ยกเว้น ศีลข้อ 1 (ปาณาติปาตา เวรมณี) อยู่ในระดับมาก

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี อำเภอพนัสนิคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี อำเภอศรีราชา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี อำเภอสัตหีบ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี อำเภอหนองใหญ่ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี อำเภอเกาะจันทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ยกเว้น ศีลข้อ 2 (อทินนาทานา เวรมณี) อยู่ในระดับมาก

ส่วนการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุ
ในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามภูมิอำนา ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.14 การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี จำแนกตามภูมิลำเนา เป็นรายคู่

ภูมิลำเนา		หนองใหญ่	บางละมุง	สัตหีบ	เกาะสีชัง	เกาะจันทร์	พานทอง	บ่อทอง	พนัสนิคม	เมืองชลบุรี	ศรีราชา	บ้านบึง
	$\bar{X}$	4.81	4.78	4.68	4.67	4.65	4.60	4.55	4.53	4.52	4.50	4.38
หนองใหญ่	4.81	-	0.03	0.13	0.14	0.16	0.21	0.26	0.28	0.29	0.31	0.43*
บางละมุง	4.78		-	0.10	0.11	0.13	0.18	0.23	0.25*	0.26*	0.28	0.40*
สัตหีบ	4.68			-	0.01	0.03	0.08	0.13	0.15	0.16	0.18	0.30
เกาะสีชัง	4.67				-	0.02	0.07	0.12	0.14	0.15	0.17	0.29
เกาะจันทร์	4.65					-	0.05	0.10	0.12	0.13	0.15	0.27
พานทอง	4.60						-	0.05	0.07	0.08	0.10	0.22
บ่อทอง	4.55							-	0.02	0.03	0.05	0.17
พนัสนิคม	4.53								-	0.01	0.03	0.15
เมืองชลบุรี	4.52									-	0.02	0.14
ศรีราชา	4.50										-	0.12
บ้านบึง	4.38											-

จากตารางที่ 4.14 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 1 (ปาณาติปาตา เวรมณี) จำแนกตามภูมิลำเนา ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อำเภอนหนองใหญ่กับอำเภอบ้านบึง อำเภอบางละมุงกับอำเภพนัสนิคม อำเภอบางละมุงกับอำเภเมืองชลบุรี และอำเภอบางละมุงกับอำเภอบ้านบึง

ตารางที่ 4.15 การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี จำแนกตามภูมิลำเนา เป็นรายคู่

ภูมิลำเนา		บ่อทอง	บ้านบึง	สัตหีบ	พานทอง	บางละมุง	หนองใหญ่	พนัสนิคม	ศรีราชา	เมืองชลบุรี	เกาะสีชัง	เกาะจันทร์
	$\bar{X}$	4.93	4.93	4.93	4.80	4.75	4.72	4.67	4.64	4.63	4.60	4.47
บ่อทอง	4.93	-	0.00	0.00	0.13	0.18	0.21	0.26*	0.29	0.30*	0.33	0.46
บ้านบึง	4.93		-	0.00	0.13	0.18	0.21	0.26*	0.29	0.30*	0.33	0.46
สัตหีบ	4.93			-	0.13	0.18	0.21	0.26*	0.29	0.30*	0.33	0.46
พานทอง	4.80				-	0.05	0.08	0.13	0.16	0.17	0.20	0.33
บางละมุง	4.75					-	0.03	0.08	0.11	0.12	0.15	0.28
หนองใหญ่	4.72						-	0.05	0.08	0.09	0.12	0.25
พนัสนิคม	4.67							-	0.03	0.04	0.07	0.20
ศรีราชา	4.64								-	0.01	0.04	0.17
เมืองชลบุรี	4.63									-	0.03	0.16
เกาะสีชัง	4.60										-	0.13
เกาะจันทร์	4.47											-

จากตารางที่ 4.15 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 2 (อทินนาทานา เวรมณี) จำแนกตามภูมิลำเนา ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อำเภอบ่อทองกับอำเภพนัสนิคม อำเภอบ่อทองกับอำเภอเมืองชลบุรี อำเภอบ้านบึงกับอำเภพนัสนิคม อำเภอบ้านบึงกับอำเภอเมืองชลบุรี อำเภอสัตหีบกับอำเภพนัสนิคม และอำเภอสัตหีบกับอำเภอเมืองชลบุรี

ตารางที่ 4.16 การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวรมณี จำแนกตามภูมิลำเนา เป็นรายคู่

ภูมิลำเนา		สัตหีบ	ศรีราชา	บ้านบึง	พนัสนิคม	เกาะจันทร์	บางละมุง	เมืองชลบุรี	บ่อทอง	หนองใหญ่	พานทอง	เกาะสีชัง
	$\bar{X}$	4.91	4.82	4.76	4.69	4.68	4.67	4.64	4.61	4.59	4.58	4.43
สัตหีบ	4.91	-	0.09	0.15	0.22*	0.23	0.24	0.27*	0.30	0.32	0.33*	0.48
ศรีราชา	4.82		-	0.06	0.13	0.14	0.15	0.18	0.21	0.23	0.24	0.39
บ้านบึง	4.76			-	0.07	0.08	0.09	0.12	0.15	0.17	0.18	0.33
พนัสนิคม	4.69				-	0.01	0.02	0.05	0.08	0.10	0.11	0.26
เกาะจันทร์	4.68					-	0.01	0.04	0.07	0.09	0.10	0.25
บางละมุง	4.67						-	0.03	0.06	0.08	0.09	0.24
เมืองชลบุรี	4.64							-	0.03	0.05	0.06	0.21
บ่อทอง	4.61								-	0.02	0.03	0.18
หนองใหญ่	4.59									-	0.01	0.16
พานทอง	4.58										-	0.15
เกาะสีชัง	4.43											-

จากตารางที่ 4.16 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) จำแนกตามภูมิลำเนาที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อำเภอสัตหีบกับอำเภอพนัสนิคม อำเภอสัตหีบกับอำเภอเมืองชลบุรี และอำเภอสัตหีบกับอำเภอพานทอง

3. การเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษา		ประถมศึกษา		ไม่ได้เรียน	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
ศีลข้อ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี (เว้นจากการปลงชีวิต, เว้นจากการฆ่าการประทุษร้ายกัน)	4.59	.47	4.53	.44	4.80	.07
ศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี (เว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้, เว้นจากการลัก โกง ละเมิด กรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน)	4.91	.22	4.73	.40	4.72	.20
ศีลข้อ 3 กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี (เว้นจากการประพฤติดีกาม, เว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่น รักใคร่หวงแหน)	4.98	.07	4.87	.31	4.96	.09
ศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวรมณี (เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง)	4.94	.14	4.68	.37	4.29	.46
ศีลข้อ 5 สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี (เว้นจากน้ำเมาคือสุราและเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท, เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษ)	4.63	.41	4.61	.45	4.70	.14
รวม	4.80	.16	4.67	.25	4.67	.10

จากตารางที่ 4.17 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ที่เรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ที่เรียนชั้นประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ที่เรียนไม่ได้เรียนหนังสือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ยกเว้น ศีลข้อ 4 (มสรวาทา เวรณณิ) อยู่ในระดับมาก

ส่วนการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุ
ในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

การดำเนินชีวิต ตามหลักศีล 5	แหล่งข้อมูล	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
ศีลข้อ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี	ระหว่างกลุ่ม	2	.65	.32	1.72	.18
	ภายในกลุ่ม	393	74.11	.19		
	รวม	395	74.75			
ศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี	ระหว่างกลุ่ม	2	.73	.36	2.46	.09
	ภายในกลุ่ม	393	58.26	.15		
	รวม	395	58.99			
ศีลข้อ 3 กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี	ระหว่างกลุ่ม	2	.31	.16	1.74	.18
	ภายในกลุ่ม	393	35.32	.09		
	รวม	395	35.63			
ศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวรมณี	ระหว่างกลุ่ม	2	3.05	1.52	11.89*	.00
	ภายในกลุ่ม	393	50.36	.13		
	รวม	395	53.41			
ศีลข้อ 5 สุราเมรยมัชช ปมาทัฏฐานา เวรมณี	ระหว่างกลุ่ม	2	.08	.04	.21	.81
	ภายในกลุ่ม	393	78.89	.20		
	รวม	395	78.97			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	.36	.18	3.13*	.04
	ภายในกลุ่ม	393	22.61	.06		
	รวม	395	22.97			

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.18 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อ
พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า มีความแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD และ Tamhane ปรากฏผลดังตารางที่ 4.19 – 4.20

ตารางที่ 4.19 การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยรวม
จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา		มัธยมศึกษา	ประถมศึกษา	ไม่ได้เรียน
	$\bar{X}$	4.80	4.67	4.67
มัธยมศึกษา	4.80	-	0.13*	0.13*
ประถมศึกษา	4.67		-	0.00
ไม่ได้เรียน	4.67			-

จากตารางที่ 4.19 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ชั้นมัศึกษากับผู้สูงอายุที่เรียนชั้นประถมศึกษา และผู้สูงอายุชั้นมัศึกษากับผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนหนังสือ

ตารางที่ 4.20 การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
ในด้านศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวนมณี จำแนกตามระดับการศึกษา เป็นรายคู่

ระดับการศึกษา		มัธยมศึกษา	ประถมศึกษา	ไม่ได้เรียน
	$\bar{X}$	4.94	4.68	4.29
มัธยมศึกษา	4.94	-	0.26*	0.65*
ประถมศึกษา	4.68		-	0.39
ไม่ได้เรียน	4.29			-

จากตารางที่ 4.20 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ในด้านศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวนมณี) จำแนกตามระดับการศึกษา ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ผู้สูงอายุที่เรียนชั้นมัศึกษากับผู้สูงอายุที่เรียนชั้นประถมศึกษา และผู้สูงอายุที่เรียนชั้นมัศึกษากับผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนหนังสือ

4. การเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายได้ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.21

ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
จำแนกตามรายได้

รายได้	น้อยกว่า 2,000 บาท		2,000 - 4,000 บาท		4,001 - 6,000 บาท		6,001 - 8,000 บาท		ตั้งแต่ 8,001 บาท ขึ้นไป	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
ศีลข้อ 1	4.61	.48	4.47	.51	4.54	.46	4.55	.42	4.51	.41
ศีลข้อ 2	4.55	.52	4.59	.48	4.75	.35	4.77	.38	4.83	.22
ศีลข้อ 3	4.88	.27	4.85	.43	4.84	.33	4.89	.28	4.88	.16
ศีลข้อ 4	4.40	.58	4.46	.57	4.72	.29	4.72	.31	4.51	.64
ศีลข้อ 5	4.50	.34	4.70	.29	4.67	.44	4.60	.47	4.57	.27
รวม	4.57	.33	4.60	.30	4.70	.23	4.70	.23	4.64	.15

จากตารางที่ 4.21 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ที่มีรายได้น้อยกว่า 2,000 บาท โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ยกเว้น ศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) อยู่ในระดับมาก

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ที่มีรายได้ 2,000 – 4,000 บาท โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ยกเว้น ศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) อยู่ในระดับมาก

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ที่มีรายได้ 4,001 – 6,000 บาท โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ที่มีรายได้ 6,001 – 8,000 บาท โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ที่มีรายได้ตั้งแต่ 8,001 บาท ขึ้นไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

ส่วนการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุ
ในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายได้ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 4.22

ตารางที่ 4.22 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุ
ในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายได้

การดำเนินชีวิต ตามหลักศีล 5	แหล่งข้อมูล	df	SS	MS	F	p
ศีลข้อ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี	ระหว่างกลุ่ม	4	.23	.06	.30	.87
	ภายในกลุ่ม	391	74.52	.19		
	รวม	395	74.75			
ศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี	ระหว่างกลุ่ม	4	1.50	.38	2.56*	.04
	ภายในกลุ่ม	391	57.49	.15		
	รวม	395	58.99			
ศีลข้อ 3 กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี	ระหว่างกลุ่ม	4	.16	.04	.45	.77
	ภายในกลุ่ม	391	35.47	.09		
	รวม	395	35.63			
ศีลข้อ 4 มุสาวาหา เวรมณี	ระหว่างกลุ่ม	4	3.38	.85	6.61*	.00
	ภายในกลุ่ม	391	50.02	.13		
	รวม	395	53.41			
ศีลข้อ 5 สุราเมรยมัชช ปมาทัฏฐานา เวรมณี	ระหว่างกลุ่ม	4	.74	.18	.92	.45
	ภายในกลุ่ม	391	78.23	.20		
	รวม	395	78.97			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	4	.43	.11	1.88	.11
	ภายในกลุ่ม	391	22.54	.06		
	รวม	395	22.97			

* $p < .05$

จากตารางที่ 4.22 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
จำแนกตามรายได้ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ศีล
ข้อ 2 (อทินนาทานา เวรมณี) และศีลข้อ 4 (มุสาวาหา เวรมณี) ผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่างกัน มีความ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า มีความแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD และ Tamhane ปรากฏผลดังตารางที่ 4.23 - 4.24

ตารางที่ 4.23 การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี จำแนกตามรายได้ เป็นรายคู่

รายได้		ตั้งแต่	6,001 -	4,001 -	2,000 -	น้อยกว่า
		8,001	8,000	6,000	4,000	2,000
		บาท ขึ้นไป	บาท	บาท	บาท	บาท
	$\bar{X}$	4.83	4.77	4.75	4.59	4.55
ตั้งแต่ 8,001 บาท						
ขึ้นไป	4.83	-	0.06	0.08	0.24	0.28
6,001 - 8,000 บาท	4.77		-	0.02	0.18*	0.22*
4,001 - 6,000 บาท	4.75			-	0.16	0.2
2,000 - 4,000 บาท	4.59				-	0.04
น้อยกว่า 2,000 บาท	4.55					-

จากตารางที่ 4.23 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ศีลข้อ 2 (อทินนาทานา เวรมณี) จำแนกตามรายได้ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีรายได้ 2,000 - 4,000 บาท กับรายได้ 6,001 - 8,000 บาท และ ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยกว่า 2,000 บาท กับรายได้ 6,001 - 8,000 บาท

ตารางที่ 4.24 การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
ศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวรมณี จำแนกตามรายได้ เป็นรายคู่

รายได้	$\bar{X}$	6,001 -	4,001 -	ตั้งแต่	2,000 -	น้อยกว่า
		8,000	6,000	8,001	4,000	2,000
		บาท	บาท	บาท ขึ้นไป	บาท	บาท
	$\bar{X}$	4.72	4.72	4.51	4.46	4.40
6,001- 8,000 บาท	4.72	-	0.00	0.21*	0.26*	0.32*
4,001- 6,000 บาท	4.72		-	0.21	0.26*	0.32*
ตั้งแต่ 8,001 บาท						
ขึ้นไป	4.51			-	0.05	0.11
2,000- 4,000 บาท	4.46				-	0.06
น้อยกว่า 2,000 บาท	4.40					-

จากตารางที่ 4.24 พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) จำแนกตามรายได้ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีรายได้ 6,001- 8,000 บาท กับรายได้ตั้งแต่ 8,001 บาท ขึ้นไป ผู้สูงอายุที่มีรายได้ 6,001- 8,000 บาท กับรายได้ 2,000- 4,000 บาท ผู้สูงอายุที่มีรายได้ 6,001- 8,000 บาท กับรายได้น้อยกว่า 2,000 บาท ผู้สูงอายุที่มีรายได้ 4,001- 6,000 บาท กับรายได้ 2,000- 4,000 บาท และผู้สูงอายุที่มีรายได้ 4,001- 6,000 บาท กับรายได้น้อยกว่า 2,000 บาท

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุ
ในจังหวัดชลบุรี

จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี กำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน ประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ จำนวน 4 คน ตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา จำนวน 4 รูป/คน และตัวแทนจากกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำนวน 2 คน ประเด็นหลักในการสนทนากลุ่ม คือ แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ผลการวิเคราะห์จากการสนทนากลุ่มมีประเด็นดังนี้

1. การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ ควรให้ความสนใจกับการพัฒนาศีลทั้ง 5 ข้อ เพราะเป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่ม ช่วงวัยผู้สูงอายุนี้จะเป็นต้นแบบการดำเนินชีวิตที่ดีแก่ลูกหลานในแต่ละช่วงวัยต่อไป นอกจากนี้ศีล 5 ในข้อที่ 4 และ 5 ถือเป็นข้อที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในลำดับต้นๆ ที่ควรให้ความสำคัญ กล่าวคือ ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา เวรมณี (เว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง) นั้น เป็นข้อที่บุคคลรักษาไว้ได้ยาก และจะล่วงละเมิดได้ง่ายที่สุด สาเหตุเพราะการละเมิดศีลข้อนี้ใช้ความพยายามในการกระทำน้อยกว่าข้ออื่นๆ ส่วนศีลข้อที่ 5 สุราเมรัยมัชฌมาทฎฐานา เวรมณี (เว้นจากน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท, เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษ) เป็นข้อที่บุคคลหากล่วงละเมิดแล้ว อาจส่งผลให้ล่วงละเมิดศีลข้ออื่นๆ ตามมาอีกด้วย ดังความคิดเห็นในการสนทนากลุ่มดังนี้

“จากประเด็นคำถามในการสนทนาครั้งนี้ คิดว่าการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ ควรให้ความสนใจกับการพัฒนาศีล 5 เอาทั้ง 5 ข้อเลย เพราะว่ามันเป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ผู้สูงอายุถ้าดูจากวัยของท่านการล่วงละเมิดข้อ 1-3 จะมีน้อย คิดว่าหากต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ น่าจะข้อ 4 และข้อ 5...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 1)

“ดิฉันอาจเป็นคนรุ่นใหม่ จะขอเสนอในฐานะเป็นลูกหลานที่อยากเห็นผู้สูงอายุที่ดีฉันอยู่ใกล้ๆ แล้วตัวฉันรู้สึกอบอุ่น มีความสุข จึงอยากจะบอกว่าศีล 5 มี 5 ข้อไม่มากเลย ต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุให้มีครบทั้ง 5 ข้อ เพื่อผู้สูงอายุเหล่านี้จะได้เป็นต้นแบบการดำเนินชีวิตที่ดีแก่ลูกหลานต่อไป การที่ผู้สูงอายุมีศีลทั้ง 5 ข้อ ลูกหลานที่อยู่รอบข้างก็มีความสุข...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 2)

“เห็นด้วยกับทุกท่านที่ได้กล่าวมา ส่วนตัวเองก็เป็นผู้สูงอายุแล้วนะ :
 ปกติงานที่มีส่วนดูแลรับผิดชอบก็ส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
 คิดว่าการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ
 ควรให้ความสนใจกับการพัฒนาศีล 5 เอาทั้ง 5 ข้อ อย่างมองว่า
 ผู้สูงอายุไม่ต้องส่งเสริมแล้ว เรามีประสบการณ์เยอะ ผมคิดว่า
 ถ้ามีอยู่แล้วเราส่งเสริมเขาจะได้ยิ่งมีมากขึ้น สามารถไปเป็นต้นแบบ
 การดำเนินชีวิตที่ดีให้แก่ลูกหลานต่อไปได้ ยิ่งลูกหลานเรา
 พวกเด็กๆ สมัยนี้ควรถูกอบรมปลูกฝังหนักๆ เลยข้อ 3, 4, 5
 ซึ่งถ้าผู้สูงอายุสามารถบอกสอนและเป็นแบบอย่างได้จะดีมาก...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 3)

“จากคำถามในการสนทนากลุ่ม ศีล 5 สำคัญสำหรับมนุษย์
 การใช้ชีวิตร่วมกันของบุคคล คิดว่าการส่งเสริมการดำเนินชีวิต
 ตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ ควรให้ความสนใจกับการพัฒนาศีล
 ทั้ง 5 ข้อ ด้วยเหตุผลเหมือนกันกับท่านที่กล่าวมาแล้ว ว่ามันเป็นพื้นฐาน
 ของความเป็นมนุษย์ และข้อสุดท้ายข้อ 5 นี่ถือว่ามีความสำคัญในต้นๆ
 เพราะถ้าเราผิดข้อนี้เราอาจจะผิดข้ออื่นตามมาด้วย...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 4)

“ศีล 5 ควรมีครบ ถ้าใครผิดไปสักข้อ 1-2 ก็ไม่ใช่มนุษย์แล้ว
 ดังนั้น ในการดำเนินชีวิตของคนเราต้องรักษาไว้ศีล 5 ข้อนี้
 ประเทศชาติวันวายเพราะคนเราไม่ปฏิบัติตามศีล 5 สำหรับผม
 คิดว่าทุกข้อสำคัญแต่ถ้าจัดลำดับคิดว่าข้อแรกๆ คือ ศีลข้อ 5
 เราควรให้ความสำคัญที่สุด เพื่อให้คนเรามีความสำรวม
 ถ้ารักษาศีลข้อนี้ได้จะสร้างความเจริญในชีวิตของตน อีกอย่างถ้าเรา
 ลองได้ผิดศีลข้อ 5 นี้แล้ว มีโอกาสที่อาจจะทำให้เราผิดข้ออื่นๆ
 ตามมาครับ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 1)

“สำหรับศีล 5 มีความสำคัญมาก เป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ถ้าใครล่วงไปก็จะขาดจากความเป็นมนุษย์ การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุจะต้องดูวัยของท่าน เพราะวัยรุ่นกับผู้สูงอายุจะต่างกัน เห็นด้วยที่ว่าในข้อที่ 4 และ 5 ถือเป็นข้อที่มีความสำคัญในลำดับต้นๆ ที่ควรให้ความสำคัญ อย่างศีลข้อที่ 4 เป็นข้อที่คนเราจะรักษาไว้ได้ยากและล่วงละเมิดได้ง่ายที่สุด ศีลข้อนี้ใช้ความพยายามในการกระทำน้อยกว่าข้ออื่นๆ ส่วนข้อที่ 5 เป็นข้อที่หากคนเราล่วงละเมิดแล้ว อาจส่งผลให้ล่วงละเมิดศีลข้ออื่นๆ ได้ตามมา...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 2)

“อย่างว่าศีล 5 เป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ศีลเป็นเรื่องของสังคม จากประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มนี้ การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุทุกข้อสำคัญ แต่ข้อที่ 5 ถือเป็นข้อที่ควรใส่ใจ เพราะถ้าเสียข้อนี้เสียทุกอย่างเลย มีผลให้ผิดศีลข้ออื่นๆ ตามมาได้ และจากที่หลายท่านกล่าวถึงข้อ 4 เห็นด้วยน่าสนใจที่จะส่งเสริม เพราะล่วงละเมิดได้ง่ายที่สุด ซึ่งใช้ความพยายามในการกระทำน้อยกว่าข้ออื่นๆ ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 3)

“ผู้สูงอายุเป็นช่วงวัยที่มีคุณค่า และเป็นแบบอย่างแห่งการดำเนินชีวิตของลูกหลาน ถ้าผู้สูงอายุมีศีล 5 เป็นพื้นฐานก็จะเป็นแบบอย่างหรือต้นแบบให้กับลูกหลาน สอนลูกสอนหลานได้ต่อไป อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุทุกข้อจึงมีความสำคัญทั้งหมด...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 4)

“ผู้สูงอายุอย่างพวกเราเมื่อได้ฟังก็รู้สึกดีใจ ที่ทุกคนให้ความสำคัญ และเห็นว่าคนวัยเรามีคุณค่า และสามารถเป็นแบบอย่าง แห่งการดำเนินชีวิตของลูกหลาน ในทัศนะของผู้สูงอายุ การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 เป็นสิ่งสำคัญ และควรส่งเสริมในทุกๆ ข้อ ถ้าจะพิเศษหน่อยควรเน้นย้ำ ในข้อ 5 เยอะ เพราะถ้าลองได้ฝึกข้อนี้แล้ว ข้ออื่นๆ ก็จะฝึกตามมาด้วยความไม่มีสติมันเอง...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี คนที่ 1)

“ศีล 5 เป็นเรื่องที่ควรเน้นย้ำกับคนทุกเพศทุกวัยในสังคม ศีล 5 เป็นเรื่องของสังคมที่ต้องส่งเสริม แต่ถ้าเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ อย่างพวกเรา นั้น คิดว่า การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ส่วนตัวเองคิดว่าข้อที่ 5 นี้สำคัญ อย่างที่หลายคนกล่าวเอาไว้เมื่อครู่ว่าเสียข้อนี้ข้ออื่นก็เสียหมด หรือแม้แต่ข้อที่ 4 น่าสนใจที่จะส่งเสริม แม้ในกลุ่มผู้สูงอายุอย่างเรา เพราะอะไร เพราะข้อนี้พวกเราสามารถฝึก กันได้ง่ายๆ ฝึกง่ายกว่าข้ออื่นๆ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี คนที่ 2)

2. รูปแบบ วิธีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า รูปแบบ วิธีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ ควรจะมีรูปแบบรวมทั้งวิธีการส่งเสริมที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับ ช่วงอายุของผู้สูงอายุที่แตกต่างกันเป็นหลัก ซึ่งอาจแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุออกเป็น 3 ช่วง เช่น ผู้สูงอายุช่วง ตอนต้น มีอายุระหว่าง 60-69 ปี และผู้สูงอายุช่วงตอนกลาง มีอายุระหว่าง 70-79 ปี และผู้สูงอายุ ช่วงตอนปลาย มีอายุระหว่าง 80 ปีขึ้นไป เพื่อสะดวกในจัดรูปแบบการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตาม หลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ

สำหรับรูปแบบและวิธีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 อาจอยู่ในรูปแบบของ กิจกรรม/โครงการ กระบวนการกลุ่ม การศึกษาดูงาน การให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ผู้สูงอายุ ที่ปฏิบัติดี เป็นต้น นอกจากนี้การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับศีล 5 เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใจเกี่ยวกับศีล 5 อย่างถูกต้อง จนนำไปสู่การคิดที่ถูกต้อง การปฏิบัติที่ถูกต้องได้ในที่สุดถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะในทุก รูปแบบและวิธีการที่จัดขึ้น หากผู้สูงอายุมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับศีล 5 การลง มือปฏิบัติก็อาจจะเกิดความผิดพลาดตามมา ดังความคิดเห็นในการสนทนากลุ่มดังนี้

“จากประเด็นการสนทนານี้ คิดว่าควรจะมีรูปแบบ
และวิธีการส่งเสริมที่มันหลากหลายวิธีนะ คงจะบอกว่า
ต้องเป็นรูปแบบหรือวิธีการนี้เท่านั้นไม่ได้ เพราะว่าเราต้องคำนึงถึง
ความเหมาะสมกับช่วงอายุของผู้สูงอายุที่แตกต่างกันด้วย
ทั้งนี้ก็เพื่อสะดวกในจัดรูปแบบการส่งเสริมการดำเนินชีวิต
ตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ อย่างว่าถ้าผู้สูงอายุที่อายุไม่เยอะนัก
ก็จะทำอะไรได้มากกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุมากๆ ...”
(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 1)

“ดิฉันเห็นด้วยอย่างยิ่งค่ะที่ว่าวิธีการส่งเสริมควรมีความหลากหลาย
โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับช่วงอายุของผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน
ซึ่งเราอาจจะต้องแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุออกเป็นช่วงๆ ขึ้นอยู่ว่า
จะใช้เกณฑ์ใดในการแบ่ง หรืออาจแบ่งแบบนี้ เช่น ผู้สูงอายุตอนต้น
อายุ 60-69 ปี ตอนกลางๆ ที่อายุ 70-79 ปี และผู้สูงอายุตอนปลาย
มีอายุ 80 ปีขึ้นไปอย่างนี้นะคะ เพื่อให้การสะดวกในจัดรูปแบบ
การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ จะทำได้ง่าย...”
(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 2)

“เห็นด้วยๆ แบ่งกลุ่มผู้สูงอายุออกเป็นสัก 3 ช่วง ก็กำลังดีนะ
อย่างที่ว่ามา แล้วดูความเหมาะสมว่า แต่ละกลุ่มนี้ควรใช้วิธีหรือรูปแบบไหน
มันจะเฉพาะเจาะจงไม่ได้หรอก บางทีอาจอยู่ในรูปแบบของกิจกรรม/โครงการ
กระบวนการกลุ่ม หรือการจัดทัศนศึกษาดูงาน เป็นต้น...”
(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 3)

“จากคำถามในการสนทนากลุ่ม ส่วนตัวเห็นด้วยว่ารูปแบบของกิจกรรม/
โครงการที่หลากหลาย ต้องดูว่าอย่างไรเหมาะสมกับช่วงอายุ
อาจเน้นไปที่กระบวนการกลุ่ม การจัดให้ไปทัศนศึกษาดูงาน หรือแม้แต่
การให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ผู้สูงอายุที่ปฏิบัติดี เพราะจะทำให้เขา
มีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติของเขาด้วย...”
(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 4)

“เพิ่มเติมจากที่หลายๆ ท่านได้กล่าวมา และเห็นด้วยกับทุกข้อคิดเห็น
แต่อยากเพิ่มในเรื่องของการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับศีล 5 เพื่อที่จะทำให้
ผู้สูงอายุเข้าใจเกี่ยวกับศีล 5 มากยิ่งขึ้น และเข้าใจอย่างถูกต้อง
เป็นเรื่องที่ต้องทำก่อนเพราะถ้าเข้าใจก็จะปฏิบัติได้ถูกต้อง...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 1)

“โดยส่วนตัวทำงานกับผู้สูงอายุด้วย และยิ่งศีล 5 นี่เป็นสิ่งสำคัญเลย
สำหรับความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะเพศไหน วัยไหน คิดว่าสิ่งแรก
ที่ควรส่งเสริม คือ การอบรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุให้มีความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับศีล 5 อย่างถูกต้อง เพราะในทุกรูปแบบและวิธีการที่จัดขึ้น
หากผู้สูงอายุมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในศีล 5 แล้วหรือพูดง่ายๆ
คือ เข้าใจไม่ถูกต้องเกี่ยวกับศีล 5 การลงมือปฏิบัติก็ผิดพลาดตามมา...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 2)

“กิจกรรมจะรูปแบบไหนก็ตาม สิ่งแรกก็ต้องคำนึงถึง
ความเหมาะสมของกิจกรรมกับช่วงอายุของผู้สูงอายุ
ที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของกิจกรรม
ที่หลากหลาย มีการให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจกับ
ผู้ที่ปฏิบัติตามศีล 5 เป็นที่ประจักษ์ เป็นต้น...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 3)

“เหนือสิ่งอื่นใด ที่ทุกท่านเสนอแนะแสดงความคิดเห็น
เป็นสิ่งที่น่าสนใจ โดยส่วนตัวเองคิดว่าการปฏิบัติดีของผู้สูงอายุ
เกิดจากการมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถูกต้องเกี่ยวกับศีล 5
และนั่นถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากผู้สูงอายุมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน
ไม่ถูกต้องเสียแล้ว การที่จะลงมือปฏิบัติก็อาจจะมีข้อผิดพลาดตามมา
อย่างที่บางท่านได้กล่าวเมื่อสักครู่นี้ จึงควรมีกิจกรรมที่เป็นการให้ความรู้ด้วย...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 4)

“ผมในฐานะเป็นผู้สูงอายุเกี่ยวข้องโดยตรง คิดว่าการส่งเสริม
การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ ควรจะมีรูปแบบ
ที่หลากหลาย บางคนที่ยาญมากน้อยกิจกรรมที่ต้องเดินทาง
หรือโลดโผนก็ไม่ไหวละ ที่บอกว่าคำนึงถึงความเหมาะสมกับ
ช่วงอายุนี้ใช่เลย คนสูงอายุเมื่อได้มาทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันก็ดีนะ
แล้วก็สอดแทรกเรื่องของศีล 5 เข้าไปด้วยก็จะทำให้ผู้สูงอายุได้ทั้งความรู้
จะได้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี คนที่ 1)

“ขอเสริมเรื่องกิจกรรมดีกว่า เพราะคนอื่นพูดมาเยอะแล้ว
คิดว่าน่าจะจัดไปดูงาน พาไปฟังเทศน์ฟังธรรมด้วยกัน
หรือจะจัดประกวดแล้วให้รางวัลกับคนสูงอายุที่ปฏิบัติดี
เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ทำดีต่อไปครับ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี คนที่ 2)

3. สิ่งสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า สิ่งสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ อันดับแรก คือ ตัวผู้สูงอายุ ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่ตระหนักและเห็นความสำคัญของศีล 5 มีความพร้อมและความสนใจที่จะเข้าร่วมทุกๆ กิจกรรมการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 จากนั้นสิ่งสำคัญประการต่อมา คือ นโยบายและการให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ในผู้สูงอายุจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ซึ่งในระยะแรกๆ อาจมีลักษณะเป็นกิจกรรม/โครงการนำร่องในบางพื้นที่ ต่อจากนั้นจึงเริ่มขยายผลในวงกว้างมากขึ้น และสิ่งสำคัญประการสุดท้าย คือ ความร่วมมือกันทำงานพัฒนาผู้สูงอายุในท้องถิ่น ระหว่างบ้าน วัด และหน่วยงานภาครัฐ (บวร) ในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุ ที่ต้องทำงานในลักษณะบูรณาการและร่วมมือกันอย่างแท้จริง ดังความคิดเห็นในการสนทนากลุ่ม ดังนี้

“จากการทำงานกับผู้สูงอายุมา สิ่งสำคัญที่จะมีส่วนส่งเสริม
การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุมีหลายสิ่งนะ
แต่อันดับแรกที่สำคัญยิ่ง คือ ตัวผู้สูงอายุเอง ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่ตระหนัก
และเห็นความสำคัญของเรื่องศีล 5 นี้ซะก่อน...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 1)

“ทาง อบจ.เรา ทำงานกับผู้สูงอายุมา ดิฉันก็เห็นด้วยอย่างยิ่งคะ
ว่าสิ่งสำคัญ คือ ตัวผู้สูงอายุ ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่ตระหนักและเห็นความสำคัญ
ของศีล 5 ตลอดจนจะต้องมีความพร้อมและความสนใจที่จะเข้าร่วมทุกๆ
กิจกรรมของการส่งเสริมจากทุกฝ่ายที่จัดคะ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 2)

“เห็นด้วยที่ว่าอยู่ที่ตัวผู้สูงอายุ จากนั้นสิ่งสำคัญต่อมานอกจาก
ตัวผู้สูงอายุก็คือ นโยบาย การให้การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
เกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ในผู้สูงอายุ
ต้องมีนโยบายที่ลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 3)

“ขอเสริมเน้นย้ำ จากท่านผู้ทรงท่านก่อนได้เสนอไว้ว่า
นโยบายที่ลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง
ยิ่งต่อเนื่องก็จะเห็นเป็นรูปธรรมง่าย ซึ่งในระยะแรกๆ
อาจมีเป็นกิจกรรมหรือโครงการนำร่องในบางพื้นที่
เมื่อผลออกมาดีต่อจากนั้นจึงเริ่มทำการขยายผลในวงกว้าง
ในหลายพื้นที่มากขึ้น...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 4)

“ศีล 5 เรื่องนี้สำคัญกับคนทุกเพศทุกวัย สิ่งสำคัญคิดว่า
ผู้สูงอายุจะต้องมีความสนใจที่จะเข้าร่วมทุกๆ กิจกรรม
การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 บังคับมา
ถ้าไม่เห็นความสำคัญก็เท่านั้น และถ้าจะลงสู่การปฏิบัติจริง
ในชีวิตผู้สูงอายุต้องให้ความสำคัญกับเรื่องนี้...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 1)

“สำหรับสิ่งสำคัญอีกอย่างนั่นคือ ความร่วมมือกันทำงาน
พัฒนาผู้สูงอายุในท้องถิ่น ที่ต้องทำงานในลักษณะการ
บูรณาการและร่วมมือกันอย่างแท้จริง เพราะนอกเหนือจาก
ผู้สูงอายุเองจะตระหนักและให้ความสำคัญแล้ว หน่วยงานพัฒนา
ต้องร่วมมือกันด้วย ทำคนเดียวไม่ได้งานนี้...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 2)

“จากประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มนี้ เห็นด้วยกับ
ทุกความคิดเห็นที่ได้เสนอมานี้ ที่ว่าต้องเริ่มจากตัวผู้สูงอายุ
ให้ความสำคัญ ต้องมีนโยบายที่ต่อเนื่อง ต้องอาศัย
ความร่วมมือกันทำงานพัฒนาผู้สูงอายุในท้องถิ่น
ระหว่างบ้าน วัด และหน่วยงานภาครัฐ มาทำงานร่วมกัน
ซึ่งเราจะใช้คำย่อว่า บวร แต่บวรในที่นี้ บ.ไปไม้ คือ บ้าน
ว.แหวน คือ วัด และ ร. เรือ คือ ภาครัฐ ต้องมาร่วมกัน
ทำงานพัฒนานี้...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 3)

“บวร คำนี้ดีนะ ทำให้เห็นภาพความร่วมมือกันทำงานพัฒนา
ผู้สูงอายุในท้องถิ่น เป็นอย่างดีเลย ระหว่างบ้าน วัด
และหน่วยงานภาครัฐ การขับเคลื่อนไม่ว่าจะเรื่องใดๆ
หน่วยงานทั้ง 3 นี้สำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสถาบันที่ใกล้ชิด
กับผู้สูงอายุที่สุด...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 4)

“สิ่งสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุและคิดว่าเป็นแรงขับเคลื่อนเลย คือ นโยบาย และการให้การสนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องนี้ การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ในผู้สูงอายุต้องจริงจัง ต่อเนื่อง เห็นเป็นรูปธรรม นำไปปฏิบัติได้ง่าย...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี คนที่ 1)

“ในฐานะที่เป็นตัวแทนของผู้สูงอายุ ที่ทุกท่านกล่าวกันมา ผมเห็นด้วยอย่างยิ่ง ผมเป็นคนสุดท้ายที่พูด เห็นด้วยกับที่ทุกท่านเสนอ เพียงแต่จะเสริมว่า ไม่ว่าจะกิจกรรมใด ถ้าเราเห็นความสำคัญและเห็นประโยชน์เราพร้อม จะเข้าร่วมเสมอ ขอให้ทำแล้วดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่ทำครั้งหนึ่งแล้วก็หายไป ที่พระคุณเจ้ากล่าวถึงคำว่า “บวร” ผมชอบใจ ความร่วมมือกันทำงานพัฒนาผู้สูงอายุ ต้องร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และหน่วยงานภาครัฐ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี คนที่ 2)

4. หน่วยงานหลักที่มีบทบาทในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ

จากการสนทนากลุ่ม พบว่า หน่วยงานหลักที่มีบทบาทในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุนั้นไม่ใช่หน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงหน่วยงานเดียวเท่านั้น แต่ควรเป็นการประสานความร่วมมือกันในทุกๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันส่งเสริม โดยเริ่มจากหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากที่สุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นแกนนำหลักในการขับเคลื่อน ไปจนถึงระดับกระทรวง เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานจากภาคเอกชนที่อาจมีบทบาทในการส่งเสริมด้านงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาผู้สูงอายุ ดังความคิดเห็นในการสนทนากลุ่มดังนี้

“จากประเด็นคำถามในการสนทนาครั้งนี้ คิดว่าหน่วยงานหลัก
ที่มีบทบาทในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5
ในผู้สูงอายุ นั้นมันไม่ใช่หน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง
เพียงหน่วยงานเดียวนะ แต่ควรเป็นการประสานความร่วมมือกัน
ในทุกๆ ฝ่ายมากกว่า...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 1)

“ดิฉันคิดว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการร่วมกันส่งเสริม
ควรเริ่มต้นจากหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากที่สุด คือ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีบทบาทหลักในการส่งเสริม
การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 2)

“เห็นด้วยเลยว่าหน่วยงานหลักที่มีบทบาทในการส่งเสริม
การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ในผู้สูงอายุไม่ใช่หน้าที่
ของหน่วยงานเพียงหน่วยงานเดียว แต่ควรเป็นการประสาน
ความร่วมมือกันในทุกๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการร่วมกัน
ส่งเสริมจึงจะได้ผล....”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 3)

“สำหรับตัวเองเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
น่าจะเป็นหน่วยงานที่เป็นแกนนำหลักในการขับเคลื่อนเรื่องนี้
ไล่ไปจนถึงระดับกระทรวงเลย กระทรวงที่เกี่ยวข้องก็น่าจะเป็น
กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และควรมี
การประสานความร่วมมือกันในทุกๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ในการร่วมกันส่งเสริม...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 4)

“เยี่ยมเลยถ้าเราเริ่มจากหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชีวิตก่อน คือ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะว่าท้องถิ่นนี้แหละ
ที่ถือว่าอยู่ใกล้ชีวิตกับผู้สูงอายุมากที่สุด จากนั้นพวกกระทรวงต่างๆ
กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
กระทรวงวัฒนธรรมอันนี้ก็มีความสำคัญในด้านของนโยบาย ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 1)

“สำหรับศีล 5 มีความสำคัญมากอย่างที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้น หน่วยงานหลัก
ที่มีบทบาทในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ในผู้สูงอายุจึงไม่ใช่
หน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงหน่วยงานเดียวอย่างที่ผู้ทรงคุณวุฒิ
ท่านอื่นๆ เสนอมา ส่วนตัวคิดไปถึงหน่วยงานที่สำคัญอีกอย่างก็คือ
ภาคเอกชน ก็ควรเข้ามามีบทบาท ...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 2)

“ขอเสริมเลย เพราะคิดว่านอกจากหน่วยงานท้องถิ่น
หน่วยงานภาครัฐแล้ว หน่วยงานจากภาคเอกชนสามารถ
เข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมด้านงบประมาณสนับสนุน
กิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาผู้สูงอายุได้เลย เป็นการตอบสนองสังคม
อีกทางหนึ่ง เพราะความสำเร็จไม่ได้มาจากหน่วยงานใด
หน่วยงานหนึ่งเพียงหน่วยงานเดียว...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 3)

“ไม่มีอะไรมากมาย กับคำถามนี้ตอบเลยว่าการส่งเสริม
การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุควรเป็น
การประสานความร่วมมือกันในทุกๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ในการร่วมกันส่งเสริม แล้วทุกอย่างจะประสบความสำเร็จเอง...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 4)

“สำหรับผมที่เป็นผู้สูงอายุอยากให้หน่วยงานระดับกระทรวงเป็นแกนนำหลักในการขับเคลื่อน เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม และเหนือสิ่งอื่นใดทุกหน่วยงานที่เข้ามาด้วยกันต้องมีการประสานความร่วมมือกันในทุกๆ ฝ่าย...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี คนที่ 1)

“เห็นด้วยกับทุกๆ ข้อเสนอแนะ และดีใจที่เห็นทุกฝ่ายให้ความสนใจกับการพัฒนาส่งเสริมผู้สูงอายุ ทำให้เรารู้สึกมีคุณค่า ส่วนตัวคิดว่าหน่วยงานหลักที่มีบทบาทในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ ต้องอาศัยความร่วมมือกันจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการร่วมกันส่งเสริม โดยเริ่มจากหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกระทรวงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาดำเนินการ ส่วนงบประมาณถ้าได้รับการหน่วยงานจากภาคเอกชนจะดีมากเลย...”

(ความคิดเห็นตัวแทนจากกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี คนที่ 2)

จากการสนทนากลุ่ม สรุปแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีได้ 4 ประเด็นดังนี้

1. การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุควรให้ความสนใจกับการพัฒนาศีลทั้ง 5 ข้อ นอกจากนี้ศีล 5 ในข้อที่ 4 และ 5 ถือเป็นข้อที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในลำดับต้นๆ ที่ควรให้ความสำคัญ

2. รูปแบบ วิธีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ ควรจะมีรูปแบบรวมทั้งวิธีการส่งเสริมที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับช่วงอายุของผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน สำหรับรูปแบบและวิธีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 อาจอยู่ในรูปแบบของกิจกรรม/โครงการ กระบวนการกลุ่ม การศึกษาดูงาน การให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ผู้สูงอายุที่ปฏิบัติดีเป็นต้น นอกจากนี้การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับศีล 5 เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใจเกี่ยวกับศีล 5 อย่างถูกต้อง จนนำไปสู่การคิดที่ถูกต้อง การปฏิบัติที่ถูกต้องได้ในที่สุดถือเป็นสิ่งสำคัญ

3. สิ่งสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ อันดับแรก คือ ตัวผู้สูงอายุ ประการต่อมา คือ นโยบายและการให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ในผู้สูงอายุจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ประการสุดท้าย คือ ความร่วมมือกันทำงานพัฒนาผู้สูงอายุในท้องถิ่น ระหว่างบ้าน วัด และหน่วยงานภาครัฐ (บวร) ที่ต้องทำงานในลักษณะบูรณาการและร่วมมือกันอย่างแท้จริง

4. หน่วยงานหลักที่มีบทบาทในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุนั้นไม่ใช่หน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงหน่วยงานเดียว แต่ควรเป็นการประสานความร่วมมือกันในทุกๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันส่งเสริม โดยเริ่มจากหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากที่สุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุ โดยจำแนกตามสถานภาพภูมิหลัง และหาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ศึกษาการดำเนินชีวิตและเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดชลบุรี ได้มาโดยวิธีการสุ่มจากประชากรแบบแบ่งชั้นภูมิ จำนวน 396 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ใช้สถิติเปรียบเทียบ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของ LSD

ตอนที่ 2 แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี กำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ จำนวน 4 คน ตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา จำนวน 4 รูป/คน และตัวแทนจากกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำนวน 2 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้
วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุใน
จังหวัดชลบุรี สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ศีลข้อ 3 (กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี) ศีลข้อ 2 (อทินนาทานา เวรมณี) ศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) ศีลข้อ 5 (สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี) และศีลข้อ 1 (ปาณาติปาตา เวรมณี)

ในด้านศีลข้อ 1 (ปาณาติปาตา เวรมณี) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ เว้นจากการใช้งานสัตว์เกินกำลัง เว้นจากการยั่วให้สัตว์ต่อสู้กันเพื่อความสนุกสนาน และเว้นจากการกักขังหรือนำสัตว์ไปโดยวิธีทรมาน ส่วนอันดับสุดท้าย คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตด้วยตนเอง

ในด้านศีลข้อ 2 (อทินนาทานา เวรมณี) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และระดับมาก 1 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ เว้นจากการทำทรัพย์สินผู้อื่นให้สูญหาย เช่น ลอบเฝ้าบ้านเรือนของผู้อื่น เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่ไม่มีผู้ให้ด้วยอาการเป็นโจร และเว้นจากการเอาสิ่งของของคนอื่นมาด้วยความมักง่าย ทำนองถือวิสาสะ เช่น เอาทรัพย์สินของเพื่อนไปใช้โดยไม่บอกให้เจ้าของรู้ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ เว้นจากการแสวงหาทรัพย์สินในทางที่ไม่บริสุทธิ์ เช่น การปอกลอก รับสินบน

ในด้านศีลข้อ 3 (กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ เว้นจากการหลอกลวง ช่มชู้ คำประเวณี หรือล่วงเกินทางเพศต่างๆ เว้นจากการแย่งคนรักของคนอื่น และเว้นจากการไม่ล่วงเกินบุตรีตาของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต ส่วนอันดับสุดท้าย คือ เว้นจากการกีดกันความรักคนอื่น

ในด้านศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ และระดับมาก 1 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ เว้นจากการพูดเสริมความ จากเรื่องเล็กแต่พูดให้คนฟังเห็นว่าเป็นเรื่องใหญ่ เว้นจากการทำเล่ห์กะเท่ห์ ได้แก่ การอวดอ้างความศักดิ์สิทธิ์เกินความจริง เช่น อวดวิเศษเรื่องใบ้หวย และเว้นจากการทนسابานเพื่อให้คนอื่นหลงเชื่อว่าตนไม่เป็นเช่นนั้น ส่วนอันดับสุดท้าย คือ เว้นจากการพูดปิด การโกหก เช่น ไม่เห็นว่าเป็น เห็นว่ามี

ในด้านศีลข้อ 5 (สุราเมรัยมัชฌมาทักฎฐานา เวรมณี) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ เว้นจากการเสพยาเสพติดให้โทษทุกชนิด เว้นจากการขายของมีนเมา ขายยาเสพติดแก่ผู้อื่น และเว้นจากการดื่มเมรัย คือ น้ำเมายังไม่ได้กลั่น ได้แก่ เบียร์ สาโท น้ำตาลเมา กระแช่ ส่วนอันดับสุดท้าย คือ เว้นจากการให้ของมีนเมาแก่ผู้อื่น

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพภูมิหลัง สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. จำแนกตามเพศ การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยรวมพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ในด้านศีลข้อ 3 (กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี) ศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) และศีลข้อ 5 (สุราเมรัยมัชฌมาทักฎฐานา เวรมณี) เพศชายและเพศหญิงมีการดำเนินชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงสูงกว่าเพศชาย

ในด้านศีลข้อ 1 (ปาณาติปาตา เวรมณี) และศีลข้อ 2 (อทินนาทานา เวรมณี) เพศชายและเพศหญิงแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. จำแนกตามภูมิลำเนา การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ในด้านศีลข้อ 1 (ปาณาติปาตา เวรมณี) ศีลข้อ 2 (อทินนาทานา เวรมณี) และศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) ผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในด้านศีลข้อ 1 (ปาณาติปาตา เวรมณี) จำแนกตามภูมิลำเนาที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อำเภอหนองใหญ่กับอำเภอบ้านบึง อำเภอบางละมุงกับอำเภอนนทบุรี อำเภอบางละมุงกับอำเภอเมืองชลบุรี และอำเภอบางละมุงกับอำเภอบ้านบึง

ในด้านศีลข้อ 2 (อทินนาทานา เวรมณี) จำแนกตามภูมิลำเนาที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อำเภอบ่อทองกับอำเภอนนทบุรี อำเภอบ่อทองกับอำเภอเมืองชลบุรี อำเภอบ้านบึงกับอำเภอนนทบุรี อำเภอบ้านบึงกับอำเภอเมืองชลบุรี อำเภอสัตหีบกับอำเภอนนทบุรี และอำเภอสัตหีบกับอำเภอเมืองชลบุรี

ในด้านศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) จำแนกตามภูมิลำเนาที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อำเภอสัตหีบกับอำเภอนนทบุรี อำเภอสัตหีบกับอำเภอเมืองชลบุรี และอำเภอสัตหีบกับอำเภอบางละมุง

3. จำแนกตามระดับการศึกษา: การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยรวมจำแนกตามระดับการศึกษาที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับผู้สูงอายุที่เรียนชั้นประถมศึกษา และผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับผู้สูงอายุที่เรียนชั้นมัธยมศึกษา

ในด้านศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) จำแนกตามระดับการศึกษาที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับผู้สูงอายุที่เรียนชั้นประถมศึกษา และผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนหนังสือกับผู้สูงอายุที่เรียนชั้นมัธยมศึกษา

4. จำแนกตามรายได้: การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายได้ โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ศีลข้อ 2 (อทินนาทานา เวรมณี) และศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) ผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในด้านศีลข้อ 2 (อทินนาทานา เวรมณี) จำแนกตามรายได้ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีรายได้ 2,000 - 4,000 บาท กับรายได้ 6,001 - 8,000 บาท และผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยกว่า 2,000 บาท กับรายได้ 6,001 - 8,000 บาท

ในด้านศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) จำแนกตามรายได้ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีรายได้ 6,001- 8,000 บาท กับรายได้ตั้งแต่ 8,001 บาท ขึ้นไป ผู้สูงอายุที่มีรายได้ 6,001- 8,000 บาท กับรายได้ 2,000- 4,000 บาท ผู้สูงอายุที่มีรายได้ 6,001- 8,000 บาท กับรายได้น้อยกว่า 2,000 บาท ผู้สูงอายุที่มีรายได้ 4,001- 6,000 บาท กับรายได้ 2,000- 4,000 บาท และผู้สูงอายุที่มีรายได้ 4,001- 6,000 บาท กับรายได้น้อยกว่า 2,000 บาท

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุควรให้ความสนใจกับการพัฒนาศีลทั้ง 5 ข้อ เพราะเป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มช่วงวัยผู้สูงอายุนี้อาจเป็นต้นแบบการดำเนินชีวิตที่ดีแก่ลูกหลานในแต่ละช่วงวัยต่อไป นอกจากนี้ศีล 5 ในข้อที่ 4 และ 5 ถือเป็นข้อที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในลำดับต้นๆ ที่ควรให้ความสำคัญ กล่าวคือ ศีลข้อที่ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) นั้น เป็นข้อที่บุคคลรักษาไว้ได้ยากและจะล่วงละเมิดได้ง่ายที่สุด สาเหตุเพราะการละเมิดศีลข้อนี้ใช้ความพยายามในการกระทำน้อยกว่าข้ออื่นๆ ส่วนศีลข้อที่ 5 (สุราเมรัยมิชฌปะมาทฏฐานา เวรมณี) เป็นข้อที่บุคคลหากล่วงละเมิดแล้ว อาจส่งผลให้ล่วงละเมิดศีลข้ออื่นๆ ตามมาอีกด้วย

2. รูปแบบ วิธีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ ควรจะมีรูปแบบ รวมทั้งวิธีการส่งเสริมที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับช่วงอายุของผู้สูงอายุที่แตกต่างกันเป็นหลัก ซึ่งอาจแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุออกเป็น 3 ช่วง เช่น ผู้สูงอายุช่วงตอนต้น มีอายุระหว่าง 60-69 ปี และผู้สูงอายุช่วงตอนกลาง มีอายุระหว่าง 70-79 ปี และผู้สูงอายุช่วงตอนปลาย มีอายุระหว่าง 80 ปี ขึ้นไป เพื่อสะดวกในจัดรูปแบบการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ สำหรับรูปแบบและวิธีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 อาจอยู่ในรูปแบบของกิจกรรม/โครงการ กระบวนการกลุ่ม การศึกษาดูงาน การให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ผู้สูงอายุที่ปฏิบัติดี เป็นต้น นอกจากนี้การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับศีล 5 เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใจเกี่ยวกับศีล 5 อย่างถูกต้อง จนนำไปสู่การคิดที่ถูกต้อง การปฏิบัติที่ถูกต้องได้ ในที่สุดถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะในทุกรูปแบบและวิธีการที่จัดขึ้น หากผู้สูงอายุมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับศีล 5 การลงมือปฏิบัติก็อาจจะเกิดความผิดพลาดตามมา

3. สิ่งสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ อันดับแรก คือ ตัวผู้สูงอายุ ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่ตระหนักและเห็นความสำคัญของศีล 5 มีความพร้อมและความสนใจที่จะเข้าร่วมทุกๆ กิจกรรมการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 จากนั้นสิ่งสำคัญประการต่อมา คือ นโยบายและการให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ในผู้สูงอายุ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ซึ่งในระยะแรกๆ อาจมีลักษณะเป็นกิจกรรม/โครงการนำร่องในบางพื้นที่ ต่อจากนั้นจึงเริ่มขยายผลในวงกว้างมากขึ้น และสิ่งสำคัญประการสุดท้าย คือ ความร่วมมือกันทำงานพัฒนาผู้สูงอายุในท้องถิ่น ระหว่างบ้าน วัด และ หน่วยงานภาครัฐ (บวร) ในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุ ที่ต้องทำงานในลักษณะบูรณาการและร่วมมือกันอย่างแท้จริง

4. หน่วยงานหลักที่มีบทบาทในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ นั้นไม่ใช่หน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงหน่วยงานเดียว แต่ควรเป็นการประสานความร่วมมือกันในทุกๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันส่งเสริม โดยเริ่มจากหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากที่สุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นแกนนำหลักในการขับเคลื่อน ไปจนถึงระดับกระทรวง เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานจากภาคเอกชนที่อาจมีบทบาทในการส่งเสริมด้านงบประมาณ สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาผู้สูงอายุ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยที่นำเสนอข้างต้น ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีใช้ชีวิตตามหลักศีล 5 ได้เป็นอย่างดี ส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากอิทธิพลคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาที่ฝังรากลึกยาวนานในตัวบุคคล ทำให้การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุใช้ชีวิตในทางที่ตรงตามหลักศีล 5 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ในด้านศีลข้อ 3 (กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี) เป็นข้อที่ผู้สูงอายุสามารถปฏิบัติโดยการรักษาศีลข้อนี้ได้มากที่สุดเมื่อเทียบกับข้ออื่นๆ ซึ่งในด้านศีลข้อ 3 นี้ สำหรับผู้สูงอายุจะรักษาได้ดี อาจเนื่องมาจากวัยของผู้สูงอายุด้วยสภาพทางกายภาพนั้นมีความเสื่อมถอยไปเป็นธรรมดา จึงไม่เอื้อต่อการกระทำตนให้ผิดจากศีลข้อนี้ สอดคล้องกับที่ศิริราช ทับสายทอง (2533) กล่าวว่า ความสูงอายุหรือความชราภาพเกี่ยวข้องกับความเสื่อมถอยทั้งทางร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามอายุ วัยสูงอายุเป็นวัยที่บุคคลต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์อย่างมากมาย ซึ่งโดยมากเป็นไปในทางลบ สอดคล้องกับที่ สุมาลี สังข์ศรี (2540) กล่าวว่า บุคคลเมื่ออย่างเข้าสู่วัยผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงหลายด้านด้วยกัน สรุปประเด็นสำคัญ เช่น ด้านร่างกาย ร่างกายจะเปลี่ยนแปลงไปตามวัย อวัยวะต่างๆ ส่วนเสื่อมถอยด้อยสมรรถภาพลง การทำงานของอวัยวะต่างๆ อ่อนแอ สุขภาพไม่แข็งแรง อาจเจ็บป่วยได้ง่าย ส่งผลให้การดำเนินชีวิตไม่ได้กระทำผิดเกี่ยวกับในด้านศีลข้อ 3 (กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี) จึงรักษาศีลข้อนี้ได้ดีกว่าข้ออื่นๆ นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุปฏิบัติตนโดยรักษาศีลข้อ 1 (ปาณาติปาตา เวรมณี) ได้น้อยกว่าข้ออื่นๆ ถือเป็นลำดับสุดท้ายในจำนวนศีลทั้ง 5 ข้อ ซึ่งอาจเป็นเพราะศีลข้อที่ 1 เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต และกลุ่มผู้สูงอายุนั้นต้องใช้ชีวิตตามลำพัง สอดคล้องกับที่สุมาลี สังข์ศรี (2540) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เมื่อบุคคลเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ลูกหลานก็เจริญเติบโตแล้ว ในครอบครัวจำนวนมากลูกหลานจะแต่งงานมีครอบครัวใหม่ ผู้สูงอายุก็ต้องอยู่กันเองตามลำพังบ้าง หรือผู้สูงอายุอาจจะต้องเผชิญกับความพลัดพรากต่างๆ ทั้งญาติพี่น้อง คู่ครอง หรือในลักษณะของสังคมแบบทุนนิยม บางครั้งต้องเลี้ยงดูบุตรหลานซึ่งพ่อแม่ นั้นต้องไปทำงานไม่มีเวลาเลี้ยงดู การดำเนินชีวิตจึงยากที่จะรักษาศีลข้อ 1 เช่น ฆ่าสัตว์เพื่อประกอบอาหาร เป็นต้น ประกอบกับปัจจัยด้านรายได้ที่ลดลง ดังที่สุมาลี สังข์ศรี (2540) กล่าวว่า ด้านรายได้ผู้สูงอายุที่เคยได้รับเป็นประจำจะมีการเปลี่ยนแปลงไป บางคนรายได้ลดลงไปมาก จนทำให้ผู้สูงอายุมีสภาพการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป สอดคล้องกับที่ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ (2544) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุผู้สูงอายุจะมีความต้องการด้านการเงินมากขึ้น ในกรณีที่ถูกปฏิเสธจากแหล่งทรัพยากรทางการเงิน เช่น การเกษียณอายุ ทำให้ครอบครัวของผู้สูงอายุต้องเผชิญกับการมีรายได้จำกัด รวมทั้งภาวะทางเศรษฐกิจที่ถดถอย ส่งผลกระทบต่อรายได้ของผู้สูงอายุทั้งสิ้น ดังนั้นเมื่อสถานะทางการเงินที่ไม่มีรายได้เหมือนเดิมทำให้การดำรงชีวิตมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดศีลข้อ 1 ได้สูง อีกทั้งด้วยสภาพจิตใจที่เปลี่ยนแปลงไปดังที่ กิตติภักดิ์ วิทยาภรณ์ (2553) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ ในวัยผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหลายอย่าง ซึ่งเป็นไปในทาง

ลบ ได้แก่ การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก การสูญเสียความสัมพันธ์ทางสังคมและเศรษฐกิจ การสูญเสียสัมพันธภาพในครอบครัว และความสูญเสียสมรรถภาพทางเพศ ซึ่งเป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ทางจิตใจ มีผลทำให้ผู้สูงอายุเกิดความวิตกกังวลรู้สึกว่าตนเองด้อยค่า ก่อให้เกิดความเหงา ความเศร้า และเบื่อหน่ายได้ง่าย ซึ่งปัญหาดังกล่าวของผู้สูงอายุนี้นี้จึงต้องหาสัตว์มาเลี้ยงเพื่อเป็นเพื่อนคลายความเหงา ความเศร้า อาจมีการกักขังสัตว์เลี้ยงและนำไปสู่การผิดศีลข้อ 1 ได้

2. การเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ตามสถานภาพภูมิหลัง พบว่า โดยรวมจะมีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามเพศ และจำแนกตามระดับการศึกษา แต่เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนา และจำแนกตามรายได้ โดยรวมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีไม่แตกต่างกัน จากผลการวิจัยเมื่อจำแนกตามเพศ การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยรวมพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ระหว่างเพศชายและหญิงโอกาสการปฏิบัติในการรักษาศีล 5 แตกต่างกันไป ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวในสังคมไทย ที่เพศชายและเพศหญิงมีโอกาสด้านการแสดงออกด้านพฤติกรรมในสังคมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านศีลข้อ 3 (กาเมสุ มิจจาจารา เวรมณี) ศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) และศีลข้อ 5 (สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี) เพศชายและเพศหญิงมีการดำเนินชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงสูงกว่าเพศชาย อาจเนื่องด้วยในอดีตสังคมไทยมีความเคร่งครัดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศและค่านิยมเกี่ยวกับการรักษานวลสงวนตัวของหญิงไทย เช่น สุภาพสตรีสอนหญิงที่พยายามจะสั่งสอนอบรมให้หญิงไทยประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบประเพณี ลูกผู้หญิงจึงถูกอบรมอย่างเข้มงวดกวัดขั้นมากกว่าลูกผู้ชาย และหญิงที่ผิดต้องไม่ข้องเกี่ยวกับอบายมุขทั้งปวง ทำให้ในด้านการปฏิบัติตนตามศีลข้อ 3 (กาเมสุ มิจจาจารา เวรมณี) ศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) และศีลข้อ 5 (สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี) เพศหญิงจึงปฏิบัติได้ดีกว่าเพศชาย โดยเฉพาะด้านการปฏิบัติตนตามศีลข้อ 3 (กาเมสุ มิจจาจารา เวรมณี) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวรีย์ ตะโพนทอง และคณะ (2548) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษารัฐบาลในกรุงเทพฯ ผลการวิจัยเกี่ยวกับด้านความแตกต่างทางพฤติกรรมการนำศีล 5 ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน พบว่า เพศชายจะละเมิดศีลข้อ 3 มากกว่าเพศหญิง และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ระดับการศึกษาส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในการรักษาศีล 5 ของผู้สูงอายุ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะปฏิบัติตนโดยการรักษาศีลได้ดีกว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ศีลข้อ 4 (มุสาวาทา เวรมณี) ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้สูงอายุที่มี

ระดับการศึกษาสูงจะปฏิบัติตนโดยการรักษาศีลได้ดีแสดงให้เห็นว่า การศึกษาสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคคลได้อย่างแท้จริง สมดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่พระราชทานแก่ครูใหญ่และนักเรียน ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต ความว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทศนคติ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เมื่อบ้านเมืองประกอบไปด้วยพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศชาติก็ย่อมทำได้โดยสะดวกราบรื่น ได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว...” จากพระราชดำรัสนี้ทำให้เห็นว่า การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาทศนคติ ค่านิยมและคุณธรรมในตัวบุคคลได้ แต่เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนา และจำแนกตามรายได้ พบว่า การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่มีภูมิลำเนาอยู่ในแต่ละอำเภอของจังหวัดชลบุรี มีรายได้ระดับใดก็ตามจะมีการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยเกี่ยวกับภูมิลำเนาและรายได้ ไม่มีผลต่อการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี เนื่องด้วยเพราะผู้สูงอายุทุกคนจะมีบทบาททางสังคมและบทบาทในการหารายได้ที่ลดน้อยลง สอดคล้องกับที่ สุรกุล เจนอบรม (2541) กล่าวว่า ความเป็นผู้สูงอายุดูได้จากบทบาทหน้าที่ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอาจจะลดน้อยลง การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลอื่นๆ รวมไปถึงด้านครอบครัว เพื่อน ตลอดจนความรับผิดชอบในการทำงานและบทบาททางสังคมด้านอื่นๆ ด้วย สอดคล้องกับที่ กิตติภัต วิทยาภรณ์ (2553) กล่าวว่า ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม ผู้สูงอายุจะลดบทบาทของตนเอง การเกี่ยวข้องทางสังคมและกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมจะน้อยลง วงสังคมแคบและเกี่ยวข้องกับคนอื่นก็เฉพาะกิจกรรมบางอย่างเท่านั้น สอดคล้องกับที่ สุมาลี สังข์ศรี (2540) กล่าวว่า ผู้สูงอายุจะมีสมรรถภาพในการทำงานก็ลดลง ซึ่งมีผลมาถึงอาชีพและการหารายได้ เพราะฉะนั้น ในช่วงวัยสูงอายุนี้อาจมีสภาพการเปลี่ยนแปลงของรายได้ พบว่า ผู้สูงอายุจำนวนมากต้องพึ่งพาอาศัยบุตรหลาน ญาติพี่น้อง จึงทำให้การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ไม่แตกต่างกันไม่ว่าจะอยู่ในภูมิลำเนาใด รายได้ระดับใด ถ้าเป็นกลุ่มผู้สูงอายุแล้วก็จะมีการดำเนินชีวิตในลักษณะคล้ายคลึงกัน

3. แนวทางการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุควรให้ความสนใจกับการพัฒนาศีลทั้ง 5 ข้อ เพราะเป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มช่วงวัยผู้สูงอายุนี้อาจเป็นต้นแบบการดำเนินชีวิตที่ดีแก่ลูกหลานในแต่ละช่วงวัยต่อไป สะท้อนให้เห็นว่า ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีคุณค่าต่อสังคมเป็นอย่างมาก เป็นแหล่งความรู้ความชำนาญ และเป็นผู้ธำรงไว้ซึ่งประเพณี วัฒนธรรม อีกทั้งยังเป็นสายใยสำคัญของครอบครัวอีกด้วย เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นบุคคลสำคัญของสังคม องค์การสหประชาชาติจึงมีมติให้มีวันผู้สูงอายุสากล หรือวันผู้สูงอายุโลกขึ้น โดยกำหนดให้ตรงกับวันที่ 1 ตุลาคมของทุกปี และผลการวิจัยยังพบว่า ศีล 5 ในข้อที่ 4 และ 5 ถือเป็นข้อที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

ในลำดับต้นๆ ที่ควรให้ความสำคัญ กล่าวคือ ศีลข้อที่ 4 (มฺสาวาทา:เวรมณิ) นั้น เป็นข้อที่บุคคลรักษาไว้ได้ยากและจะล่วงละเมิดได้ง่ายที่สุด สาเหตุเพราะการละเมิดศีลข้อนี้ใช้ความพยายามในการกระทำน้อยกว่าข้ออื่นๆ ส่วนศีลข้อที่ 5 (สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณิ) เป็นข้อที่บุคคลใดหากล่วงละเมิดแล้ว อาจส่งผลให้ล่วงละเมิดศีลข้ออื่นๆ ตามมาอีกด้วย โดยรูปแบบ วิธีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ ควรจะมีรูปแบบรวมทั้งวิธีการส่งเสริมที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับช่วงอายุของผู้สูงอายุที่แตกต่างกันเป็นหลัก โดยอาจแบ่งเป็น 3 ช่วง ซึ่งสอดคล้องกับที่ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้กำหนดว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป โดยได้แบ่งผู้สูงอายุออกเป็น 3 กลุ่มตามช่วงวัย คือ กลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-69 ปี) กลุ่มผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70-79 ปี) และกลุ่มผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ 80 ปีขึ้นไป) เพื่อสะดวกในจัดรูปแบบการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ สำหรับรูปแบบและวิธีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 อาจอยู่ในรูปแบบของกิจกรรม/โครงการ กระบวนการกลุ่ม การศึกษาดูงาน การให้รางวัลเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ผู้สูงอายุที่ปฏิบัติดี เป็นต้น นอกจากนี้การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับศีล 5 เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใจเกี่ยวกับศีล 5 อย่างถูกต้อง จนนำไปสู่การคิดที่ถูกต้อง การปฏิบัติที่ถูกต้องได้ในที่สุดถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะในทุกรูปแบบและวิธีการที่จัดขึ้น หากผู้สูงอายุมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนไม่ถูกต้องเกี่ยวกับศีล 5 การลงมือปฏิบัติก็อาจจะเกิดความผิดพลาดตามมา สิ่งสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ อันดับแรก คือ ตัวผู้สูงอายุ ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่ตระหนักและเห็นความสำคัญของศีล 5 มีความพร้อมและความสนใจที่จะเข้าร่วมทุกๆ กิจกรรมการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 เพราะหากผู้สูงอายุไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาใดๆ ก็ทำได้ยาก จากนั้นสิ่งสำคัญประการต่อมา คือ นโยบายและการให้การสนับสนุนเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ซึ่งในระยะแรกๆ อาจมีลักษณะเป็นกิจกรรม/โครงการนำร่องในบางพื้นที่ ต่อจากนั้นจึงเริ่มขยายผลในวงกว้างมากขึ้น และสิ่งสำคัญประการสุดท้าย คือ ความร่วมมือกันทำงานพัฒนาผู้สูงอายุในท้องถิ่น ระหว่างบ้าน วัด และหน่วยงานภาครัฐ (บวร) ในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุ ที่ต้องทำงานในลักษณะบูรณาการและร่วมมือกันอย่างแท้จริง ซึ่งทั้งบ้าน วัด และหน่วยงานภาครัฐ ล้วนเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับผู้สูงอายุ ทั้งนี้หน่วยงานหลักที่มีบทบาทในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ในผู้สูงอายุไม่ใช่หน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงหน่วยงานเดียวเท่านั้น แต่ควรเป็นการประสานความร่วมมือกันในทุกๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันส่งเสริม โดยเริ่มจากหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากที่สุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นแกนนำหลักในการขับเคลื่อน ไปจนถึงระดับกระทรวง เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานจากภาคเอกชนที่อาจมีบทบาทในการส่งเสริมด้านงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การศึกษามีส่วนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ได้ดี ดังนั้น การส่งเสริมการดำเนินชีวิตของผู้อายุ ควรนำการศึกษาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม เช่น การบรรยายให้ความรู้เพิ่มเติมให้กับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักและเห็นความสำคัญของศีล 5 มากขึ้น

2. การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ควรจะมีรูปแบบรวมทั้งวิธีการส่งเสริมที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับช่วงอายุของผู้สูงอายุที่แตกต่างกัน เพื่อสะดวกในจัดรูปแบบการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุที่เป็นเพศชายอาจเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมในด้านศีลข้อ 3 (กาเมสุ มิจจาจารา เวมณี) ศีลข้อ 4 (มฺสาวาทา เวมณี) และศีลข้อ 5 (สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวมณี) ให้มากขึ้น

3. การสนับสนุนเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ในผู้สูงอายุจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงสู่การปฏิบัติควรเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง มีการร่วมมือกันทำงานพัฒนาผู้สูงอายุในท้องถิ่น ระหว่างบ้าน วัด และหน่วยงานภาครัฐ (บวร) ในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุ ที่ต้องทำงานในลักษณะของบูรณาการและให้ความร่วมมือกันอย่างแท้จริง

4. ควรมีการประสานความร่วมมือกันในทุกๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการร่วมกันส่งเสริม โดยเริ่มจากหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากที่สุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นแกนนำหลักในการขับเคลื่อน ไปจนถึงระดับกระทรวง และหน่วยงานจากภาคเอกชนที่อาจมีบทบาทในการส่งเสริมด้านงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาและพัฒนาารูปแบบการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

2. ศึกษาและเปรียบเทียบการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของประชากรในแต่ละกลุ่มช่วงวัย

บรรณานุกรม

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560).

สถานการณ์ผู้สูงอายุ. เข้าถึงใน [http://www.dop.go.th/upload/knowledge/knowledge_th_20163105110238_1 .pdf](http://www.dop.go.th/upload/knowledge/knowledge_th_20163105110238_1.pdf). วันที่เข้าถึง 27 มกราคม 2560.

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2550). พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546.

เข้าถึงใน <http://www.oppo.opp.go.th/info/low.pdf>.

วันที่เข้าถึง 25 มกราคม 2560.

กอบกุล วิศิษฐ์สรศักดิ์. (2548). รายงานการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมครองตนตามศีล 5 ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ปีการศึกษา 2548. สาขาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

กิตติภักดิ์ วียาภรณ์. (2553). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิด ปัญญาศึกษาเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คำจันทร์ ร่มเย็น. (2550). การศึกษาความว้าเหวและการพัฒนาโปรแกรมเพื่อลดความว้าเหวของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุวัดราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร โดยใช้หลักโยนิโสมนสิการ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี คนที่ 1. (2561, 19 กุมภาพันธ์). สันทนากลุ่ม.

ตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี คนที่ 2. (2561, 19 กุมภาพันธ์). สันทนากลุ่ม.

ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 1. (2561, 19 กุมภาพันธ์). สันทนากลุ่ม.

ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 2. (2561, 19 กุมภาพันธ์). สันทนากลุ่ม.

ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 3. (2561, 19 กุมภาพันธ์). สันทนากลุ่ม.

ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการดูแลและพัฒนาผู้สูงอายุ คนที่ 4. (2561, 19 กุมภาพันธ์). สันทนากลุ่ม.

ตัวแทนหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 1. (2561, 19 กุมภาพันธ์).

สนทนากลุ่ม.

ตัวแทนหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 2. (2561, 19 กุมภาพันธ์).

สนทนากลุ่ม.

ตัวแทนหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 3. (2561, 19 กุมภาพันธ์).

สนทนากลุ่ม.

ตัวแทนหน่วยงานสำนักงานพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนา คนที่ 4. (2561, 19 กุมภาพันธ์).

สนทนากลุ่ม.

ธงชัย จบน้อย. (2554). แนวทางการพัฒนาความรู้และพฤติกรรมการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5

ในฐานะพุทธศาสนิกชน ของนักเรียนช่วงชั้นเรียนที่ 3 โรงเรียนอ่างทองบัณฑิตวิทยาลัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม. หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาพุทธศาสน์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

นภาพร นิติภรณ์ชัย. (2548). รายงานการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ ปีการศึกษา 2548 จังหวัดอุบลราชธานี.
(เอกสารอัดสำเนา).

บรรลุ ศิริพานิช. (2543). คู่มือผู้สูงอายุฉบับสมบูรณ์. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

บริษัท ไอที โอพีเอ็ม จำกัด. (2559). อาณัติของการรักษาศีล 5. เข้าถึงใน

http://www.susarn.com/susarnth/th_dharma/th_sean.html.

วันที่เข้าถึง 12 เมษายน 2559.

บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วน

ประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. วารสารวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม, 3(1), 23-24.

บุญรอด บุญเกิด และคณะ. (2558). รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต

ด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยใช้หลักไตรสิกขา.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ 2558.

ประยูร วงศ์สอน. (2548). ความสามารถของนักศึกษาฝึกสอน สาขาวิชาการประถมศึกษา

ในการจำแนกพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยใช้ศีล 5 เป็นเกณฑ์: กรณีศึกษา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปัทมา ผาดจันทิก และคณะ. (2551). รายงานการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศีล 5

ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ปิ่น มุกกันท์. (ม.ป.ป.). อ้างถึงใน ฤดีวรรณ รุ่งเมฆารัตน์. (2542). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ

สุขภาพจิตของผู้สูงอายุ. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พรเทพ มนต์วัชรินทร์. (2547). การสำรวจคุณภาพชีวิต และความต้องการด้านการศึกษาเพื่อ

ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย. (2534). อัฐสาลินี อรรถกถาธรรมสังคณี พระอภิธรรมปิฎก

เล่ม 1 ภาค 1.

พระเทพเวที. (2533). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2538). การพัฒนาจริยธรรม. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.

พระธรรมปิฎก. (2543). พุทธธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก. (2546). วิชิตตามหลักพุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ: ศยาม.

พระมหานงมานิช พลราชม. (2548). การพัฒนาการปฏิบัติตนตามหลักศีล 5 ในฐานะพุทธศาสนิกชน

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุวิทย์วิทยา อำเภอฟุทธบาท จังหวัดสระบุรี.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์การพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. เอกสารอัดสำเนา.

พระมหาพิชัย ยมพาลไฟ. (2541). การศึกษาทัศนะเรื่องศีล 5 ของชาวพุทธในสังคมไทยปัจจุบัน:

ศึกษาเฉพาะกรณีการฆ่าสัตว์. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย,

มหาวิทยาลัยมหิดล. เอกสารอัดสำเนา.

พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี). (2557). ศีล 5 รักษาโลก: เพื่อความเข้าใจและเข้าถึงศีล 5

อย่างถูกต้อง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บันลือธรรม.

พระมหาภาสิต สุขวรรณคดี. (2547). การรักษาศีล 5 ของนักศึกษามหาวิทยาลัย

มหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัยในพระราชูปถัมภ์.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัยในพระราชูปถัมภ์.

พระมหามนัส หับประโม่ง. (2554). การศึกษาความรู้และพฤติกรรมการรักษาศีล 5

ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- พัชรินทร์ รุจิรานุกุล และฉันทิ ดอนวิเศษ. (2559). รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริม
พฤติกรรมการรักษาศีล 5 ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
กองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีประจำปีงบประมาณ 2559.
- พุทธทาสภิกขุ. (2533). ทาน ศีล ภาวนา. กรุงเทพฯ: รุ่งแสงการพิมพ์.
- เพ็ญแข ประจันปัจจนิก. (2545). การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อม
ในการพัฒนาภาวะพลเมืองของผู้สูงอายุไทย. รายงานฉบับสมบูรณ์
ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มนตรี คู่ควร. (2548). รายงานการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการปฏิบัติตนตามศีลข้อที่ 5 ของนักศึกษา
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- มูลนิธิพุทธศาสนสุธรรม. (2559). ขรรวาสธรรมเบื้องต้น (ประโยชน์ของการรักษาศีล 5). เข้าถึงใน
http://www.susarn.com/susarnth/th_dharma/th_sean.html.
วันที่เข้าถึง 25 พฤศจิกายน 2559.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2550). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2549.
กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2555). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2553.
กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- ระวี ภาวิไล. อ้างถึงในพระมหามานัส ทับประโม่ง. (2554). การศึกษาความรู้และพฤติกรรม การรักษา
ศีล 5 ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์หลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ. (2544). รายงานการวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย
ในประเด็นการเกื้อหนุนทางสังคมแก่ผู้สูงอายุ: พื้นที่ศึกษาในเขตภาคใต้.
- ศิริรงค์ ทับสายทอง. (2533). จิตวิทยาผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนิท ศรีสำแดง. (2544). พระพุทธศาสนา: กระบวนทัศน์ใหม่. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระญาณสังวร (สุวฑฺฒโน). (2516). มนุษยธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2530). เบญจศีลเบญจธรรม. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์กรมศาสนา.

- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชลบุรี. (2559). *จำนวนประชากร จำแนกตามช่วงอายุ ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ).* ชลบุรี: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชลบุรี.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2537). *ลีลาชีวิต*. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- สุณีย์ กัลป์ยะจิตร. (2548). *รายงานการวิจัยเรื่อง การนำศีล 5 มาใช้ในชีวิตประจำวันของเยาวชน ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา*. ภาควิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุพัตรา สุภาพ. (2540). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมาลี สังข์ศรี. (2540). *การศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุ โดยประยุกต์ใช้วิธีการศึกษาทางไกล*. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิควิธีคิด.
- สุรกุล เจนอบรม. (2541). *วิทยาการผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวรีย์ ตะโพนทอง และคณะ. (2548). *พฤติกรรมกรรมการนำศีล 5 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของนิสิต นักศึกษา สถาบันอุดมศึกษารัฐบาล ในกรุงเทพมหานคร*. (เอกสารอัดสำเนา).
- อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ. (2552). *การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และรูปแบบ การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการเตรียมความพร้อมเมื่อเข้าสู่ผู้สูงอายุของผู้ใหญ่วัยแรงงาน*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Best and Kahn James V. (1993). *Research in Education*. (7th ed). Boston: Allyn and Bacon.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essential of Psychological testing*. (5th ed). New York: Haper Collins.
- Yamane, Taro. (1970). *Statistics: And Introductory Analysis*. (2nd ed). New York: Harper & Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

ที่ ศธ ๖๒๑๐/ ๑๖๕๑

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๗) พฤษภาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม บัญศรีตัน

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือวิจัย
2. เอกสารข้อเสนอโครงการวิจัย

เนื่องด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญรอด บุญเกิด ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับการอนุมัติทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

ในการนี้ ภาควิชาศาสนาและปรัชญา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถอย่างดียิ่ง จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัยให้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญรอด บุญเกิด เพื่อประโยชน์ในการทำการศึกษาวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปฏิบัติการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาศาสนาและปรัชญา

โทร. ๐-๓๘๑๐-๒๒๒๒ ต่อ ๒๓๐๗

โทรสาร. ๐-๓๘๓๙-๐๓๕๕

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภาควิชาศาสนาและปรัชญา โทร ๒๓๐๗, ๒๓๖๕

ที่ ศธ ๖๒๑๐.๘ / ๐๕๕

วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือวิจัย
2. เอกสารข้อเสนอโครงการวิจัย

เนื่องด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญรอด บุญเกิด ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับการอนุมัติทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

ในการนี้ ภาควิชาศาสนาและปรัชญา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถอย่างยิ่ง จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัยให้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญรอด บุญเกิด เพื่อประโยชน์ในการทำการศึกษาวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด)

อาจารย์ภาควิชาศาสนาและปรัชญา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ภาควิชาศาสนาและปรัชญา โทร ๒๓๐๗, ๒๓๖๕

ที่ ศธ ๖๒๑๐.๘ / ๐๕๕

วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลพงศ์ สุขสว่าง

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือวิจัย

2. เอกสารข้อเสนอโครงการวิจัย

เนื่องด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญรอด บุญเกิด ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับการอนุมัติทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

ในการนี้ ภาควิชาศาสนาและปรัชญา พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถอย่างดียิ่ง จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือวิจัยให้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญรอด บุญเกิด เพื่อประโยชน์ในการทำการศึกษาวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด)

อาจารย์ภาควิชาศาสนาและปรัชญา

ภาคผนวก ข
หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม

ที่ ศธ ๖๒๑๐/๔๑๗/๕

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๕ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม

เรียน รองศาสตราจารย์ขารี มณีศรี

สิ่งที่แนบมาด้วย ๑. กำหนดการและแบบตอบรับ

เนื่องด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชา
ศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นผู้ได้รับอุดหนุนการวิจัยที่
ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายได้จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐
เพื่อทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุ ในจังหวัดชลบุรี
ซึ่งวัตถุประสงค์หนึ่งของการวิจัยเป็นการศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของ
ผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยการสนทนากลุ่ม

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้
ความสามารถอย่างยิ่ง ตลอดจนมีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของ
ผู้สูงอายุ จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มในงานวิจัยดังกล่าว ในวันจันทร์ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์
พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมพิบูลสงคราม (อาคาร QS2 ชั้น ๑) คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ และเพื่อความสะดวกในการต้อนรับของนักวิจัย ขอความกรุณาแจ้งการตอบรับเข้าร่วม
สนทนากลุ่มทางอีเมล boon_rod_11@yahoo.co.th หรือที่อยู่ ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๓๑
ภายในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาศาสนาและปรัชญา

โทร. ๐-๘๘๘๑๐-๒๒๒๒ ต่อ ๒๓๐๗

โทรสาร. ๐-๘๘๘๑๙-๐๓๕๕

ที่ ศธ ๖๒๑๐/ ๑๑๓๖

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๖ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม

เรียน อาจารย์วิชัย กุลชาบาล

สิ่งที่แนบมาด้วย ๑. กำหนดการและแบบตอบรับ

เนื่องด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นผู้ได้รับอุดหนุนการวิจัยที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายได้จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐ เพื่อทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุ ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งวัตถุประสงค์หนึ่งของการวิจัยเป็นการศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยการสนทนากลุ่ม

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถอย่างยิ่ง ตลอดจนมีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุ จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสนทนากลุ่มในงานวิจัยดังกล่าว ในวันจันทร์ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมพิบูลสงคราม (อาคาร QS2 ชั้น ๑) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และเพื่อความสะดวกในการต้อนรับของนักวิจัย ขอความกรุณาแจ้งการตอบรับเข้าร่วมสนทนากลุ่มทางอีเมล boon_rod_11@yahoo.co.th หรือที่อยู่ ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๓๑ ภายในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาศาสนาและปรัชญา

โทร. ๐-๘๓๘๑๐-๒๒๒๒ ต่อ ๒๓๐๗

โทรสาร. ๐-๘๓๘๓๙-๐๓๕๕

ที่ ศร ๖๒๑๐/ ๐๑๗๗

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๑ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม

เรียน อาจารย์ ดร.พัชรินทร์ รุจิรานุกูล

สิ่งที่แนบมาด้วย ๑. กำหนดการและแบบตอบรับ

เนื่องด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชา
ศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นผู้ได้รับอุดหนุนการวิจัยที่
ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายได้จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐
เพื่อทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุ ในจังหวัดชลบุรี
ซึ่งวัตถุประสงค์หนึ่งของการวิจัยเป็นการศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของ
ผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยการสนทนากลุ่ม

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้
ความสามารถอย่างยิ่ง ตลอดจนมีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของ
ผู้สูงอายุ จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มในงานวิจัยดังกล่าว ในวันจันทร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์
พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมพิบูลสงคราม (อาคาร QS2 ชั้น ๑) คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ และเพื่อความสะดวกในการต้อนรับของนักวิจัย ขอความกรุณาแจ้งการตอบรับเข้าร่วม
สนทนากลุ่มทางอีเมล boon_rod_11@yahoo.co.th หรือที่อยู่ ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๓๑
ภายในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาศาสนาและปรัชญา

โทร. ๐-๘๓๘๑๐-๒๒๒๒ ต่อ ๒๓๐๗

โทรสาร. ๐-๓๘๓๙-๐๓๕๕

ที่ ศธ ๖๒๑๐/ ๐๑๓/ส

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา ค.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๑ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง อารธนาณิมนต์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม

นมัสการ พระครูสุทธธรรมาภรณ์ (สำราญ จรรย์เจริญ)

สิ่งที่แนบมาด้วย ๑. กำหนดการและแบบตอบรับ

เนื่องด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชา
ศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นผู้ได้รับอุดหนุนการวิจัยที่
ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายได้จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐
เพื่อการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุ ในจังหวัดชลบุรี
ซึ่งวัตถุประสงค์หนึ่งของการวิจัยเป็นการศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของ
ผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยการสนทนากลุ่ม

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิจารณาเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มีความ
รู้ความสามารถอย่างยิ่ง ตลอดจนมีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕
ของผู้สูงอายุ จึงขออารธนาณิมนต์พระคุณเจ้าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสนทนากลุ่มในงานวิจัยดังกล่าว
ในวันจันทร์ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมพิบูลสงคราม
(อาคาร QS2 ชั้น ๑) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และเพื่อความสะดวกในการต้อนรับของนักวิจัย
ขอความกรุณาแจ้งการตอบรับเข้าร่วมสนทนากลุ่มทางอีเมล boon_rod_11@yahoo.co.th หรือที่อยู่
ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตำบลแสนสุข
อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๓๑ ภายในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดเมตตาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอกราบขอบพระคุณเป็น
อย่างยิ่ง

กราบเรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาศาสนาและปรัชญา

โทร. ๐-๘๓๘๑๐-๒๒๒๒ ต่อ ๒๓๐๗

โทรสาร. ๐-๘๘๓๙-๐๓๕๕

ที่ ศธ ๖๒๑๐/ ๐๑๗๑

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๗ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชลบุรี

สิ่งที่แนบมาด้วย ๑. กำหนดการและแบบตอบรับ

เนื่องด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นผู้ได้รับอุดหนุนการวิจัยที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายได้จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐ เพื่อการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุ ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งวัตถุประสงค์หนึ่งของการวิจัยเป็นการศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยการสนทนากลุ่ม

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถอย่างยิ่ง ตลอดจนมีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุ จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มในงานวิจัยดังกล่าว ในวันจันทร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมพิบูลสงคราม (อาคาร QS2 ชั้น ๑) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และเพื่อความสะดวกในการต้อนรับของนักวิจัย ขอความกรุณาแจ้งการตอบรับเข้าร่วมสนทนากลุ่มทางอีเมล boon_rod_11@yahoo.co.th หรือที่อยู่ ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๓๑ ภายในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาศาสนาและปรัชญา

โทร. ๐-๘๓๘๑๐-๒๒๒๒ ต่อ ๒๓๐๗

โทรสาร. ๐-๘๓๘๔๔-๐๓๕๕

ที่ ศธ ๖๒๑๐/ ๑๑๗๒

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๓

๒๑ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม

เรียน พัฒนาการจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชลบุรี

สิ่งที่แนบมาด้วย ๑. กำหนดการและแบบตอบรับ

เนื่องด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นผู้ได้รับอุดหนุนการวิจัยที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายได้จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐ เพื่อทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุ ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งวัตถุประสงค์หนึ่งของการวิจัยเป็นการศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยการสนทนากลุ่ม

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถอย่างยิ่ง ตลอดจนมีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุ จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มในงานวิจัยดังกล่าว ในวันจันทร์ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมทีปุลสงคราม (อาคาร QS2 ชั้น ๑) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และเพื่อความสะดวกในการต้อนรับของนักวิจัย ขอความกรุณาแจ้งการตอบรับเข้าร่วมสนทนากลุ่มทางอีเมล boon_rod_11@yahoo.co.th หรือที่อยู่ ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๓๓ ภายในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาศาสนาและปรัชญา

โทร. ๐-๘๘๘๑๐-๒๒๒๒ ต่อ ๒๓๐๗

โทรสาร. ๐-๘๘๘๑-๐๓๕๕

ที่ ศธ ๖๒๑๐/ ๑๑ พิษ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๕ มกรคม. ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม

เรียน ผู้อำนวยการกองส่งเสริมคุณภาพชีวิต

สิ่งที่แนบมาด้วย ๑. กำหนดการและแบบตอบรับ

เนื่องด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นผู้ได้รับอุดหนุนการวิจัยที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายได้จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐ เพื่อทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุ ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งวัตถุประสงค์หนึ่งของการวิจัยเป็นการศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยการสนทนากลุ่ม

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถอย่างยิ่ง ตลอดจนมีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุ จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มในงานวิจัยดังกล่าว ในวันจันทร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมพิบูลสงคราม (อาคาร Q52 ชั้น ๓) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และเพื่อความสะดวกในการต้อนรับของนักวิจัย ขอความกรุณาแจ้งการตอบรับเข้าร่วมสนทนากลุ่มทางอีเมล boon_rod_11@yahoo.co.th หรือที่อยู่ ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๓๑ ภายในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาศาสนาและปรัชญา

โทร. ๐-๘๓๘๑๐-๒๒๒๒ ต่อ ๒๓๐๓

โทรสาร. ๐-๘๓๘๑-๐๓๕๕

ที่ ศธ ๖๒๑๐/ ๑๑๙๕

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

ปี ๕๕ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม

เรียน พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชลบุรี

สิ่งที่แนบมาด้วย ๑. กำหนดการและแบบตอบรับ

เนื่องด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นผู้ได้รับอุดหนุนการวิจัยที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายได้จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐ เพื่อการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุ ในจังหวัดชลบุรี ซึ่งวัตถุประสงค์หนึ่งของการวิจัยเป็นการศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยการสนทนากลุ่ม

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถอย่างยิ่ง ตลอดจนมีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุ จึงขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มในงานวิจัยดังกล่าว ในวันจันทร์ที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมพิบูลสงคราม (อาคาร QS2 ชั้น ๑) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และเพื่อความสะดวกในการต้อนรับของนักวิจัย ขอความกรุณาแจ้งการตอบรับเข้าร่วมสนทนากลุ่มทางอีเมล boon_rod_11@yahoo.co.th หรือที่อยู่ ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๓๑๑ ภายในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปฏิบัติการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาศาสนาและปรัชญา

โทร. ๐-๘๓๘๑๐-๒๒๒๒ ต่อ ๒๓๐๗

โทรสาร. ๐-๘๓๘๑-๐๓๕๕

ที่ ศธ ๖๒๑๐/ ๑๑๙๕

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๑ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง อารานานิมนต์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม

นมัสการ พระสังคม ธนปัญญา

สิ่งที่แนบมาด้วย ๑. กำหนดการและแบบตอบรับ

เนื่องด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชา
ศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นผู้ได้รับอุดหนุนการวิจัยที่
ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายได้จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐
เพื่อทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุ ในจังหวัดชลบุรี
ซึ่งวัตถุประสงค์หนึ่งของการวิจัยเป็นการศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของ
ผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยการสนทนากลุ่ม

ในการนี้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิจารณาเห็นว่าพระคุณท่านเป็นผู้ที่มี
ความรู้ความสามารถอย่างดียิ่ง ตลอดจนมีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕
ของผู้สูงอายุ จึงขออารานานิมนต์พระคุณเจ้าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการสนทนากลุ่มในงานวิจัยดังกล่าว
ในวันจันทร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ ห้องประชุมพิบูลสงคราม
(อาคาร QS2 ชั้น ๑) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และเพื่อความสะดวกในการต้อนรับของนักวิจัย
ขอความกรุณาแจ้งการตอบรับเข้าร่วมสนทนากลุ่มทางอีเมล boon_rod_11@yahoo.co.th หรือที่อยู่
ภาควิชาศาสนาและปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตำบลแสนสุข
อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๓๑ ภายในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดเมตตาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอกราบขอบพระคุณเป็น
อย่างยิ่ง

กราบเรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด)

ภาควิชาศาสนาและปรัชญา

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐-๘๓๘๘๑๐-๒๒๒๒ ต่อ ๒๓๐๗

ปฏิบัติการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

โทรสาร: ๐-๓๘๓๙-๐๓๕๕

ภาคผนวก ค
เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาโครงการวิจัย

รหัสโครงการวิจัย Hu 074/2560

โครงการวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล ๕ ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

หัวหน้าโครงการวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด

หน่วยงานที่สังกัด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า
โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรี
ในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ สวัสดิภาพ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัยและผู้เข้าร่วม
โครงการวิจัย

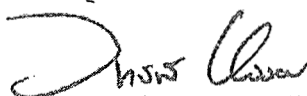
จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ (ดูตามเอกสารตรวจสอบ)

๑. เอกสารโครงการวิจัยฉบับภาษาไทย	ฉบับที่ ๑ วันที่ ๑๙ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๐
๒. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ ๒ วันที่ ๒๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐
๓. เอกสารแบบแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ ๒ วันที่ ๒๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐
๔. เอกสารแสดงรายละเอียดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยซึ่งผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว หรือชุดที่ใช้เก็บข้อมูล
จริงจากผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ ๒ วันที่ ๒๕ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

การรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ฉบับนี้ มีผลถึงวันที่ ๓๐ เดือน สิงหาคม
พ.ศ. ๒๕๖๑

ออกให้ ณ วันที่ ๓๑ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

ลงนาม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิฑูรย์ แจ้งเอี่ยม)

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาคผนวก ง
ตัวอย่างเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย
(Participant Information Sheet)
(สำหรับผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถาม)

รหัสโครงการวิจัย : Hง 07A 05๒๐

โครงการวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
เรียน ผู้สูงอายุจังหวัดชลบุรีผู้ร่วมโครงการวิจัย

ข้าพเจ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด ตำแหน่งอาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมโครงการวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีนี้ ก่อนที่ท่านตกลงเข้าร่วมการวิจัยดังกล่าว ขอเรียนให้ท่านทราบรายละเอียดของโครงการวิจัย ดังนี้

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี จำแนกตามสถานภาพภูมิหลัง หากท่านตกลงที่จะเข้าร่วมการวิจัยนี้ ข้าพเจ้าจะขอความร่วมมือให้ท่านตอบแบบสอบถามจำนวน 2 ตอน โดยตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพภูมิหลัง มีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ และตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 มีลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า ซึ่งใช้เวลาตอบแบบสอบถามประมาณ 10 นาที โดยผู้วิจัยจะมอบของที่ระลึกเป็นยาสามัญประจำบ้านภายหลังการตอบแบบสอบถาม

การเข้าร่วมโครงการวิจัยเป็นไปโดยสมัครใจ ท่านอาจปฏิเสธที่จะเข้าร่วมได้ โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่านทั้งสิ้น

ผลของการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์กับท่านทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 และได้แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ผลการศึกษานี้จะใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการเท่านั้น โดยข้อมูลต่างๆ ของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ และจะไม่มีการเปิดเผยชื่อของผู้ให้ข้อมูล การนำเสนอมูลจะเป็นในภาพรวม ทั้งนี้ข้อมูลจะถูกเก็บไว้เป็นเวลา 1 ปี หลังการเผยแพร่ผลการวิจัยและจะถูกนำไปทำลาย

หากท่านมีคำถามหรือข้อสงสัยประการใด ท่านสามารถติดต่อข้าพเจ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โทรศัพท์มือถือหมายเลข 086-6171230 ข้าพเจ้ายินดีตอบคำถามและข้อสงสัยของท่านทุกเมื่อ และถ้าผู้วิจัยไม่ปฏิบัติตามที่ได้ชี้แจงไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย สามารถแจ้งมายังคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา งานส่งเสริมการวิจัย กองบริการการศึกษา หมายเลขโทรศัพท์ 038-102620, 038-102561-62

เมื่อท่านพิจารณาแล้วเห็นสมควรเข้าร่วมในการวิจัยนี้ ขอความกรุณาลงนามในใบยินยอมร่วมโครงการที่แนบมาด้วย และขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านมาก ณ ที่นี้

เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย
(Participant Information Sheet)
(สำหรับผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม)

รหัสโครงการวิจัย : HW 03A/2560

โครงการวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
เรียน ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มในโครงการวิจัย

ข้าพเจ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด ตำแหน่งอาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ขอเรียนเชิญท่านเข้าร่วมโครงการวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีนี้ ก่อนที่ท่านตกลงเข้าร่วมการวิจัยดังกล่าว ขอเรียนให้ท่านทราบรายละเอียดของโครงการวิจัย ดังนี้

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 หากท่านตกลงที่จะเข้าร่วมการวิจัยนี้ ข้าพเจ้าจะขอความร่วมมือให้ท่านเข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 3 ครั้ง แต่แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัยจะรับผิดชอบค่าเดินทางตามความเป็นจริง และค่าชดเชยการเสียเวลา ชั่วโมงละ 600 บาท (จำนวนครั้งละ 3 ชั่วโมง รวมเป็น 1,800 บาท/ครั้ง)

การเข้าร่วมโครงการวิจัยเป็นไปโดยสมัครใจ ท่านอาจปฏิเสธที่จะเข้าร่วมได้ โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อท่านทั้งสิ้น

ผลของการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์กับท่านทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 และได้แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ผลการศึกษาจะใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการเท่านั้น โดยข้อมูลต่างๆ ของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ และจะไม่มีการเปิดเผยชื่อของผู้ให้ข้อมูล การนำเสนอมูลจะเป็นในภาพรวม ทั้งนี้ข้อมูลจะถูกเก็บไว้เป็นเวลา 1 ปี หลังการเผยแพร่ผลการวิจัยและจะถูกนำไปทำลาย

หากท่านมีคำถามหรือข้อสงสัยประการใด ท่านสามารถติดต่อข้าพเจ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โทรศัพท์มือถือหมายเลข 086-6171230 ข้าพเจ้ายินดีตอบคำถามและข้อสงสัยของท่านทุกเมื่อ และถ้าผู้วิจัยไม่ปฏิบัติตามที่ได้ชี้แจงไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย สามารถแจ้งมายังคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา งานส่งเสริมการวิจัย กองบริการการศึกษา หมายเลขโทรศัพท์ 038-102620; 038-102561-62

เมื่อท่านพิจารณาแล้วเห็นสมควรเข้าร่วมในการวิจัยนี้ ขอความกรุณาลงนามในใบยินยอมร่วมโครงการที่แนบมาด้วย และขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ ที่นี้

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างเอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

เอกสารแสดงความยินยอม
ของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (Consent Form)
(สำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม)

รหัสโครงการวิจัย : Hจ 074/2560

โครงการวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
ให้คำยินยอม วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ก่อนที่จะลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ ข้าพเจ้าได้รับการอธิบายถึง วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย วิธีการวิจัย และรายละเอียดต่างๆ ตามที่ระบุในเอกสารข้อมูลสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ให้ไว้แก่ข้าพเจ้า และข้าพเจ้าเข้าใจคำอธิบายดังกล่าวครบถ้วนเป็นอย่างดีแล้ว และผู้วิจัยรับรองว่าจะตอบคำถามต่างๆ ที่ข้าพเจ้าสงสัยเกี่ยวกับการวิจัยนี้ด้วยความเต็มใจ และไม่ปิดบังซ่อนเร้นจนข้าพเจ้าพอใจ

ข้าพเจ้าเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ด้วยความสมัครใจ และมีสิทธิที่จะบอกเลิกการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ การบอกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยนั้นไม่มีผลกระทบต่อ การใช้บริการหรือสิทธิใดๆ ที่ข้าพเจ้าจะพึงได้รับต่อไป

ผู้วิจัยรับรองว่าจะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าเป็นความลับ จะเปิดเผยได้เฉพาะในส่วนที่เป็นสรุปผลการวิจัย การเปิดเผยข้อมูลของข้าพเจ้าต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต้องได้รับอนุญาตจากข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าได้อ่านข้อความข้างต้นแล้วมีความเข้าใจดีทุกประการ และได้ลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมนี้ด้วยความเต็มใจ

กรณีที่ข้าพเจ้าไม่สามารถอ่านหรือเขียนหนังสือได้ ผู้วิจัยได้อ่านข้อความในเอกสารแสดงความยินยอมให้ข้าพเจ้าฟังจนเข้าใจดีแล้ว ข้าพเจ้าจึงลงนามหรือประทับลายนิ้วมือของข้าพเจ้าในเอกสารแสดงความยินยอมนี้ด้วยความเต็มใจ

ลงนามผู้ยินยอม

(.....)

ลงนามพยาน

(.....)

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา

วันที่รับรอง : 25 ต.พ. 2560

เอกสารแสดงความยินยอม
ของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (Consent Form)
(สำหรับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม)

รหัสโครงการวิจัย : Hu 074 /2560

โครงการวิจัยเรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี
ให้คำยินยอม วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

ก่อนที่จะลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ ข้าพเจ้าได้รับการอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย วิธีการวิจัย และรายละเอียดต่างๆ ตามที่ระบุในเอกสารข้อมูลสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ให้ไว้แก่ข้าพเจ้า และข้าพเจ้าเข้าใจคำอธิบายดังกล่าวครบถ้วนเป็นอย่างดีแล้ว และผู้วิจัยรับรองว่าจะตอบคำถามต่างๆ ที่ข้าพเจ้าสงสัยเกี่ยวกับการวิจัยนี้ด้วยความเต็มใจ และไม่ปิดบังซ่อนเร้นจนข้าพเจ้าพอใจ

ข้าพเจ้าเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ในส่วนของสนทนากลุ่มด้วยความสมัครใจ และมีสิทธิที่จะบอกเลิกการเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ การบอกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยนั้นไม่มีผลกระทบต่อกฎการใช้บริการหรือสิทธิใดๆ ที่ข้าพเจ้าจะพึงได้รับต่อไป

ผู้วิจัยรับรองว่าจะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวข้าพเจ้าเป็นความลับ จะเปิดเผยได้เฉพาะในส่วนที่เป็นสรุปผลการวิจัย การเปิดเผยข้อมูลของข้าพเจ้าต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต้องได้รับอนุญาตจากข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าได้อ่านข้อความข้างต้นแล้วมีความเข้าใจดีทุกประการ และได้ลงนามในเอกสารแสดงความยินยอมนี้ด้วยความเต็มใจ

กรณีที่ข้าพเจ้าไม่สามารถอ่านหรือเขียนหนังสือได้ ผู้วิจัยได้อ่านข้อความในเอกสารแสดงความยินยอมให้แก่วินิจฉัยฟังจนเข้าใจดีแล้ว ข้าพเจ้าจึงลงนามหรือประทับลายนิ้วหัวแม่มือของข้าพเจ้าในเอกสารแสดงความยินยอมนี้ด้วยความเต็มใจ

ลงนามผู้ยินยอม

(.....)

ลงนามพยาน

(.....)

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยบูรพา

วันที่รับรอง : 25 ส.ค. 2560

ภาคผนวก ฉ
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ตามความเป็นจริง

1. เพศ

☐ 1. ชาย☐ 2. หญิง

2. ภูมิลำเนา

☐ 1. อำเภอเมืองชลบุรี☐ 2. อำเภอกะลาสิขิง☐ 3. อำเภอบางละมุง☐ 4. อำเภอบ่อทอง☐ 5. อำเภอบางละมุง☐ 6. อำเภอบ้านบึง☐ 7. อำเภอพนัสนิคม☐ 8. อำเภอศรีราชา☐ 9. อำเภอสัตหีบ☐ 10. อำเภอหนองใหญ่☐ 11. อำเภอเกาะจันทร์

3. ระดับการศึกษา

☐ 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ☐ 2. ประถมศึกษา☐ 3. มัธยมศึกษา☐ 4.ปริญญาตรี☐ 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. รายได้/ต่อเดือน

☐ 1. น้อยกว่า 2,000 บาท☐ 2. 2,000- 4,000 บาท☐ 3. 4,001- 6,000 บาท☐ 4. 6,001- 8,000 บาท☐ 5. 8,001- 10,000 บาท☐ 6. มากกว่า 10,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับที่ตรงกับระดับการดำเนินชีวิตของท่าน ซึ่งสามารถ

เลือกตอบได้ 5 ระดับ ในแต่ละข้อทำเครื่องหมายในหนึ่งช่องเท่านั้น

5	หมายถึง	มีระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีระดับมาก
3	หมายถึง	มีระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีระดับน้อย
1	หมายถึง	มีระดับน้อยที่สุด

คณะกรรมการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

มหาวิทยาลัยบูรพา

วันที่ทำเรื่อง 25 ส.ค. 2560

ที่	รายการ	ระดับการดำเนินชีวิต				
		5	4	3	2	1
ศีลข้อ 1 ปาณาติปาตา เวรมณี						
1.	เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตด้วยตนเอง					
2.	เว้นจากการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตโดยใช้ผู้อื่นทำหรือร่วมกับคนอื่น					
3.	เว้นจากการทำร้ายร่างกายหรือการทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บอย่างสาหัส					
4.	เว้นจากการใช้งานสัตว์เกินกำลัง					
5.	เว้นจากการกักขังหรือจองจำสัตว์ไปโดยวิธีหมคน					
6.	เว้นจากการยั่วให้สัตว์ต่อสู้กันเพื่อความสนุกสนาน					
ศีลข้อ 2 อทินนาทานา เวรมณี						
7.	เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่ไม่มีผู้ให้ด้วยอาการเป็นโจร					
8.	เว้นจากการแสวงหาทรัพย์สินในทางที่ไม่บริสุทธิ์ เช่น การปลอกลอก รับสินบน					
9.	เว้นจากการทำทรัพย์สินผู้อื่นให้สูญหาย เช่น ลอบเผาบ้านเรือนของผู้อื่น					
10.	เว้นจากการเอาสิ่งของของคนอื่นมาด้วยความมั่งคั่ง, ทำนองถือวิสาสะ เช่น เอาทรัพย์สินของเพื่อนไปใช้โดยไม่บอกให้เจ้าของรู้					
ศีลข้อ 3 กาเมสุ มิจฉาจารา เวรมณี						
11.	เว้นจากการไม่ผิดลูกเมียเขา การนอกใจคู่ครอง					
12.	เว้นจากการไม่ล่วงเกินบุตรีธิดาของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต					
13.	เว้นจากการแย่งคนรักของคนอื่น					
14.	เว้นจากการกีดกันความรักคนอื่น					
15.	เว้นจากการหลอกลวง ข่มขืน ค้าประเวณี หรือล่วงเกินทางเพศต่างๆ					
ศีลข้อ 4 มุสาวาทา เวรมณี						
16.	เว้นจากการพูดปด การโกหก เช่น ไม่เห็นว่าเห็น ไม่มีว่ามี					
17.	เว้นจากการทนسابวนเพื่อให้คนอื่นหลงเชื่อว่าตนไม่เป็นเช่นนั้น					

ที่	รายการ	ระดับการดำเนินชีวิต				
		5	4	3	2	1
18.	เว้นจากการทำเลห้กะเทห์ ได้แก่ การอวดอ้างความศักดิ์สิทธิ์เกินความจริง เช่น อวดวิเศษเรื่องใบหยวก					
19.	เว้นจากการแสดงอาการหลอกคนอื่น เช่น ไม่เจ็บทำเป็นเจ็บ เจ็บน้อยทำเป็นเจ็บมาก					
20.	เว้นจากการทำเลศ คือ ใจอยากจะทำแต่เล่นสำนวนพูดคลุมเครือให้ผู้ฟังคิดผิดไปเอง					
21.	เว้นจากการพูดเสริมความ จากเรื่องเล็กแต่พูดให้คนฟังเห็นว่าเป็นเรื่องใหญ่					
22.	เว้นจากการพูดอวดความ ปิดบัง อำพรางไว้					
ศีลข้อ 5 สุราเมรัยมิชฌปมาทัฏฐานา เจริญ						
23.	เว้นจากการดื่มสุรา คือ น้ำเมาที่กลืน ได้แก่ เหล้า					
24.	เว้นจากการดื่มเมรัย คือ น้ำเมายังไม่ได้กลืน ได้แก่ เบียร์สาโท น้ำตาลเมา กระแช่					
25.	เว้นจากการสูบบุหรี่					
26.	เว้นจากการเสพยาเสพติดให้โทษทุกชนิด					
27.	เว้นจากการให้ของมีนเมาแก่ผู้อื่น					
28.	เว้นจากการขายของมีนเมา ขายยาเสพติดแก่ผู้อื่น					

ขอขอบพระคุณที่กรุณาเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

นายบุญรอด บุญเกิด

ผู้วิจัย

คณะกรรมการการทวงถามจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา

วันที่รับรอง : 25 ส.ค. 2560

ภาคผนวก ข
ประเด็นในการสนทนากลุ่ม

ประเด็นในการสนทนากลุ่ม
เรื่อง แนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

1. การสนทนาสร้างความคุ้นเคย

1.1 แนะนำตนเอง

- ดำเนินการสนทนากล่าวต้อนรับสมาชิก แนะนำตนเอง แนะนำผู้จัดบันทึกการสนทนากลุ่ม

1.2 อธิบายวัตถุประสงค์การสนทนากลุ่ม

- เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี

1.3 ขอให้มีการแสดงมีการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และอนุญาตบันทึกเทปการสนทนา

2. ประเด็นในการสนทนา

2.1 จากผลการศึกษาในตอนต้นที่ 1 เกี่ยวกับระดับการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรี ท่านคิดว่าควรมีแนวทางส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของผู้สูงอายุในจังหวัดชลบุรีอย่างไร

- การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ
- รูปแบบ วิธีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ
- สิ่งสำคัญที่มีส่วนส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ
- หน่วยงานหลักที่มีบทบาทในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 สำหรับผู้สูงอายุ

คณะกรรมการวิจัยและวิจัยนโยบาย

มหาวิทยาลัยบูรพา

วันที่รับเรื่อง

25 ส.ค. 2560